

21. 2310.

A Bűnügyi Szemle törvénytára

Szerkeszti: Dr. ANGYAL PÁL egyetemi ny.
r. tanár, a m. tud. Akadémia levelező tagja.

A sajtóról szóló 1914. évi XIV. törvéncikk.

(A végrehajtási rendelet teljes szövegével.)

Általános ismertetésekkel és jegyzetekkel ellátta:

Dr. FINKEV FERENC

kolozsvári egyetemi tanár.

ÁRA 3 KORONA.

PÉCS, 1914.

Wessely és Horváth könyvkiadóhivatala.

A Bűnügyi Szemle törvénytára.

Szerkeszti :

Dr. ANGYAL PÁL

egyetemi nyilv. rendes tanár,
a m. tud. Akadémia levelező tagja.

IV. füzet.

PÉCS, 1914.

Wessely és Horváth könyvkiadóvállalata.

A Bűnügyi Szemle törvénytára

Szerkeszti: Dr. ANGYAL PÁL egyetemi ny.
r. tanár, a m. tud. Akadémia levelező tagja.

A sajtóról szóló 1914. évi XIV. törvénycikk.

(A végrehajtási rendelet teljes szövegével.)

XX. 2315

Általános ismertetéssel és jegyzetekkel ellátta:

Dr. FINKEY FERENC

kolozsvári egyetemi tanár

PÉCS, 1914.

Kiadja: Wessely és Horváth könyvkiadók.

A Bűnügyi Szemle szerkesztősége

közérdeket vél szolgálni azzal, hogy az

új bűnvádi eljárási és büntetőjogi tárgyú törvényeket a gyakorlat igényeit szem előtt tartó magyarázó jegyzetes zseb-kiadásokban bocsátja a jogász-közönség rendelkezésére.

A sajtótörvény *Finkey Ferenc* egyetemi tanár;

a fiatalok bíróságáról szóló 1913 : VII. t.-c. a Bn.

II. fejezetével kapcsolatban *Angyal Pál* egyetemi tanár.

a katonai bűnvádi perrendtartásról szóló 1912 : XXXII. és XXXIII. t.-c. *Finkey Ferenc* egyetemi tanár magyarázó jegyzeteivel

fognak megjelenni; és meg fog jelenni e sorozatban *Bernolák Nándor* egyetemi magántanár, kir. ítélőtáblai bíró „**a büntető-törvények és a büntetőnovella**“ c. közkézen forgó zsebkönyvének új kiadása, a szerző által gyökeresen átdolgozva.

Eddig megjelent:

1. füzet: *Dr. Degré Lajos*: **A közveszélyes munkakerülőkről szóló 1913 : XXI. t.-c.** Ara 1 korona.
2. füzet: *Dr. Angyal Pál*: **A választójog büntetőjogi védelméről és a királysértésről szóló törvények.** Ara 2 korona.
3. füzet: *Dr. Degré Miklós*: **Az esküdtbírói eljárásról szóló 1914 : XIII. t.-c.** Ara 4 korona.

Minden megjelenő füzet megrendelhető lesz a Bűnügyi Szemle kiadóhivatalánál (Budapest, I., Krisztina-körut 155—157.) és Pécsen a „Wessely és Horváth“-féle nyomdavállalatnál, továbbá a könyvkereskedésekben.

TARTALOM :

Általános ismertetés	— — — — —	5
<i>Első fejezet.</i>		
Bevezető rendelkezések	— — — — —	51
<i>Második fejezet.</i>		
Sajtórendészet	— — — — —	56
1. A sajtótermékek előállításáról	— — — — —	56
2. A sajtótermékek terjesztéséről	— — — — —	61
3. Az időszaki lapokról (16—19. §§.)	— — — — —	72
4. A helyreigazítási jogról (22—23. §§.)	— — — — —	82
5. Büntető rendelkezések (24—31. §§.)	— — — — —	88
<i>Harmadik fejezet.</i>		
Sajtójogi felelősség (32—44. §§.)	— — — — —	106
<i>Negyedik fejezet.</i>		
Sajtóeljárás (45—56. §§.)	— — — — —	140
<i>Ötödik fejezet.</i>		
Rendelkezések az időszaki lap kiadója és szerkesztőségének tagjai közt fennálló jogviszonyról (57—60. §§.)	— — — — —	160
<i>Hatodik fejezet.</i>		
Átmeneti és életbeléptető rendelkezések (61—64. §§.)	— — — — —	167
Függelék: A ST. végrehajtási rendelete	— — — — —	175

RÖVIDÍTÉSEK.

- BTK. = Magyar Büntető törvénykönyv 1878. évi
V. t.-c. a büntettekről és vétségekről.
- KBTK. = Kihágási Büntető törvénykönyv 1879. évi
XL. t.-c.
- BP. = Bünvádi Perrendtartás 1896. évi XXXIII. t.-c.
- Esk. b. = Esküdtbíróságok szervezetéről szóló
1897:XXXIII. t.-c.
- BP. Élt. = A Bünvádi Perrendtartást életbeléptető
1897:XXXIV. t.-c.
- BN. = Büntető Novella 1908:XXXVI. t.-c.
- FB. = Fiatalkorúak bíróságáról szóló 1913:VII. t.-c.
- ST. = Sajtótörvény, az 1914. évi XIV. t.-c.
- Végrh. rend. = Végrehajtási rendelet, kiadta a m.
kir. miniszterelnök 1914. évi március hó 30-án,
2500. M. E. szám alatt.
- Min. Ind. = A sajtótörvény miniszteri indokolása.
- BJT. = Büntető Jog Tára.
- B. Sz. = Bűnügyi Szemle.
- Jogt. K. = Jogtudományi Közlöny.
- Kül. leny. = Külön lenyomat.
- bek. = bekezdés.
-

Általános ismertetés.

Az 1848:XVIII. t.-cikkben foglalt első sajtótörvényünk helyére 1914. április hó 12-étől az 1914:XIV. t.-cikk által megalkotott új, rendszeres sajtótörvényünk lépett életbe.

Fájó szívvel veszünk búcsút a magyar alkotmány megifjodásának dicsőségteljes korszakára, s különösen a cenzura eltörlésének, a sajtószabadság kivívásának lélekemelő szép napjára emlékeztető első sajtótörvényünktől. E búcsút azonban megkönynyíti, vagyis megnyugtatóvá, sőt felemelővé teszi az a tudat, hogy *a 48-iki sajtótörvényünk*, mely nekünk az új alkotmányos korszak óta felserdült nemzedékeknek anynyira szívünkhöz forrott, melyet oly varázslatos dicsfénnel öveztünk körül, ez a hazánk történetében minden időkre emlékeztető korszakalkotó munka *nem semmisült meg* az új sajtótörvény életbeléptével, *csak megifjodott, új alakban* — mint a hamvaiból új életre kelt fönix, — megerősödve, alapelveit, rendszerét jobban, tökéletesebben kiépítve, az új viszonyokhoz módosítva áll újból előttünk.

Az 1914:XIV. t.-cikkben codificált új sajtótörvény nem más, mint a 48-iki, kifejezetten *ideiglenesnek* készült első sajtótörvényünk gyökeres átdolgozása, eredeti hiányainak, hézagainak, — melyek részint a

rohamos, alig pár nap alatti elkészítés természetes folyamányai voltak, részint az 1867 óta bekövetkezett óriási fejlődésnek, kulturális, gazdasági, jogi és politikai viszonyaink lényeges átalakulásának szükségyszerű következményei lettek — pótlása, vagyis a *48-iki törvény alapelveinek és rendszerének kiterjesztése, megfelelő alkalmazása a változott új viszonyokra.*

Voltaképpen az új, rendszeres sajtótörvény megalkotása csak folytatása és befejezése a 48-iki sajtótörvény regenerálása, korszerű reformja iránt már 1878—80-ban elkezdett törvényhozási munkának. Hiszen sajtótörvényünk bevezető sorai világosan kifejezték, hogy a 48-iki törvényhozás csupán *ideiglenes* rendelkezésül, tehát addig, míg az egész sajtójogról rendszeres törvény lesz alkotható, állapította meg a legszükségesebb szabályokat a *sajtószabadság biztosítékául*. S tényleg, mihelyt törvényhozásunk hozzájutott a rendszeres törvénykönyvek alkotásához, a büntetőtörvénykönyv (1878:V. t.-c.) és a bűnvádi perrendtartás (1896:XXXIII. t.-c.) codifikálása alkalmával a 48-iki sajtótörvénynek a sajtóvétségekre és a sajtóeljárásra vonatkozó „ideiglenes” szabályait csakugyan hatályon kívül helyezte s azok helyére az illető rendszeres codexek megfelelő szakaszait állította. Úgy, hogy az 1848:XVIII. t.-c. 45. szakasza közül a BTK.-et életbeléptető 1880:XXXVII. t.-c. 7. §-a hatályon kívül helyezett 18-at (a 2., 3., 4., 5., 6., 7., 8., 9., 10.,

11., 12., 15., 16., 18., 19., 20., 24. és 26. §-okat); a BP.-t életbeléptető 1897:XXXIV. t.-c. 27. §-a pedig további ötöt (a 17., 21., 22., 23. és 29. §-okat) s így az utolsó évtizedekben a 48-iki sajtótörvényünk 45 szakaszából csak 22 (a kisebbik fele) volt életben.

Az új sajtótörvény e szerint a 48-ikinek csupán a sajtó büntetőjogi felelősségre és a sajtórendészeti kihágásokra vonatkozó szakaszait (1., 13., 14., 25., 27., 28., 30—45. §§.) revideálja, illetőleg módosítja, ezek helyére állít formailag új szakaszokat, a melyek azonban lényegileg, a *vezérelvek* és a *rendszer* tekintetében, azonos alapon állanak a 48-iki törvénnyel, annak csak helyesebb, szabatosabb és gondosabb kifejtését tartalmazzák. Tartalmilag, lényegileg is egészen új részlet az új sajtótörvényben csak az ötödik fejezet, mely az időszaki lap kiadója és szerkesztőségének tagjai közt fennálló jogviszonyt szabályozza.

I. Az új sajtótörvény vezérelvei.

Az új sajtótörvény — miként a miniszteri indokolás (22. l.) világosan kifejezi — két vezérelvet tartott szem előtt:

1. „a tisztességes és komoly sajtó szabadságának biztosítását“;

2. „a sajtó útján elkövetett visszaélések ellen hatályos és gyors védelem nyújtását“.

Ez a két, szorosan összetartozó s egymást kiegészítő vezérelv képezte kiindulási

pontját a 48-iki sajtótörvénynek is. A „sajtószabadság” elvét, amelynek kimondása s az addig tényleg fennálló *előzetes vizsgálat* (cenzura) „örökre” *eltörlése* a 48-iki törvényhozás egyik elévülhetetlen érdeme, az új törvény is betű szerint átveszi az 1848:XVIII. t.-c. 1. §-ából, sőt annak biztosítására — mint alább látni fogjuk — új törvényes garanciákat is teremt.

Hogy azonban a sajtószabadság alatt a 48-iki törvény nem az abszolút szabadságot, vagyis nem azt érti, hogy sajtó útján *bármit* szabad büntetlenül írni és terjeszteni, hanem szintén csak a *tisztességes és komoly* sajtó szabadságát, a társadalmi renddel és a közerkölcsiséggel összeférő, ezeknek előhaladását munkáló s nem az azokat romboló, a közerkölcsöket durvító sajtótermékek megjelenésének és terjesztésének szabadságát, ez eléggé megmarkolhatóan kitűnik az 1848:XVIII. t.-c. 5. §-ából, mely azt rendeli, hogy „*aki a nyilvános köz- és valóságos erkölcsiségből s a tisztességes erkölcsökből csúfot üz, az egy évre terjedhető fogsággal és 400 forintig emelkedhető pénzbírsággal büntetetik.*” A 48-iki sajtótörvény tehát elég súlyos büntetési sanctioval, — aminőt az 1878-iki BTK. nem is vett át — kívánja tudtára adni a sajtó munkásainak, hogy a „*tisztességes erkölcsökből*” csúfot üzni ellenkezik a sajtószabadsággal. Az első vezérelv tekintetében így az új sajtótörvény teljes összhangban van a 48-ikinek az alapfelfogásával.

A sajtószabadság alatt a 48-as törvény ideális lelkületű alkotói kétségtelen bizonyossággal szintén csak a hivatását komolyan teljesítő sajtó szabad mozgását értették, nem pedig a tisztességes emberek alap-talan lejáratására, vagy éppen egyesek kizsákmányolására utazó sajtó szabados-ságot. Amily magasztos feladatot teljesít a nemes, ideális eszméktől lelkesített, a köz-ügyek önzetlen elővitelén működő tisztességes sajtó s amily fontos és egy kultur-államban elengedhetetlen a szabad kritika, a nyilvános ellenőrzés érdekében ennek a teljes szabadsága, époly rút visszaélés a legbecsesebb emberi kinccsel, az értelem-mel, az írói képességgel, a szellemi felsőbb-séggel, a sajtószabadságnak aljas revol-verezésekre, mások jogtalan megrontá-sára, a tisztességes törekvésű embertársa-inknak a közügyektől visszariasztására való felhasználása.

Sajnos, a legszentebb jogokkal is, a gya-korlati élet szomorú tapasztalatai sze-rint, mindenütt és minden időben történtek és történnek visszaélések. A törvények ho-zatalának, a jogszabályok alkotásának gya-korlati indokát legtöbbször a helytelen, ká-ros és veszedelmes emberi cselekmények eltíltása, korlátozása vagy megakadályo-zása képezi. Amint annak idején a cenzura megteremtésének közvetlen oka is a káros-nak, veszedelmesnek vélt sajtótermékek megjelenésének, vagy terjesztésének meg-akadályozása volt, úgy az előzetes könyv-

vizsgálat, a cenzura helytelenségének, tökéletlen és egyenesen kulturrelles voltának felismerése s a „sajtószabadság” elvi elfogadása után is mindenütt mellőzhetetlennek tekintették és tekintik a *sajtó útján elkövetett visszaélések* megtorlását s ezzel azok lehető visszaszorítását és meggátlását. S e célból a legmodernebb sajtótörvények is nemcsak utólagos, *büntetési sanctiókkal*, de különböző *sajtórendészeti intézkedésekkel* is igyekeznek a visszaélések ellen *biztosítékokat* állítani fel, melyek anélkül, hogy a tisztességes és komoly sajtótermékek megjelenését és terjesztését gátolnák, az említett tisztességtelen üzelmeket, az u. n. zugsajtónak és ponyvairodalomnak felburjánzását lehetetlenné tegyék vagy korlátozzák.

Az új sajtótörvényünk második vezérelve: *a sajtó útján elkövetett visszaélések ellen hatályos és gyors védelem nyújtása*, a kulturvilág összes sajtótörvényeinek egyik bevallott célja. Félremagyarázhatlan határozottsággal ez volt a 48-iki sajtótörvényünknek is egyik legfőbb törekvése, amit eléggé igazolnak azok az erélyes tilalmak és szigorú büntetési tételek, melyeket a sajtóvétségekre a 3—12. §§., az időszakos lapok és a nyomdák felállítására vonatkozólag a 30., 31., 36., 38. §§. megállapítanak. A 48-iki sajtótörvény éppen megdönthetetlen bizonyíték arra nézve, mennyire összefér a sajtószabadság legliberálisabb szellemű codificálásával a *szigorú és hatályos sajtórendészet*, vagyis *mennyire elenged-*

hetetlen, éppen a sajtó tisztessége, annak nemes hivatása biztosítása végett, az érelyes intézkedés a sajtóvisszaélések meggátolására.

A 48-iki sajtótörvény is a politikai lapok megindításához kauciót és pedig az akkori idők pénzviszonyaihoz mérten magas összegű (10.000, illetőleg 5000 frt.) biztosíték letételét kívánja meg, — a törvényben felsorolt feltételek ellenére történt lapkiadást *egy évi fogsággal és 500 forint pénzbüntetéssel* sújtja, amely büntetés „a törvényszékek által rövid úton, felebbvihetés és ellenállhatás nélkül fog kimondatni” (31. §.), — a titkolt, vagyis be nem jelentett nyomda vagy könyvnyomda tartását, a műszerek elkobzásán felül *egy évi fogsággal és 2000 forint pénzbüntetéssel* bünteti. Az új sajtótörvény megfelelő büntetési tételei (25. §. 1., 2. bek.) ezeknél jóval alacsonyabak.

A sajtótörvénynek tehát e két vezérelvből folyólag két oldala, kettős célja van. Miként a jog feladata általában az egyéni szabadság és a társadalmi rend biztosítása, vagyis egyfelől az egyén szellemi képességeinek kifejlődését, érvényesítését lehetővé tenni, másfelől a békés együttélést, a társadalom összes tagjainak zavartalan összeműködését biztosítani, tehát a jogtalan támadásoktól, sértésektől mindenkit megóvni és védeni, — úgy a sajtótörvény célja, feladata is kettős: 1. az egyén részére eszméi terjesztésének biztosítása, amit sommásan

a *sajtószabadság* szóval fejezhetünk ki, 2. a sajtó útján elkövethető jogsérelmek meggátlása vagy lehető visszaszorítása, amit a *sajtórendészet* szóba foglalhatunk össze.

A sajtórendészet ebben a legtágabb értelemben, mint a sajtó útján elkövethető visszaélések meggátolására vagy legalább lehető visszaszorítására irányuló állami feladat, ismét több funkciót, különböző speciális feladatokat foglal magában, úgymint a *szorosán vett sajtórendészetet*, vagyis a sajtótermékek előállításának és terjesztésének *közigazgatási* szabályozását, — a *sajtóbüntetőjogot*, vagyis a sajtó útján elkövetett büntettek, vétségek és kihágások megtorlását, az úgynevezett sajtójogi felelősség iránti különös *büntetőjogi* szabályozást, — a *sajtóeljárást*, a sajtó-bűnperek elintézésének *perjogi* szabályozását, — végül a *kiadói jog*, vagyis az írók és a kiadók s különösen a hírlapírók szolgálati jogviszonyainak szabályozását, ami a sajtójognak *magánjogi oldalát jelenti*.

II. Az új sajtótörvény tartalma és beosztása.

Az új sajtótörvény, habár nem tartalmazza a sajtóra vonatkozó összes jogszabályokat, — amennyiben a sajtóvétségek kimerítő felsorolását és a sajtóeljárás részletes szabályozását mellőzi, vagyis fentartja ezekre nézve a BTK. és a BP. szabályait, — mégis jóval bővebb terjedelmű, részletesebb szabályozását adja a felölelt legfontosabb sajtójogi kérdéseknek, mint a 48-iki

sajtótörvény s emellett több oly tárgyra is kiterjeszkedik, amelyek a 48-ikiban egyáltalán nem voltak megoldva.

A hat fejezetre osztott, 64. §-ra terjedő új törvény tartalma a következő:

1. Az első fejezet „bevezető rendelkezések” cím alatt a *sajtószabadság* elvének kijelentése (1. §.) mellett megállapítja a *sajtótermék* és az *időszaki lap* fogalmát (2., 3. §§.).

2. A második fejezet kimerítő részletességgel (5—31. §§.) állapítja meg a *sajtórendészet* szabályait, külön címek alá sorozva a *sajtótermékek előállítására* (a nyomdákra), — a *sajtótermékek terjesztésére*, különösen az utcai terjesztésre, az u. n. *colportage*-ra és a falragaszokra, — az *időszaki lapokra*, — a *helyreigazítási jogra*, — a *sajtórendészeti bűncselekményekre* s egyes új sajtóvétségekre vonatkozó új szabályokat. Ezek közül a *colportage*-ra és a *helyreigazítási jogra* vonatkozó szabályok teljesen újak, miután a 48-iki sajtótörvény ezekre nem terjeszkedett ki, ugyancsak a sajtórendészeti *vétségek* és *kihágások* közt is több új tényálladék szerepel, valamint néhány új, sajátképpen sajtóvétség is (24. §. 7., 8., 9. pontok, 28. §. ut. bek., 29. §. 6. pont).

3. A harmadik fejezet „sajtójogi felelősség” cím alatt a különleges (speciális) *sajtó büntetőjogi felelősség* rendszerét szabályozza és pedig a 48-iki sajtótörvény 13. és 33. §-aiban foglalt *fokozatos felelősségi*

rendszer elvi elfogadása, vagyis fenntartása mellett részletesebb szabályokkal igyekszik a szerző és a felelős szerkesztő felelősségre vonása körül a gyakorlatban felmerült vitákat és ingadozásokat megszüntetni s az anyagi igazságnak lehető megközelítését, a formalisztikus sajtófelelősségi elv mellett is biztosítani. E fejezetben is több újítás van, így a *sajtóvétségek* fogalmi meghatározása (32. §.); a *kiadó* felelősségének kibővítése (35. §.); az „átvevő” és a „könyomatos” hírlaptudósító szerkesztője felelősségének tisztázása (37. §.); a *sértett kártérítési igényének megállapítása* (39. §.).

4. A *sajtóeljárást* tartalmazó negyedik fejezet egészben fenntartja a bünvádi perrendtartásnak (1896:XXXIII. t.-c.) a sajtóperek elintézésére megállapított szabályait, de szintén több jelentékeny módosítással. Így a hatáskör tekintetében a közhivatalnokok és közmegebízásban eljáró személyek ellen a sajtó útján elkövetett rágalmazás és becsületsértés eseteire a *kir. táblai székhelyen levő esküdtbíróóságok kivételes helyi illetékességét megszünteti* s azokra a rendes esküdtbíróági illetékesség szabályait kiterjeszti (46. §.); a BTK. 248. §-ába ütköző *közszemérem elleni sajtóvétség* (pornografia) elbírálását a *kir. törvényszékek hatáskörébe* utasítja (47. §.); az *elévülési határidőre, az előzetes lefoglalásra és a vizsgálati fogságra* vonatkozó szabályokat részben módosítja, részben enyhíti (48—50. §§.); a *vizsgálat* eddigi feltétlen kötelező

voltát elejti s erre nézve a BP. rendes szabályait (BP. 103. §.) alkalmazza, ellenben a sajtópereknek *sonon kívül* folytatását rendeli el (51. §.); *a valóság bizonyítása iránti kívánság bejelentésére* határidőt állapít meg (53. §.).

5. Az ötödik fejezet „*az időszakos lap kiadója és szerkesztőségének tagjai közt fennálló jogviszonyról*” tartalmaz egészen új rendelkezéseket (57—60. §§.). Részletesen megállapítja ugyanis a lapkiadó és a szerkesztőség tagjai közt létrejött szolgálati viszony felbontásának módozatait, a rendes felmondási határidőt (57. §.), s úgy a szerkesztőségi tag, mint a kiadó részéről a rögtönös hatályú felmondás eseteit (58., 59. §§.).

6. A hatodik fejezet a szükséges átmeneti és életbeléptető rendelkezéseket tartalmazza (61—64. §§.).

A ST. e szerint sokkal részletesebb és körültekintőbb szabályokat ad a sajtójog összes alapkérdéseire, mint a 48-iki, s habár a sajtóképpeni sajtóvétségek tényállásaira és büntetési tételeire nézve a BTK., — a sajtóeljárásra nézve pedig a bünvádi eljárási törvények szabályait tartja fenn, a tulajdonképpeni sajtójognak teljes és kimerítő codificálásául tekinthető, mely a sajtójogunkban eddig fennállott hézagokat, ingadozásokat, vitatkozásokat gyökeresen megszünteti s a gyakorlatnak egységes és szilárd alapot nyújt a sajtójog összes kérdései elintézésére.

III. A sajtószabadság és annak biztosítékai az új sajtótörvényben.

Mi a sajtószabadság, miben áll annak általános kulturális és különösen közjogi s politikai jelentősége, azt a XX. században többé nem szükséges fejtegetni és bizonyítani. A sajtó szabadsága: *a sajtótermékeknek*, a mesterségesen többszörösített gondolatoknak, *hatósági engedély* (cenzura) *nélkül terjeszthetése*, annyira éltető eleme, elemi létfeltétele ma egy kulturállamnak, mint az egyén létezésének a levegő és a napfény. A sajtószabadság helyessége és szükségessége, viszont a cenzura, az előzetes nyomtatási engedély esztelensége és célszerűtlensége a mai kultúrember előtt oly axioma, mint a föld forgása vagy az évszakok következése.

A kérdés ma nem is az többé, szabad legyen-e a sajtó, helyes-e a sajtószabadság, hanem csak az, minő törvényes biztosítékokkal bástyázzuk körül a sajtószabadságot, hogy a hatóságok, az állami hatalom kezelői újból vissza ne állíthassák a cenzurát, a gondolatnak sajtó útján terjesztését meg ne akadályozhassák. A másik, ehhez csatlakozó kérdés pedig, miként akadályozzuk meg cenzura nélkül is a sajtó útján elkövethető és sajnos elég gyakori visszaéléseket?

A 48-iki törvényhozás egy elvi deklarációval vélte a sajtószabadságot minden időkre biztosítani a magyar nemzet részére,

midőn a XVIII-ik törvénycikk bevezető sorában kijelenti.

„Az előző vizsgálat eltöröltetvén örökre s a sajtószabadság visszaállítatván, ennek biztosítékául ideiglenesen rendeltetnek:”

Kétségtelen, hogy a *cenzura eltörlése* a legelső feltétele s fogalmi kelléke a sajtószabadságnak. *Elvileg* tehát ezzel még is van oldva a sajtószabadság kérdése, de maga a 48-as törvényhozás érezte, hogy az elvnek reális *biztosítékokra* van szüksége s ezért — habár egyelőre csak *ideiglenes* rendelkezések gyanánt — megállapítja a sajtóvétségeket, az azok miatti ítékezést *esküdtszékekre ruházza*, vázlatosan szabályozza az időszaki lapok, a nyomdák és a könyvárússág alapítását. A 48-as törvényhozásunk tehát nagyon bölcsen tudta, hogy ezek a biztosítékok már nem örök időkre szólók. Egyelőre, az akkori felfogás szerint ezek látszottak legerősebbeknek, de maga a törvény idézett bevezetése érezteti, hogy ezeket módosítani, tökéletesíteni, rendszeresebb, állandóbb szabályokkal felcserélni nemcsak lehet, de szükséges és kívánatos lesz.

A sajtó szabadsága azonban tényleg nem is ezektől az „ideiglenes”, vagyis változó intézményektől függ. A kaució kérdése, a nyomdák alapításának, a sajtó-büntetőjognak a szabályai is változhatnak, szigorúbb vagy enyhébb formát ölthetnek anélkül, hogy azok a sajtószabadságot magát érintenék. Végeredményben, amint Vargha

F. bátran kimondja: az is közömbös a sajtószabadság szempontjából, hogy jury vagy szakbíróság ítél-e a sajtóvétségek felett (Sajtószabadság, 1906. 7. l.), hiszen Hollandiában nincs esküdtbíróság s mégis van sajtószabadság. A sajtószabadság lényege abban áll, biztosítva van-e a hatóságokkal szemben a gondolat sajtó útján közlése, tehát a szellemi termékek kinyomtatása és terjeszthetése? Ahol az előzetes engedélytől nincs függővé téve s ahol a hatósági önkény ellen a független bíróságok előtt lehet védelmet találni, ott van sajtószabadság, ha különben egyes hírlapok megindítása kaucióhoz van is kötve, vagy szakbíróság ítél is a sajtóvétségek felett.

Éppígy nem semmisíti meg a sajtószabadságot a sajtórendészeti és a sajtó-büntetőjogi szabályok felállítása. A sajtószabadság alatt bizonyára senki sem érti az abszolút szabadságot, mely szerint a sajtó útján elkövetett bűncselekményeket nem szabad büntetni. Kuriozum gyanánt idézni szokták ugyan erre a délamerikai Venezuela államot, ahol a sajtóvétségek egyáltalán nem büntethetők (Vargha F. id. m. 5. l.), ez azonban félreértése a sajtószabadság fogalmának s kulturállamban képtelen intézkedés. Ily értelemben soha és sehol nem is volt sajtószabadság, nem volt a mi 48-iki törvényünk szerint sem. A sajtórendészeti és sajtó-büntetőjogi szabályok, melyek ugyan a legtöbb helyen ma is kivételes, privilegizált helyzetet biztosítanak a sajtó ré-

szére s a sajtóvétségek elbírálását is különleges szabályok alá helyezik, csak a *szabaddosságot*, a sajtó útján elkövethető *visszéléseket*, *jogsértéseket* akarják megakadályozni, vagy ha mégis elkövették, azok elkövetőit sújtani s így az ismétlésektől visszatartani. Ezek a rendészeti és büntetőjogi szabályok tehát nem állnak ellentétben a sajtószabadság elvével, sőt ezek helyes megállapítása, erélyes, de igazságos és célszerű alkalmazása a *valódi*, reális biztosítéka az *igazi* sajtószabadságnak. A bírói jogvédelem, a közigazgatási bíróság a legfőbb biztosítéka a *formális* sajtószabadságnak, az anyagi értelemben vett, *igazi* sajtószabadságnak: a kulturát terjesztő és fejlesztő gondolat-terjesztés szabadságának a leghatályosabb biztosítéka pedig a jó, igazságos és célszerű sajtórendészet és sajtóbüntetőjog.

Mennyire biztosítja az új ST. a sajtószabadságot, ezt az új törvény egyes szakaszai elég világosan kimutatják.

A ST. 1. §-a betű szerint átveszi az 1848:XVIII. t.-c. 1. §-ának *elvi* kijelentését, mely szerint: „Sajtó útján mindenki szabadon közölheti és terjesztheti gondolatait“. Hogy a cenzura „örökre eltörlését“ tartalmazó bevezetést az új törvény nem vette át, azt magyarázhatnánk azzal, hogy ami egyszer *örökre* eltörlötetett, s tényleg azóta nem jött vissza, azt újból eltörölni nem lehet, a reális és komoly érv azonban erre nézve az, hogy a sajtószabadság elvét a

48-iki törvényben is klasszikus egyszerűséggel egyedül az 1. §. tartalmazta s így az új törvénynek csak ezt kellett felvenni, mint ami jövőre is *legelső vezérelve* marad sajtójogunknak.

Átvette ezenkívül az új ST. 44. §-a csaknem szószerint az 1848:XVIII. t.-c. 14. §-ának azt a rendelkezését is, hogy az országgyűlés, a törvényhatóságok és törvényszékek stb. iratainak és nyilvános üléseinek „hív szellemben és igazán“ közlése miatt büntető eljárásnak nincs helye. Átvette a sajtóvétségek elkövetőire a fokozatos felelősségi rendszert, a sajtóvétségeknek általában az esküdtbíróóságok elé utalását.

A régi, vagyis eddigi garanciákat tehát egytől-egyig fenntartja. Sőt azok mellé újakat is igyekszik állítani. Így a kir. posta és a szállítási vállalatok kötelezése által az el nem tiltott sajtótermékek szállítására (9. §.), az utcai terjesztés, a felragaszok szabályozása (11—15. §§.), a helyreigazítási jog biztosítása (20—23. §§.) által kétségtelenül új biztosítékokat nyújt a *valódi* sajtószabadság megerősítéséhez.

IV. Sajtórendészeti reformok az új sajtótörvényben.

A sajtórendészet terén, habár az új törvény e részben is magáévá tette a 48-iki sajtótörvény alapfelfogását, így különösen a politikai hírlapoktól a kaució megkívánását, az időszakos lapok és a nyomdák bejelenté-

sének (de nem engedélyezésének) kötelezettségét, a köteles példányok beküldését, amit újabban az 1897. évi XXXV. és XLI. t.-cikkek kiterjesztettek, — kétségtelenül több irányban nevezetes reformokat léptet életbe az új sajtótörvény. E reformok közül a legfontosabbak a következők:

1. Az eddig törvényileg szabályozatlan *utcai terjesztés* (colportage) jogát gyökeresen szabályozza. És pedig a külföldi sajtójogok legtöbbszörének és eddigi gyakorlatunknak példájára az utcai terjesztést, mint közbiztonsági és közérkölcsei szempontból könnyen veszélyessé válható foglalkozást *hatósági engedélyhez* köti. Az engedélyt az illető sajtótermék kiadójának kell megszereznie. S tekintettel arra, hogy a *közrendet, a közérkölcsiséget* sértő vagy veszélyeztető (pl. pornografikus célzatú), osztály-, nemzetiségi-, felekezeti gyűlölség szítására célzó nyomtatványoknak (ponyvairodalom) potom áron, esetleg ingyen a legműveletlenebb néposztályok vagy serdületlen ifjak ezreinek kezeibe juttatása mily rendkívüli veszedelmet s helyrehozhatatlan káros eredményeket szülhet a társadalomra, a ST. egyenesen megállapítja, hogy ily esetekben, (amiket a törvény 10. §-a pontosan megállapít) az engedélyt nem is szabad megadni.

Időszaki lapok utcai terjesztéséhez az engedély megadását elég egyszer, a lap megindításakor kérni, azonban az egyes lapszámokat a terjesztés megkezdésével egyidejűleg *be kell mutatni* az illetékes helyi

hatóságnál (törvényhatósági székhelyen ennek első tisztviselőjénél) s ha az illető lapszám az előbb említett törvényes tilalomba ütközött tartalmaz, az engedély megadására jogosított hatóság az utcai terjesztést megtilthatja (12. §.).

A sajtótermék utcai terjesztésével foglalkozni kívánók a rendőri hatóságtól *igazolványt* kötelesek kérni. Az igazolvány adása megtagadandó a 18 évesnél fiatalabaktól, a ragályos- vagy undorító betegségben szenvedőktől vagy olyanoktól, akik bizonyos közönséges bűncselekmények miatt három havi vagy ennél hosszabb szabadságvesztés büntetésre voltak ítélve s büntetésük kitöltése óta három év még nem telt el. *Közérdekből* megtagadható azoktól is, kik egy éven belül közrendet sértő más vétség vagy kihágás miatt ismételten büntetve voltak. Az utcai terjesztéssel foglalkozás tehát nem engedélyhez, csak igazolvány kéréshez kötött ipar, mely közerkölcsi és közbiztonsági szempontból van csak megszorítva. Humanitarius szempontból dícséretes a 13. §. ama rendelkezése, hogy az igazolvány kiállításánál előnyben kell részesíteni azokat, akik nehezebb testi munkára nem képesek.

A colportage-jog ezen új szabályai, ha látszólag szigorúbbak is az eddigieknél, a közrend és közerkölcs erősítésére szolgálnak, anélkül, hogy a sajtószabadság lényegét csorbítanák. A 48-iki sajtótörvény 45. §-a is kifejezetten kimondja, hogy „az úgynevezett házaló vagy zúgkönyvárulók az il-

lető hatóság rendőri felügyelete alá helyeztetnek”.

2. Tisztázza az új törvény a *falragaszok* kérdését is, ami nálunk eddigelé törvényileg egyáltalán nem volt szabályozva. Elvileg a falragaszok kifüggesztése, mint a közön-séggel érintkezés egy népszerű módja, a ST. szerint is teljesen szabad. Csak a büntető ítélettel sújtott, bíróilag lefoglalt, a nyomdatulajdonos nevének feltüntetésével kiadott (10. §.) és az utcai terjesztéstől eltiltott (11. §.) falragaszokat nem szabad kifüggeszteni, valamint tilos a falragasz, ha a fal tulajdonosa tiltakozott a kifüggesztés ellen (a hatóság azonban ily tiltakozás ellenére is elrendelheti a kifüggesztést). (15. §.)

3. Az *időszaki lapok alapításánál*, amire nézve a ST. lényegileg az eddigi szabályokat tartja fenn, újítás, hogy időszaki lap kiadója, valamint szerkesztője csak *nagykorú magyar állampolgár* lehet, aki állandóan az ország területén lakik s nem volt bizonyos időn belül vagy nincs diffamáló szabadságvesztés büntetés alatt, — nem áll csőd-, vagy gondnokság alatt vagy politikai jogainak gyakorlásától felfüggesztve nincs. Felelős szerkesztőre még további kellék, hogy előzetes letartóztatásban, vizsgálati fogságban, vagy feltételes szabadságon ne legyen. A törvény tehát e részben is a lehető legliberálisabb álláspontra helyezkedett, nehogy a sajtószabadságot legtávolabbról is csorbítsa. A lapalapításnál se a kiadótól,

se a szerkesztőtől nem kíván semmi értelmi kvalifikációt, csak a magyar állampolgárságot és a minimális *erkölcsi integritást*, amit egy időszakos lap kiadójánál és szerkesztőjénél, akik a közügyekre irányító befolyást akarnak gyakorolni, elemi előfeltétel gyanánt követelhetünk meg, hiszen az aktív választói joghoz vagy esküdtképességhez ennél jóval többet kívánnak meg a megfelelő törvények.

Fontos rendelkezés még a 19. §-ban, hogy a lapalapítás bejelentésénél, ha a törvényhatóság első tisztviselője azt elutasította, az érdekelt a belügyminiszterhez s ennek elutasító határozata ellen a *közigazgatási bírósághoz* fordulhat panasszal.

4. Rég sürgetett nevezetes reformot valósít meg a ST., midőn a *helyreigazítási jogot* az időszakos lapban megtámadott egyén részére biztosítja. A sajtó szabadságának, különösen a napi sajtó ellenőrző feladatának, a nyílt, bátor kritikának, sajnos igen gyakori folyománya, hogy sokszor akaratlanul, sokszor célzatosan, a hírlapok ártatlan, tisztességes embereket hurcolnak meg, alaptalan támadásokkal pellengéreznek ki ország-világ előtt. A megtámadottnak azt a *természetes jogát*, hogy önmagát védhesse s az alaptalan gyanúsításokat és támadásokat ott utasíthassa vissza, ahol azok vele szemben elkövették, a tisztességes sajtó önmaga elismeri és megadja, midőn a helyreigazító nyilatkozat előtt megnyitja hátsábjait. Ez okból törölte *br. Eötvös József*

indítványára 1848-ban a sajtótörvény javaslatából a főrendiház a helyreigazításra vonatkozó pontot, mert „a magyar újságok kényszer nélkül is szívesen közzéteszik a helyreigazításokat.” (L. Kenedi G. Budapesti Szemle 1913. december 458. l.). Sajnos, miként másutt, úgy nálunk talán hatványozott mértékben következett be az a nem remélt állapot, hogy a pártszenvédélytől elfogulttá lett egyes lapok a legnagyobb egyoldalúsággal intézték el az ily helyreigazítások közzétételét s a legártatlanabb ember védekező nyilatkozatát, a legtisztább igazság, az egyszerű tények közlését is szuverén gőggel utasították vissza.

Amint azért a francia, a német, az olasz, az osztrák sajtótörvények, úgy a mi új sajtótörvényünk is kénytelen volt a megtámadott egyének e természetes jogát törvényileg biztosítani s az időszaki lapokra kötelesség gyanánt állapítani meg a helyreigazító nyilatkozatok közlését. A ST.-nek ez az egyik legnagyobb jelentőségű reformja, mely a hivatása magaslatán álló, objectívitásra törekvő hírlapokat amúgy sem érinti, ellenben a túlhajtásokra hajló, elfogult támadásokban tetszelgő újságok demoralizáló tevékenységét némileg ellensúlyozni fogja.

A ST. idevágó szabályai (20—23. §§.) különben szintén a lehető legliberálisabbak, amennyiben a helyreigazító nyilatkozat közlése csak az esetben kötelező, ha az ténybeli kijelentéseket vagy a tényállításokra vonat-

kozó egyszerű cáfolatot tartalmaz és ha a helyreigazítás valótlansága nyomban kétségtelenül nem bizonyítható. Sőt a helyreigazító nyilatkozat közzlése esetén, habár ahoz ugyanazon számban megjegyzést fűzni nem szabad, a szerkesztő megjegyyezheti, hogy fenntartja (vagy nem tartja fenn) a cáfolni kívánt közleményt. Ha pedig a szerkesztő nem teljesíti a helyreigazító nyilatkozat közzlésére vonatkozó kötelességét, a panaszló a *járásbírószághoz* fordulhat, amely előtt három nap alatt nem nyilvános tárgyalás tartandó s ennek alapján a bíróság ítélettel állapítja meg, köteles-e a szerkesztő a nyilatkozatot közölni vagy jogosan (20. §. második bek. 4. pont) tagadta meg a közzétételt.

5. Jelentősebb reformokat tartalmaz a ST. a *sajtórendészeti bűncselekmények* tekintetében is. A 48-iki sajtótörvénynek e részben is feltűnő hézagai voltak. Egyes bűncselekmények felesleges túlszigorral voltak fenyegetve, viszont számos gyakori és súlyos visszaélés egyáltalán nem volt tilalmazva. A ST. 24—31. §-ai ezért kimerítő gondossággal veszik sorra a ST. egész területét s a törvény által előírt kötelességek megszegéseit megfelelő igazságos büntetési tételekkel sújtják. E §§-ok azonban nem merőben *sajtórendészeti* áthágásokat, hanem egyes új *sajátképpen* sajtóvétségeket és a *sajtó felhasználásával elkövetett közönséges bűncselekményeket* is tartalmaznak. Vagyis a 24—31. §§-ok ösz-

szefoglalják a ST. által megállapított összes új bűncselekményeket, t. i. a) a sajtórendészeti vétségeket és kihágásokat, b) a sajátképpen sajtóvétségeket, melyekre a speciális sajtójogi felelősségi szabályok érvényesek, c) a sajtó felhasználásával elkövetett közönséges bűncselekményeket, melyekre a BTK. általános szabályai irányadók.

A ST.-ben foglalt *sajtórendészeti vétségek és kihágások* részint a 48-iki törvény által is ismert egyes tényálladékok átdolgozásai, részint egészen új tényálladékok. A 48:XVIII. t.-c. által nem ismert új vétségek és kihágások:

1. a nyomdai alkalmazottak ama cselekményei, ha az átadott közlemény kizsedését megtagadják vagy másokat ebben megátolnak (24. §. 1.);

2. oly személy megnevezése felelős szerkesztőként, aki a szerkesztéssel tényleg nem foglalkozik (24. §. 5.);

3. a hatóságok hivatalos közleményeinek vagy hirdetéseinek nem közlése (28. §., 1.);

4. az időszaki lapoknál beállt változások be nem jelentése (28. §. 2.);

5. a biztosíték elvonása esetén, annak kiegészítése előtt a lap kiadása (28. §., 3.);

6. az utcai vagy házaló terjesztés szabályainak megszegése (29. §. 1—3.);

7. falragaszoknak a törvényes szabályok ellenére kifüggesztése, vagy annak megakadályozása vagy jogtalan letépése (29. §. 4—5.);

8. a helyreigazító nyilatkozat közlése iránti szabályok megszegései (30. §.).

A ST. általában az összes sajtórendészeti vétségeket és kihágásokat *enyhébben bünteti*, mint a 48-iki törvény. Az új törvény szerint a legmagasabb büntetési tétel, ami ily cselekmények miatt kiszabható: egy hónapig terjedhető fogház és ezer koronáig terjedhető pénzbüntetés, míg az 1848:XVIII. t.-c. 36. §-a egy évi fogságot és 2000 forintig terjedhető pénzbüntetést állapít meg. Az új törvény csak egyes új sajtóvétségekre (24. §. 7., 8., 9. pont) állapít meg egy évig terjedhető fogházat és száztól ezer koronáig terjedhető pénzbüntetést. A 24. §. 6. pontjában foglalt új tényálladék pedig, amely üzletszerű elkövetés (harmadszori megbüntetés) esetén három évig terjedhető börtönnel és ezertől nyolcezer koronáig terjedhető pénzbüntetéssel sújtható, egy, a sajtó felhasználásával elkövetett közönséges büntett, a *zsarolásnak* egy minősítés esete, amelyre „büntett” esetén a BTK. öt évig terjedhető *fegyházbüntetés*t ír elő.

6. A látszólag kisebb jelentőségű sajtórendészeti reformok közül megemlíthető még a *hírlapbiztosíték rendszerének fenn-tartása* és a budapesti politikai hírlapok kauciójának a felemelése.

A sajtójog egyik legélénkebben vitatott kérdése a hírlapbiztosíték jogosultsága és célszerűsége. E kérdésben az elméleti írók is éles ellentétben állanak (így *Glaser, Wahl-*

*berg, Chateaubriand, Guizot, Royer Col-
lard*, nálunk *Zsitvay, Tarnai*,¹ elvileg vagy
célszerűségi szempontokból helyeslik, —
Liszt, Jaques, Constant B., nálunk *Concha,
Vargha Ferenc* elvileg elítélik), — a
politikai világban is nagy harc folyt
és folyik felette, s a törvényhozások
ma is megoszlanak az állásfoglalás tekin-
tetében. Az újabb törvényhozások közül
eltörölte Anglia 1869., Franciaország 1881.,
Olaszország 1848., Ausztria 1894., — fenntartja: Németország, Belgium.

A ST. e kérdésben is csatlakozott a 48-
iki törvény felfogásához. Az indokolás (44—
45. l) elismeri ugyan, hogy a lapbiztosíték
a politikai jogok gyakorlatának bizonyos
cenzusát jelenti, s nem is volt alkalmas
arra, hogy egyes időszaki lapok visszaélé-
seit megakadályozza, azonban mérlegelve a
kaució rendszerének előnyeit és hátrányait,
mégis arra az eredményre jutott, hogy *a
közönségre* több előny származik annak
fenntartásából, mint eltörléséből.

V. A sajtóvétségek és a sajtó-büntetőjogi felelősség.

A sajtótörvény egyik gyakorlatilag leg-
fontosabb része az u. n. *sajtóvétségek*, vagy-

¹ A cautio jogosultságát nagy alapossággal fejtegeti legújabban *Tarnai J.* (Büntügyi Szemle, 1914. 253—265. l.) Viszont annak elvi tarthatatlanságát *Vargha F.* mutatja ki. id. m. 9—15. Részemről elvi szempontból nem helyeslem a cautiót.

is a *sajtó útján elkövetett* bűncselekmények miatti *felelősség rendszerének* megállapítása. A sajtó útján elkövetett bűncselekmények ugyan, elkövetési módjuknál fogva, rendszerint súlyosabb sérelmet ejthetnek a sértetten, mint ugyanazon cselekménynek esetleg más módon (szóval) véghezvitt esetei, ennek dacára a sajtószabadság nagy érdekére való tekintettel a legtöbb kulturállam a sajtóvétségekre nem alkalmazza mereven a büntetőjog rendes szabályait. Anglia és Hollandia ugyan elvileg a közönséges büntetőjog alá rendelik a sajtóvétségeket, a gyakorlat azonban itt is létesített bizonyos eltéréseket, másutt pedig a sajtóvétségek megítélésére egészen sajátos, speciális felelősségrevonási rendszert állapítanak meg a sajtótörvények, amelyre, a sajtóvétségek iránt fennálló anyagi büntetőjogi és büntető perjogi eltérésekre vonatkozó szabályokat nevezik *sajtó-büntetőjognak*.

1. A sajtóvétségek fogalmára és körére nézve a régebbi sajtótörvények a taxatív felsorolás rendszerét követték, így már az 1796-iki, majd az 1819-iki francia, az 1831-iki belga, az 1848-iki német, osztrák és olasz (utóbbi ma is érvényben), az 1881-iki új francia sajtótörvények egyenként, vagyis kimerítően felsorolják a sajtóvétségeket s azok büntetési tételeit. Mint ismeretes, ezt a rendszert követte a mi 48-iki sajtótörvényünk is (3—12. §§.). Ezzel szemben az újabb törvényhozások (így az 1862-iki, majd az 1868. és 1894-iki osztrák, az 1874-

iki német sajtótörvények, a hollandi és a norvég BTK.-ek mellőzik a felsorolást, hanem meghatározzák a nyomtatvány, illetőleg a sajtótermék fogalmát s legtöbbször kijelentik, hogy a sajtóbüntetőjogi különös szabályok azokra a cselekményekre alkalmazhatók, melyeknek tényálladéka valamely sajtótermékben foglaltatik. Az egyes sajtóvétségeket tehát nem a sajtótörvény, hanem a rendes BTK. tartalmazza, miután azok úgy sem egyebek, mint bizonyos bűncselekményeknek sajátos módon („sajtó útján”) létesített esetei.

Az új ST. e kérdésben nem követte a 48-iki sajtótörvényt, hanem az utóbbi rendszert tette magáévá, mely azonban 1880 óta hazánkban úgyis érvényben volt. Az 1848: XVIII. t.-c. taxatív rendszerével ugyanis a magyar törvényhozás már 1880-ban szakított, midőn a rendszeres BTK.-ek (1878:V. és 1879:XL. t.-c.) megalkotása után az ezeket életbeléptető 1880:XXXVII. t.-cikkben kimondotta, hogy az 1848:XVIII. t.-c. 2—12. §-ai helyébe a BTK. megfelelő intézkedései lépnek. A „nyomtatvány útján elkövetett bűntettek és vétségek” tehát már 1880. szeptember 1. óta nem a sajtótörvényben, hanem a BTK.-ben voltak feltalálhatók s az utóbbi állapította meg a „nyomtatvány” fogalmát (63. §.) is.

Az új sajtótörvény újítása e részben az, hogy a sajtóvétség, illetőleg a „sajtó útján elkövetett bűntett, vétség vagy kihágás” fogalmát és körét maga a sajtótörvény álla-

pítja meg, midőn a 2. §-ban (a BTK. 63. §-ának eltörlésével) meghatározza, hogy „sajtó útján elkövetett bűntett, vétség vagy kihágás az a bűncselekmény, amelynek tényálladékát a sajtótermék tartalma foglalja magában.”

A ST. előnye a 48-iki törvény felett, hogy a sajtóvétségek körét nem zárja le előre s így a BTK. módosításával vagy revíziójával a sajtótörvény módosítása nem válik szükségessé. Emellett a bírói mérlegelésnek a felmerülő esetekben biztosítja a szükséges szabadságot, hogy megfelelő esetekben a sajtótörvényt alkalmazza. A BTK.-vel szemben pedig haladás a „sajtótermék” fogalmának kibővítése, főként pedig annak a világos kijelentése, hogy igazi sajtóvétségnek csak az a bűncselekmény tekinthető, amelynek egész tényálladéka *magában a sajtótermékben* benne van. A BTK. nem tartalmazott ily kijelentést s ezért a bírói gyakorlatnak kellett tisztáznia és megkülönböztetnie a *sajátképpeni* sajtóvétségeket, melyekre a különleges sajtójogi felelősség és a *sajtó felhasználásával elkövetett* közönséges bűncselekményeket (nem sajtóképpeni sajtóvétségeket), melyekre a BTK. rendes szabályai voltak alkalmazandók. Az új ST. világos rendelkezései folytán a bírói gyakorlat biztos iránytűt kapott ez irányban s a különös sajtójogi felelősség szabályait (33—37. §§.) jövőre csak az említett *sajátképpeni sajtóvétségekre* kell és szabad alkalmazni.

2. A másik nevezetes reformja a ST.-nek a sajtó-büntetőjog terén a *sajtójogi felelőség* rendszerének több irányú módosítása, illetőleg tökéletesítése.

A sajátképpen sajtóvétségek miatti felelősségrevonásnak a mai kulturállamok törvényeiben több rendszere áll fenn. Egyik a *közönséges büntetőjogi* megítélés rendszere, mely szerint a sajtóvétségekre is minden tekintetben érvényesek a rendes BTK. szabályai, ami gyakorlatilag azt jelenti, hogy a sajtóvétségért csak a *valódi* bűnösök felelősek, de az annak létesítésében résztvevő összes személyek (szerző, beküldő, szerkesztő, kiadó, nyomdász, terjesztő) mint tettesek vagy részesek kivétel nélkül felelősségre vonatnak. Ezt követi Anglia és Hollandia. A másik a *fokozatos felelősségi rendszer*, mely szerint az elkövetett sajtóvétségért, az annak létesítésében szereplő egyének csak bizonyos *sorrendben* felelősek, először a szerző, ha ez felelősségre nem vonható: a kiadó (hírlapoknál a felelős szerkesztő), ha ez sem vonható felelősségre: a nyomdatulajdonos. Ezt a rendszert először Belgium törvényesítette 1831-iki alkotmánytörvényében, onnan vette át a mi 48-iki sajtótörvényünk. A két ellentétes rendszer összekötése akar lenni a német sajtótörvény *gondatlansági* rendszere, mely szerint a szerző mellett a szerkesztő, kiadó és nyomdatulajdonos, ha a közlemény tartalmát nem ismerték, gondatlanság miatt vonatnak felelősségre; valamint

az 1881-iki francia sajtótörvény, mely szerint az első sorban felelős kiadó (lapoknál *geraut*, könyveknél *éditeur*) mellett a szerző bünsegéd gyanánt büntetetik, ezenkívül az összes résztvevők (felelős szerkesztő, nyomdász, terjesztő) mint felbujtók és bünsegédek a köztörvényi felelősség alatt is állanak.¹

Az új ST. e különböző rendszerek közül határozottan a 48-iki törvényhozásunk által meghonosított *fokozatos rendszert* tette magáévá, mint amely legszabadelvűbb s a sajtószabadság elvének biztosítására, a sajtó munkásaira a legkedvezőbb. A szakirodalomban ugyan, éppen egyes kiváló sajtóbüntetőjogászaink (*Baumgarten I.*, *Zsitvay L.*, *Vargha F.*) erélyesen ostromolták e rendszert, kimutatták, hogy a büntetőjog legfőbb alapelvével, az *anyagi igazság* keresésével merőben ellentétben áll, mert az igazi bűnöst gyakran nem bünteti, viszont sokszor oly egyént büntet, aki a sajtóvétségéről mit sem tud; a ST. azonban a 48-iki törvény példájára fontosabbnak tartotta a sajtószabadság érdekét a büntetőjogi szempontoknál s ezért elvileg átvette a 48-as törvényünk fokozatos és kizárólagos rendszerét s az anyagi igazság, mindenestre fontos és büntetőjogi szempontból feltétlenül legfontosabb elvét az által kívánja

¹ A sajtójogi felelősségi rendszert kitünően ismerteti és bírálja *Baumgarten I.* Id. m. 1—60. Ugyancsak *Tarnai I.* id. m. 1—22.

érvényesíteni, hogy az 1848:XVIII. t.-c. szűkszavú és merőben formalisticus felelősségre vonási szabályait (ha a szerző *nem tudatik*) oly módon bőviti és javítja ki, hogy egyfelől strohmann-ok (álszerzők, álszerkesztők) ne legyenek büntethetők, másfelől a „szerző” gyanánt ne csak a cikk fogalmazója, hanem annak *megrendelője* és a *felbujtó* is (aki a szerzőt a büntetőtörvénykönyvbe ütköző tartalmú sajtótermék megírására reábirta) büntetessék (33. §.).

Másik helyes újítása a ST.-nek, hogy a *kiadó felelősségét* szabatosabban és helyesebben állapítja meg, s bizonyos esetekben azt teszi elsőfokban felelőssé. A szerző felelőssége ugyanis egyenesen (első fokban) a kiadóra hárul, ha a sajtóterméket a büntetőtörvénykönyvbe ütköző tartalommal a kiadó rendelte meg (34. §.), vagy időszakos lapban valamely cikk az ő utasítására íratott vagy tétetett közzé. A hírlapok nyílttéri közleményeiért és hirdetéseiért pedig első sorban mindig a kiadó felelős (35. §.).

Ugyancsak az anyagi igazság érvényesítését mozdítja elő s a bírói gyakorlat eddigi ingadozásait szünteti meg a 37. §. három fontos rendelkezése:

a) hogyha a sajtóközleményt a szerző *beleegyezése nélkül* tették közzé, szerzőnek *a közlőt* kell tekinteni s ily esetben a szerző nem büntethető;

b) sajtóközlemény *átvétele* esetében szerzőnek az *átvevőt* kell tekinteni;

c) a „könyomatos” hírlaptudósító ujság-

ból történt átvétel esetén az átvett közleményért szerzői fokozaton nem az átvevő időszaki lap, hanem a könyvnyomtatás ujság személynézetét terheli a sajtójogi felelősség.

3. A fokozatos felelősségi rendszer ily részleges módosításán felül, további nagyjelentőségű büntetőjog reformja a ST.-nek a sajtóvétség elkövetése által *sértett* személy *kártérítési igényének* világos megállapítása s annak érvényesítése iránt részletes szabályok (39—42. §§.) felállítása. A *sértett* ezen kártérítési jogát ugyan legalább rágalmozás esetén az 1848 : XVIII. t.-c. 12. §-a is világosan elismerte és biztosította s helyesen mutatta ki Zsitvay Leó (Jogállam 1913. 748. l.), hogy az 1880 : XXXVII. t.-c. ezt csak felületességéből helyezte hatályon kívül. A ST. tehát e részben is csak a 48-iki törvényhozás nyomdokát követte, amidőn a kártérítési jogot, ami eddig csak a magánjogi szabályok alapján és polgári per útján volt érvényesíthető, most világosan codificálja s amennyiben a sajtóbűncselekmény büntető ítélettel megállapított, a büntető bíróságot felhatalmazza úgy az okozott vagyoni, mint a *nem vagyoni* kár megítélésére. A modern büntetőjogi elveknek megfelelően azonban a „nem vagyoni“ kár, (pl. erkölcsi sérelem, meghurcolás), csak akkor állapítandó meg, ha az az eset körülményeire való tekintettel *méltányosnak* látszik s annak pénzbeli mértékét ily esetben az összes körülmények, különösen pedig az *érdekelt felek vagyoni viszonyaihoz mér-*

ten kell megállapítani. Ha azonban a sajtóbeli közlemény nem állapította meg valamely bűncselekmény tényálladékát, ez esetben a kártérítési igény jövőre is csak polgári per útján érvényesíthető (39. §.)

A gyakorlati viták megelőzése végett megállapítja a ST. azt is, hogy a sajtóvétség miatt megállapított pénzbüntetésért, bűnügyi költségért és kártérítésért is elsősorban az elítélt személy, időszaki lapban elkövetett sajtóvétség esetén azonban, ha az illető lapnak biztosítékot kellett letennie, a biztosíték összegéig elsősorban a kiadó felelős.

4. Végül a 43. §. a rágalmazást, vagy pénzbüntetést megállapító ítélet közzétételére vonatkozólag a BTK. 277. §-án tesz több helyes módosítást, melyekkel a BTK. rendelkezéseit hatályosabbakká tenni s a bírói gyakorlatban előállott ingadozásokat akarja megszüntetni. Nem időszaki lapban elkövetett ily vétség miatt történt elítéltetés esetén ugyanis, ha az elítélt az ítélet hírlapi közzétételére (és pedig nem a helyi, vagy a sértett által választott, hanem a *bíróság által meghatározott* lapban) vonatkozó kötelezettségét 30 nap alatt nem teljesíti, a sértettnek jogában áll az ítéletet a bíróság által meghatározott lapban *saját költségén* közzétenni. A közlési költség megtérítésében azonban a pénzbüntetésre ítélt személy végzésileg elmarasztalendő. Időszaki lapban elkövetett sértés miatt a jogerős marasztaló ítélet, úgy mint a BTK. 277. §-a eredetileg is rendelkezett, az illető időszaki lap legköze-

lebbi számának elején. rendes nyomással, minden lappéldányban közlendő. E kötelesség elmulasztása esetén a helyreigazítási kötelesség megszegésére vonatkozó szabályok (újabb kötelezés és a szerkesztő költségére más lapban közzététel) alkalmazandók. Ily hirlapi közzététel esetében a bíróság elrendelheti, hogy a rágalmazó vagy becsületsértő kitételek az ítéletből kihagyassanak.

VI. A sajtó eljárásra vonatkozó reformok.

Az 1848. XVIII. t.-c. a sajtószabadság egyik leghatályosabb biztosítékát a sajtóvétségeknek esküdtbíróóságok ítélkezése alá bocsátásában látta (17. §.). Tényleg az új alkotmányos korszakban (1867. óta) az esküdtbíráskodás a sajtóperekre nézve életbelépett. Az 1896-iki BP. fenntartotta ezt a rendszert, annál is inkább, mert most már a közönséges súlyosabb büntettek eldöntése is esküdtbíróóságok elé utaltatott. Ezt az elvi álláspontot magáévá teszi az új ST. is. azonban tekintettel az e tekintetben is felmerült reformkivánalmakra, több módosítást tesz a sajtó eljárás szabályain is, melyek azonban sem az esküdtbíráskodás rendszerét, sem a sajtószabadságot nem sértik, sőt éppen ez utóbbinak erősítését célozzák.

A *hatáskör* tekintetében a BP.-t életbeléptető 1897:XXXIV. t.-cikkben két módosítást tesz a ST. Először is a fajtalanságot tartalmazó iratok kiállítása, terjesztése ál-

tal elkövetett közszemérem elleni véséget (BTK. 248. §.), ami rendszerint különben sem sajtóvétség, (csak ha a szerző megállapítható s a kiállítás vagy terjesztés az ő tudatával történt), az új törvény minden esetben a törvényszékek hatáskörébe utalja. Ezt az 1907-iki sajtó ankét mondhatni egyértelműen kívánta. Az ily „szennyos ügyek” nem valók az esküdtbíróság elé, még ha sajtó útján követték is el. Ez az egyetlen s sajtóbüncselekmény, amelynek szakszabadság elé utalásával a ST. az esküdtbíróságok eddigi hatáskörét csökkenti. Ezt azonban bizonyára a sajtószabadság legszélső hívei sem kifogásolják. „A pornográfia védelme távolról sem a sajtószabadság érdeke.” (Min. ind. 71., l.) A külföldi törvényhozások csaknem kivétel nélkül sajtóbüncselekmény elé utalják az ily ügyeket. (L. ez iránt *Tarnai id. m.* 158—179.)

A másik újítás, hogy a közhivatalnokok és közmegegyezésben eljárók ellen sajtó útján elkövetett rágalmozási és becsület-sértési perek, melyekre az 1897 : XXXIV. t.-c. 15. §-ának ut. bek. értelmében a táblai székhelyeken levő esküdtbíróságok bírtak kivételes illetékességgel, most a rendes (törvényszékek melletti) esküdtbíróságok hatáskörébe utaltattak. Célszerűségi szempontok (eljárási költségek) mindenestre igazolják ezt az újítást, viszont kivételes esetekre a törvény módot adott, hogy *közérdekből* a vádpanasz áttehesse az ügyet a táblai székhely esküdtbíróságához.

Fontos újításokat tesz a ST. az eljárás *elévülésének szabályaira* nézve is. Az 1848: XVIII. t.-c. 28. §-a által megállapított rövid elévülési időket ugyan fenntartja, de azzal a módosítással, hogy a 6 havi és 2 évi határidő nem a hivatalból vagy magánindítványra üldözés szerint lesz alkalmazandó, hanem a szerint hogy a sajtóvétség *időszaki lapban* vagy *másféle sajtótermékben* követtetett-e el? Vagyis az *időszaki lapban* *elkövetett büntett, vétség és bárhol* *elkövetett sajtókihágás* hat hó alatt, *nem időszaki lapban* *elkövetett büntett* vagy *vétség* ellenben 2 év alatt évül el. Igen helyesen kimondja továbbá itt a törvény, a gyakorlatban ez iránt felmerült viták elintézéséül, hogy ha a felelősségre vonható személyek bármelyike ellen az elévülési időn belül eljárás indított, azt más, a további fokozatban felelős személy ellen ezen idő elteltével is lehet folytatni, természetesen a rendes elévülési határidőn belül.

A sajtószabadság elvét erősítik az új törvénynek a sajtótermékek *előzetes lefoglalását korlátozó* szabályai. A BP. 567. és 568. §§-ai által megengedett lefoglalás ugyanis a sajtóterméknek lehetőleg csak *arra a részére* korlátozandó, amely a bűncselekményt tartalmazza. A lefoglalás kérdésében használt felfolyamodást 24 óra alatt a vádtanács elé kell terjeszteni s ez 24 óra alatt köteles elintézni a felfolyamodást. (49. §.)

Ugyancsak a sajtószabadság biztosítása

szempontjából kívánja korlátozni a törvény a sajtó útján elkövetett *vétség* miatti *előzetes letartóztatást és vizsgálati fogságot*. Ez előzetes kényszerintézkedéseket ugyanis rendszerint csak külföldiek ellen lehet elrendelni, belföldiek ellen csak a BP. 141. §. 2., 3. p. esetén, (szökés vagy összejátszás veszélye miatt) vagy ha a vádlott a főtárgyalásra bírói idézés dacára elfogadható ok nélkül nem jelent meg (50. §.). Persze a letartóztatásnak a BP. idézett két pontja értelmében is tág tere nyílik, *büntett* miatt pedig a BP. többi pontjai is alkalmazhatók, azonban mindezt a büntetőper közjogi, kényszerítő jellege magyarázza meg.

Lényegesebb újítás már, hogy sajtóügyekben az eljárást *oron kívül* kell folytatni. Ez kétségtelenül megfelel a sajtó kiváltságos jogállásának, különösen a hírlap-irodalom érdekeinek. Ugyancsak a sajtóperek gyorsítását célozza a *vizsgálat* eddigi feltétlenül kötelező rendszerének enyhítése. A vizsgálat ugyan szabály szerint ezután is kötelező lesz, de csak a BP. 103. §-ában felsorolt esetekben s az ott előírt feltételek mellett.

Hasonlókép a sajtóperek elhúzóadásának meggátlását szolgálja a ST. ama rendelete hogy a *valódiság bizonyítása* iránti indítvány a sajtóperben a vádirat közlésétől számított *8 nap alatt* terjesztendő elő, s ugyanezen idő alatt köteles az illető fél bizonyítékait is előterjeszteni. Az ellenbizonyíték előterjesztésére a bíróság szintén 8 napi

határidőt szab. (53. §.) E látszólag szigorú és a BP.-nak a bizonyítás tekintetében elfoglalt liberális felfogásával ellenkező rendelkezések indoka az, hogy rágalmazási és becsületsértési perben a valódiság bizonyítása különben is kivételes jellegű perjogi intézkedés. A vádlott itt, — aki védekezésül akarja állításának valódiságát bizonyítani, — tulajdonképen támadó volt, mert ő tett valaki ellen rágalmazó állítást vagy kijelentést, neki tehát már a tett elkövetésekor tisztában kellett lennie támadása következményeivel. A BTK. nagyon helyesen elég tág keretben megengedi ugyan a valódiság bizonyítását, de a Bp. kötelessége gondoskodni arról, hogy ez az „exceptio veritatis” joga a per végnélküli elhúzására, a világgá dobott becsületsértő állítások újabb felhánytorgatására, a közvélemény felzavarására alkalmul ne szolgáljon. A ST. új, rövid határidői nem állják útját a bizonyításnak, de sarkalni akarják a feleket, hogy bizonyítékaikat igyekezzenek a per megindítása után minél előbb összeszedni és a bíróság elé terjeszteni.

A ST. 54. §-a különben világosan mutatja, hogy az előbbi megszorítás nem zárja ki, hogy a felek a bizonyítás kiegészítését, új bizonyítékok beszerzését az említett rövid határidő után, sőt a főtárgyaláson is kérhessék, amennyiben amiatt a főtárgyalást nem kell elnapolni, illetőleg ha igazolják, hogy a bizonyítékokat előbb nem ismerhették.

A bizonyítási jog fentebbi szűkebb határidőre szorításának ellenértékeül a ST. 56. §-a viszont világosan kifejezi, hogy a törvény III. és IV. fejezetében foglalt bármely alaki és anyagi jogszabály megsértése semmisségi okot képez; valamint, hogy a főtárgyaláson megjelenésre és felszólalásra jogosított összes érdekeltek a vádlottat megillető perorvoslati joggal élhetnek.

VII. *Az időszaki lap kiadója és szerkesztőségének tagjai közti jogviszony rendezése.*

Az új ST. ötödik fejezete az időszaki sajtó munkásai érdekében egy nagy horderejű újítást tartalmaz, amellyel az összes külföldi sajtótörvényeket megelőzi. Megkísérli az időszaki lapok kiadói és szerkesztőségi tagjai között fennálló jogviszonynak legalább főbb pontjaiban szabályozását, azaz a kifejezett célzattal, hogy a sajtó munkásainak nagyfontosságú és közhasznú munkájukhoz mért jogi helyzetet biztosítson. A törvény ide vonatkozó szakaszai tehát tág értelmében szintén a sajtószabadság intézményes biztosítását szolgálják, közvetlenül pedig elismerését és méltatását annak a nagy és eléggé alig értékelhető kulturális szolgálatoknak, amit az időszaki sajtó munkásai a társadalom részére teljesítenek.

A törvény kiinduláspontja és célja e részben egyfelől az volt, hogy a sajtó munkásai részére világosan biztosítsa alkalmaztatásuk és anyagi helyzetük bizonyos ál-

landóságát. E végből előírja, hogy az időszaki lap szerkesztőségének állandó fizetéssel alkalmazott tagjai és a kiadó közt létrejött szolgálati viszony csak felmondás útján bontható fel. A *rendes felmondási időt* pedig maga a törvény elég hosszú tartamban állapítja meg (a felelős szerkesztőre *egy év*, segédszerkesztőre, fontosabb munkakört betöltő vagy 5 évnél régebben alkalmazott munkatársakra *6 hó*, másokra *3 hó*), s külön szerződéssel ennél csak hosszabb (nem rövidebb) felmondási idő köthető ki.

A másik vezérelv, amiből a törvény kiindul; a szerkesztőség tagjainak biztosítása, hogy anyagi érdekeik sérelme nélkül meggyőződésüket szabadon követhessék szellemi működésükben, tehát ne legyenek kénytelenek meggyőződésükkel ellenkező irányu szellemi működést kifejteni anyagi helyzetük rögtön megsemmisülése miatti aggodalomból vagy kényszerűségből. A törvény azért kimerítően megállapítja azokat az okokat, amelyek miatt a szerkesztőségi tag, a rendes felmondási időre való tekintet nélkül, *rögtön beálló hatállyal* felmondhatja a szolgálati szerződést, vagyis kiléphet az illető hírlap szolgálatából s ez okok közt szerepel: ha a kiadó oly közlemény megírását követeli tőle, melynek tartalma bűncselekmény, vagy *amelynek iránya a felek közt fennálló szerződéssel ellenkezik* (58. §. 3. p.). S ily esetekben a szerkesztőségi tag *az egész felmondási időre igényel-*

heti szerződésileg megállapított munkadíját, hacsak a kiadó nem igazolja, hogy az illető a rögtöni felmondással ennél kevesebb kárt szenvedett.

Természetesen a másik oldalon épúgy biztosítani kellett a kiadót a szerkesztőségi tagok esetleges önkénye, hanyagsága vagy visszaélései ellenében s ezért külön pontokban állapítja meg a törvény azokat az eseteket, (59. §.), amidőn a kiadó bonthatja fel rögtön beálló hatállyal a szerződést. Ez esetek közt első, ha a szerkesztőség tagja nem teljesíti szerződéses kötelezettségét. Azonban *nem esik ez alá a pont alá*, ha a szerkesztőségi tag *valamely közlemény megírását azért tagadta meg, mert az illető lap oly politikai irányt kezd támogatni, melynek szolgálatára magát nem kötelezte* (59. §. második bek.). Ez utóbbi tétele a törvénynek a napi sajtó munkásai szellemi szabadságának valódi palladiuma. A kiadó által történt rögtönös felmondás esetén, ha a szerződésben előre nem történt gondoskodás, a szerkesztőségi tag a munkadíjának csak aránylagos részét igényelheti, egy hónapi előre felvett munkadíjat azonban visszafizetni nem köteles.

Ezekkel a szabályokkal a ST. kétségtelenül nagy szolgálatot tett a napi sajtó munkásainak szociális helyzetük és szellemi függetlenségük biztosítására s a hírlapírók szolgálati pragmatikájának az alapjait rakta le.

VIII. Külföldi törvényhozás. Hazai és külföldi irodalom.

1. A *sajtóra* a nevezetesebb külállamokban ma érvényes törvények a következők:

Belgiumban az 1831-iki alkotmány 18. és 96. cikke s az 1831. július 20-án kelt törvény. Ez utóbbinak egy pontját kiegészíti az 1855. március 14-iki törvény.

Olaszországnak külön sajtótörvénye van 1848. március 26-ról.

A *német birodalom* sajtótörvénye 1874. május 7-én kelt.

Franciaország mai sajtótörvénye 1881. július 29-ről való. (A francia sajtótörvényhozás rendkívül változatos történetét l. *Tarnai* és *Zimmerman* alább id. m.)

Angliának 1881-ből és 1888-ból vannak törvényei a sajtó egyes kérdéseiről (Libel acts).

Hollandiának külön sajtótörvénye nincs, az 1881. évi általános BTK. tartalmazza a sajtó büntető jogot. Ugyanez a helyzet áll fenn *Norvégiában*, ahol az 1902. évi BTK.-ben található a sajtójog szabályai.

Ausztriában az 1862. december 17-iki patens, és az 1868. október 15-én és az 1894. július 9-én kelt törvények szabályozzák a sajtójogot.

Spanyolországnak külön sajtórendészeti törvénye van 1883-ból.

Dánia újabb sajtótörvénye 1886-ból való.

L. a nevezetesebb sajtótörvények magyar fordítását l. a Min. Ind. Függelékében 85—135. l. Kritikailag ismertetve: *Tarnai* J. ST. dolg. 23—85. l.

2. A sajtójogra vonatkozó újabb hazai irodalom:

Zsitvay Leó: A magyar sajtójog mai érvényében. 1900. U. a. Törvényjavaslat a sajtóról. Jogállam, 1913. 741—751. l.

Tarnai János: Sajtójogi dolgozatok 1913. (Ad-digi sajtójogi dolgozatainak gyűjteménye.) Azóta: A hírlapbiztosíték. Bűnügyi Szemle II. évf. (1914.) 253—265. l.

Baumgarten Izidor: A sajtójogi felelősség rendszere. Magyar Igazságügy XVIII. köt. 1882. és Büntetőjogi Tanulmányok, 1907. I. köt. 1—60. l.

Kenedi Géza: A magyar sajtójog úgy amint életben van. (1903.); U. a. Budapesti Szemle 1913. december 452—462.

Friedmann Ernő: Nyomtatvány útján elkövetett bűncselekmények. Magyar Jogi Lexikon, V. kötet, 652—668. l.

Vargha Ferenc: Vitás kérdések a sajtóvétségeknél, 1895. Jogt. Közl., 1895. 20., 22. sz. Sajtószabadság. Jogtud. Közlöny, 1906. (külön füzetben is).

Ödönfi Miksa: Sajtóeljárásunk és annak fejlődése. 1904.

Concha Győző: Politika. II. köt. 1905., 355—370. lap.

Plesch Árpád: A sajtójog reformja és az anonymitas kérdése. Jogállam, 1913. május (kül. leny.)

Degré Miklós: Az átvevő felelőssége. Bűnügyi Szemle, II. 1913. dec.

Finkey Ferenc: A sajtójavaslat felelősségi rendszere. Bűnügyi Szemle, II. 1914. 157—163.

Emmer K.: Büntetőjogi reformok és sajtóügy, 1877.

Barna I.: *M. Themis*, 1877.

M. Jogászegyleti Értekezések, 1910. 3. füzet. A sajtójog főbb kérdéseinek reformja. 1910. márciusi jogászegyleti vita. Résztvettek: Zsitvay L., Tarnai J., Kenedi G., Balás E., Doleschall A., ifj. Dombóvára G., Finkey F., Lengyel A., Hevesi J.

3. A külföldi szakirodalomból *kiválóbb* sajtójogi művek.¹

a) Az osztrák és német irodalomból:

Liszt F.: *Das deutsche Pressrecht*, 1880.

Liszt F.: *Lehrbuch des österreichischen Pressrechts*, 1878.

Berner: *Lehrbuch des Pressrechts*, 1880.

Klöppel: *Das Reichpressrecht*, 1894.

Schwarze—Appelius—Wulffen: *Reichspressgesetz*. V. kiadás, 1914.

Jaques: *Grundlagen der Pressgesetzgebung*. 1871.

Leutner: *Grundlagen des Pressstrafrechts*.

Harum: *Die gegenwärtige österr. Pressgesetzgebung*.

Pappafava: *Die moderne Pressgesetzgebung*.

Oetker: *Strafrechtliche Haftung des verantw. Redakteurs*, 1893.

Honigmann: *Verantwortlichkeit des Redakteurs*, 1885.

Löning: *Die strafrechtliche Haftung des verantw. Redakteurs*, 1889.

¹ A cenzura történetét s az arra vonatkozó gazdag irodalmat (amire itt nem lehetett kitérnem) lásd *Tarnai*: ST. dolg. 23—117. l.

Gaze: Die strafrechtliche Haftung für Pressdelikte, 1906.

Gusti: Grundbegriffe des Pressrechts, 1909.

Zimmermann: Grundbegriffe des franz. belg. Press-Strafrechts, 1907.

R. Schmid: Strafrecht. Verantwortlichkeit für Pressvergehen, 1895.

Regensburger: Pressrechtliche Berichtigungspflicht, 1911.

Jacobi: Der Journalist, 1902.

Das deutsche Zeitungsrecht: Herausgeg. vom Verein deutscher Zeitungsverleger. V. Band: Das Pressstrafrecht, 1912.

b) *A francia irodalomból*:

Barbier: Code expliqué de la Presse. Páris, 1887.

Hatin: Manuel theor. et prat. de la liberté de la presse, 1868.

Favre et Benoit Lévy: Code manuel de la presse. II. kiadás.

Olivier: De la liberté de la presse, 1880.

Fabreguettes: Traité des délits politiques et des infractions par la parole, l'écriture et la presse. II. kiad., 1901.

Poittevin G.: Traité de la presse, 1902.

c) *A belga irodalomból*:

Schuermaus: Code de la presse. 1881.

Laurent: Etude sur les delits de presse, 1871.

d) *Az angol irodalomból*:

Morgan: Law of litterature, I—II. köt.

Lorbeer: Die Grenzlinien der Rede- und Pressfreiheit nach englischen Recht. 1851.

Stephen: Digest of criminal Law, 1877.

Fisher and Strahan: The Law of the Press, 1908.

Odgers: Digest of the Law of Libel and Slander. IV. kiad., 1905.

Folkard: The Law of Slander and Libel, 1908.

e) Az olasz irodalomból:

Bonetti: Sulla legge della Stampa, 1881.

Manfredi: Il diritto penale della Stampa, 1884.

Tambaro: La liberta della Stampa e il diritto penale, 1896.

Gasca: Diritti e doveri della Stampa, 1905.

ELSŐ FEJEZET.

Bevezető rendelkezések.

1. §. *Sajtó útján mindenki szabadon közölheti és terjesztheti gondolatait.*

1. A sajtótörvény első vezérelvének ez a kijelentése két szempontból fontos. Egyrészt mint alkotmányjogi tétel biztosítja mindenki (honpolgár és idegen) részére a sajtó útján való gondolatközlés alanyi jogát, másrészt kifejezi, hogy nemcsak a sajtó útján való véleménynyilvánítás, a gondolatközlés, de annak mint sajtóterméknek a *terjesztése* is mindenkinek szabadságában áll.

2. Az 1848:XVIII. t.-c. 1. §-a így szólt: „Gondolatait sajtó útján mindenki szabadon közölheti és szabadon terjesztheti”.

2. §. *Sajtótermék valamely iratnak, ábrázolatnak vagy zeneműnek műszaki vagy vegyi úton előállított többszörösítése.*

A sajtótermékekre megállapított jogszabályokat megfelelően alkalmazni kell a gondolatnak fonográf vagy más készülék útján többszörösített kifejezésére.

1. A *sajtótermék*, a BTK. 63. §-a által eddigelé u. n. „nyomtatvány” szabatos meghatározása a sajtóvétségek keretének, területkörének biztos megállapítása végett szükséges. Sajtóvétség csak sajtótermékben elkövetett bűncselekmény lehet. A 48-iki ST. 2. §-a, mely először kísérelte meg hazai jo-

gunkban annak meghatározását, hogy a gondolatközlés mely módját kell „sajtóútoni közlés”-nek tekinteni, felette nehézkes és nem szabatos volt. („Sajtóútoni közlés alatt értetik: minden olyan közlés, mely vagy szavakban vagy ábrázolatokban, nyomda, könyomda s metszés által eszközöltetik és amelynek közzététele a példányok akár ingyen kiosztásával, akár eladásával már megkezdődött.”) A BTK. 63. §-ának szövege, mely e §. helyére lépett, biztosabb és szabatosabb meghatározását adta ugyan a „nyomtatvány”-nak („Nyomtatvány alatt értetik valamely íratnak vagy ábrázolatnak nyomda, metszet, minta, gép, vagy más mesterséges készület vagy vegyészet által eszközölt többszörösítése”), azonban ennek is több hiánya volt. Így kifejedte a zeneműveket, ezenkívül nem volt elég rugékony arra, hogy a mesterséges gondolatközlés újabb technikai alakjaira önként provideált volna.

2. A ST. 2. §-a a szűkebb „nyomtatvány” szót is elvetve, a „sajtótermék” tágabb értelmű fogalmának a lehető legrugalmasabb meghatározását adja, mely alá a ma még nem sejtett új gondolat-többszörösítési eszközök és módok is odavonhatók legyenek.

A ma ismert beszéd, írat vagy hangjegy-többszörösítő eszközök és készülékek:

a) gépi többszörözés: könyvnyomda, az u. n. könyomda, írógép, a metszet-készítő eszközök, tömöntvények (stereotyp), a szoborművek reproductióinak öntésére szolgáló készülékek;

b) fonográf, telefon (Telefon Hírmondó);

c) fényképészet (kinematograf) vagy vegyi úton (hektograf), többszöröző készülék;

d) szövés, préselés, égetés pl. szövetekre, üve-

gekre, bárminő több példányban készített tárgyra mesterséges (műszaki vagy vegyi) úton szavak, rajzok, hangjegyek ráhelyezése.

3. Az u. n. *könyomatos hírlaptudósítások* kézirati vagy nyomtatványi jellege szakirodalmunkban és bírói gyakorlatunkban is a legutóbbi időkig vitás volt. Ugyanis, bár a BTK. 63. §-a értelmében a könyomat útján készült „Tudósítás” is betű szerint nyomtatványnak, vagyis mesterséges készüllet által eszközölt többszörösítésnek volt tekinthető, ennek dacára irodalmunk többsége (*Kenedi, E.-Illés, Angyal*) a közzétételre, a nagy nyilvánosság elé bocsátásra irányuló szándék hiánya miatt ezeket kézirát jellegével bíró magántudósításoknak minősítette. A *Curia* ellenben hírlapnak vette a könyomatost s egy esetben, midőn a könyomatos tudósítóból több napilap átvett egy becsületsértő hírt, a könyomatosban megjelent cikk szerzőjét, mint *szerzőt*, az átvevő lapok szerkesztőit pedig mint *átvevőket* az 1848 : XVIII. t.-c. 33. §-a alapján büntette (BJT. XLVII. 52. l.).

Az új ST. ezt a kérdést világosan és határozotlan megoldja. Nem ugyan itt, a 2. §-ban, hanem a 37. §-ban, mely világosan kifejezi, hogy „a könyomati úton vagy más módon főképpen az időszakos lapok részére készülő *hírlaptudósító ujságoktól* átvett közleményért — a *szerzői fokozaton* a sajtójogi felelősség nem az átvevő időszakos lapoknak, hanem a hírlaptudósító ujságnak személyzetét terheli”. A ST. tehát a könyomatos hírlaptudósításokat elvileg sajtótermékeknek és pedig hírlapoknak tekinti, amit a 18. §. harmadik bekezdése azzal is kézzel foghatóan kifejez, hogy az ily „hírlaptu-

dósitóujság" által leteendő biztosíték összegét is külön megállapítja.

3. §. *Időszaki lap az egy hónapot meg nem haladó időközökben megjelenő minden hirlap vagy folyóirat.*

Az időszaki laptól elkülönítve is megszereshető melléklet csak akkor időszaki lap, ha önmagában is az időszaki lap fogalma alá esik.

1. Az „időszaki lap”, a közönségesen u. n. *hirlap vagy folyóirat* körének biztos megállapítása azért szükséges, mert ezekre a törvény különös, a másnemű sajtótermékektől (könyvek, metszetek) eltérő rendészeti, felelősségi és eljárási szabályokat állapít meg, tudni kell tehát, hogy kétes esetben ezek a különleges vagy a rendes szabályok alkalmazandók-e?

2. Az egy hónapnál hosszabb időközökben (pl. negyedévenként) megjelenő folyóiratok nem tekintetnek időszaki lapnak.

Nem „időszaki lap” valamely tudományos munkának sorozatos, habár egy hónapnál nem hosszabb időközökben megjelenő folytatólagos kiadása.

3. Az időszaki lapok mellékletei, ha önállóan is megszereshetők, csak az esetben esnek az „időszaki lap” fogalma alá, ha rendszeresen, egy hónapnál nem hosszabb időközökben jelennek meg. A nagyobb napilapok szokásos karácsonyi vagy újévi ajándék-könyvei, vagy műmellékletei tehát nem tekinthetők időszaki lapnak.

4. §. *E törvény rendelkezései nem ter-*

jednek ki az országgyűlés és bizottságai, úgyszintén a hatóságok által közrebocsátott sajtótermékeknek azokra a részeire, amelyek csak hivatalos közléseket tartalmaznak.

1. Az országgyűlés hivatalos közleményeire vonatkozó e kivételes rendelkezés indoka a parlamentet megillető immunitás joga. Amint a parlament egyes tagjainak e minőségükben elkövetett cselekményeit maga a Ház sajátos módzatok mellett bírálja felül, úgy a parlament mindkét házának vagy bizottságainak (ide értve a közös ügyek tárgyalására kiküldött országos bizottságot is) *hivatalos közleményeire* is a rendes jogszabályok nem alkalmazhatók.

A *hatóságok* által sajtó útján közrebocsátott hivatalos közlések, mint az államhatalom szerveinek nyilatkozatai, szintén különös tekintet alá esnek. Az egyes hatóságok vagy hatósági tagok felelősségrevonásáról külön szabályok intézkednek.

2. Ugy az országgyűlés, mint a hatóságok által sajtó útján közrebocsátott hivatalos közlések fogalmilag sajtótermékek, azonban nem esnek a ST. rendelkezései alá. Az azokban elkövetett cselekmények miatt a megfelelő törvényes eljárás a házsabályokban és a hivatali felelősségre vonatkozó törvényekben és rendeletekben van megállapítva, illetőleg a közönséges büntetőjogi elbírálás alá tartozik.

3. Országgyűlési hivatalos közlésnek tekintendő a Budapesti Közlöny mellékleteként kiadott „Országgyűlési Értesítő” is.

MASODIK FEJEZET.

Sajtórendészet.

1. A sajtótermékek előállításáról.

5. §. *Az ország területén előállított minden sajtóterméken a nyomtatás vagy más többszörösítés helyét és a nyomda- vagy más többszörösítő vállalat tulajdonosának, úgyszintén a sajtótermékek kiadójának nevét, időszaki lapokon pedig még a felelős szerkesztő nevét is ki kell tenni.*

E rendelkezés nem terjed ki:

1. a társadalmi és az üzleti élet céljait szolgáló egyszerű jelentésekre, értesítésekre, például névjegyekre, úrlapokra, cimlapokra, minta- és árjegyzékekre, ha kizárólag a jelzett célnak megfelelő közléseket tartalmaznak;

2. választásnál használt sajtótermékekre, ha tartalmuk csupán a választáshoz szükséges adatokra szorítkozik.

1. A nyomdatulajdonos nevének és lakásának minden nyomtatványra kötelező kitétele az 1848: XVIII. t.-c. 41. §-a értelmében eddigelé is kötelező volt. A ST. újítása, hogy minden sajtótermékre a *kiadó*, időszaki lapoknál a *felelős szerkesztő* nevét is ki kell tenni, s a nyomdatulajdonos neve mellett nem az ő lakását, hanem a *nyomtatás* vagy más *többszörösítés* helyét kell megjelölni. A kiadó és a felelős szerkesztő nevének feltüntetése a sajtó-

rendészeti szabályok és a sajtó-büntetőjogi felelősség érvényesítésének megkönnyítése végett szükséges. Eddigelé is gyakorlatban volt, mert úgy a kiadó, mint a felelős szerkesztő különben is kötelesek nevüket a cégjegyzés vagy hírlapalapítás alkalmával hivatalosan bejelenteni, ő reájuk tehát nem vonatkozik az anonymítás joga.

2. E §. második bekezdése a kivételeket tartalmazza, vagyis felsorolja azokat a sajtótermékeket, amiken a nyomdatulajdonos és a nyomtatás helyének feltüntetése nem kötelező. Ilyenek általában az üzleti és társadalmi életben használt *egyszerű jelentések, értesítések* és választásoknál a szükséges adatok közlésére szorítkozó apróbb sajtótermékek.

6. §. *Minden nyomda- vagy könyomdavállalat tulajdonosa köteles a törvényhatóság első tisztviselőjénél vállalatát bejelenteni s a kereskedelmi törvény értelmében esetleg vezetendő könyveken kívül bekötött, laponként folyó számmal ellátott, átfűzött és a nyomda- vagy könyomdavállalat helye szerint illetékes kir. törvényszéknek, Budapesten a budapesti kir. törvényszéknek elnöke által hitelesített könyvet vezetni, a melybe az 5. §. második bekezdésében felsoroltak kivételével minden sajtótermék kiadójának nevét, a sajtótermék címét, alakját, az ivék, úgyszintén a kiadott példányok számát elszállítás előtt vagy az elszállítással egyidőben be kell jegyezni.*

1. E szakasz a nyomdaalapítás szabályait tartalmazza.

A törvény fenntartja a nyomdaipar szabadságát, s nem köti sem hatósági engedélyhez, sem kaucióhoz (az 1848:XVIII. t.-c. kauciót írt elő) a nyomdaalapítást, csupán az ipartörvény (1884:XVII. t.-c.) által eddig is megkívánt *előzetes bejelentést* tartja fenn.

A Végr. rend. 1. §-a szerint: aki nyomdát kíván felállítani, az 1884:XVII. t.-c. 4. §-a értelmében az elsőfokú iparhatóságtól *iparigazolványt* köteles szerezni. Ennek kiállítása után kell a vállalatot a törvényhatóság első tisztviselőjénél bejelenteni.

Az ipartörvény értelmében nyomdaipart üzhetnek s így nyomdát alapíthatnak nemcsak a magyar állampolgárok, hanem idegenek is, s természetesen úgy egyesek mint társas vállalatok.

2. A nyomdatulajdonos *kötelességei* a bejelentésen felül: 1. az *üzleti könyvek* vezetése, melyekre nézve a kereskedelmi törvény (1875:XXXVII. t.-c.) irányadó; 2. a kir. törvényszéki elnök által hitelesített *külön könyv* vezetése a nyomdában készült *minden sajtótermékről*; 3. a *köteles példányok* pontos beküldése az illető helyekre, mely iránt a ST. 7. §-a intézkedik (l. alább).

A nyomdában készült sajtótermékekről egy külön könyv vezetését már az 1848:XVIII. t.-c. 39. §-a elrendelte. Ezt eleveníti fel a ST. 6. §-a, azzal a javítással, hogy nemcsak minden sajtóterméknek címét, alakját, fvszámát, a kiadott példányok számát, hanem a sajtótermék *kiadójának a nevét* is be kell jegyezni s ezenkívül előírja a bejegyzés időpontját is, t. i. vagy már az elszállítás előtt vagy legkésőbb az elszállítással egyidejűleg.

7. §. Minden sajtóterméket az 5. §. má-

sodik bekezdésében felsoroltak kivételével a nyomda vagy a könyomdavidallalat tulajdonosa köteles egy példányban a nyomdavagy a könyomda helye szerint illetékes kir. ügyészségnek a terjesztés megkezdésével egyidejűleg megküldeni. A központi statisztikai hivatalt, továbbá a Magyar Nemzeti Múzeumot és a Magyar Tudományos Akadémiát illető köteles példányokra az 1897:XXXV. t.-c. 4., 13. és 16. §-ai, valamint az 1897:XLI. t.-c. irányadók.

A kir. ügyészség vezetője a hozzá beküldött sajtótermékeket az 1897:XLI. t.-c. 15. §-a értelmében az ott említett könyvtárnak szolgáltatja ki.

1. E szakasz a nyomdatulajdonosoknak a köteles példányok beküldésére vonatkozó kötelességét részletezi. Köteles példány küldendő e szerint:

a) az illetékes kir. tábla székhelyén működő kir. ügyészségnek;

b) a Magyar Nemzeti Múzeumnak;

c) a Magyar Tudományos Akadémiának;

d) a Központi statisztikai hivatalnak.

A kir. ügyészségnek a köteles példány beküldése, ami az 1848:XVIII. t.-c. 40. §-a által a „helyi hatóságnak” történő beküldést helyettesíti, a sajtó-büntetőjogi eljárás lehetővé tételét szolgálja. Kivéve az 5. §. második bekezdésében felsorolt értesítéseket, jelentéseket, a kir. ügyészséghez minden sajtótermékből egy példányt be kell küldeni, és pedig a terjesztés megkezdésével egyidejűleg (Végr. rend. 15. §.). A kir. ügyészségnek beküldött sajtótermékekről minden hónapban külön

kimutatást kell készíteni s azt a következő hó elején be kell küldeni Budapesten a budapesti kir. ügyészséghez, másutt a törvényhatóság első tisztviselőjéhez. Ez utóbbi összehasonlítja a kimutatást a ST. 6. §-a szerint vezetendő nyomdai könyvvel, az esetleges hiányokat pótoltatja s a kimutatást átteszi a kir. tábla székhelyén működő kir. ügyészséghez (Végr. rend. 17. §.). A kir. ügyészség a sajtórendészeti köteles példányt bírói foglalás útján is beszerezheti (Végr. rend. 22. §.). A feleslegessé vált és tudományos célra felhasználható köteles példányokat a kir. ügyészség félévenként átadja a vallás- és közoktatásügyi miniszter által kijelölt könyvtáraknak. (1897:XLI. t.-c. 15. §-a és a Végr. rend. 19—21. §§.)

A *Nemzeti Múzeum* részére már az 1848:XVIII. t.-c. 40. §-a előírta a köteles példány beküldését. Újabban az 1897:XLI. t.-c. szabályozta a köteleltséget, mely *tudományos célokra* minden nyomdatermékből két ingyen példány beszolgáltatására kötelezi a nyomdatulajdonost, egyik példányt a Nemzeti Múzeum, másikat a Magyar Tudományos Akadémia részére. E törvény 12. §-a kihágásnak minősíti és 200 korona pénzbüntetéssel sújtja, aki a két említett intézet felszólítására sem küldi be (30 nap alatt) vagy nem pótolja a meg nem felelő köteles példányt, valamint, aki a köteles példányokkal együtt az előírt kimutatást be nem küldi,

A *központi statisztikai hivatal* részére annak céljait elősegítő nyilvános könyvtár létesítése végett az 1897:XXXV. t.-c. 4. §-a rendelte el a nyomdatermékekből egy-egy ingyen példány beszolgáltatását. (E szakasz helyes értelmét a Végr. rend. 13. §-a részletesen kifejti.) E törvény 13. §-a

szerint e kötelesség elmulasztása 100 koronáig terjedő pénzbüntetéssel sújtható kihágást képez.

A köteles példányok beküldésének részleteit (portómentesség, kimutatások, ellenőrzés, kezelés) a Végr. rend. 4—23. §-ai szabályozzák.

2. A sajtótermékek terjesztéséről.

8. §. *Terjesztés e törvény értelmében az árusítás, az ingyenes szétoosztás, a közszemlére kitétel, a nyilvános helyen való elhelyezés, úgyszintén a szétküldés.*

A terjesztés fogalmának, illetőleg e fogalom alá tartozó módozatoknak felsorolása a felmerülhető viták és nehézségek elosztatása végett szükséges. A sajtóvétség ugyanis a sajtótermék közzétételével van bevégezve (addig csak kísérleti stádiumban van), az elévülési határidő a „terjesztés megkezdésétől” számítandó, az illetékességre is irányadó lehet a „forgalomba hozás” helye; némely sajtóvétség éppen a terjesztésben áll.

A törvény a terjesztésnek öt módját különbözteti meg: az árusítást, a szétoosztást, a közszemlére kitételt, a nyilvános helyre elhelyezést, a szétküldést. Más elképzelhető mód (négy szemközt megmutatás) nem terjesztés.

9. §. *Sajtóterméket a törvény korlátai közt mindenki szabadon terjeszthet.*

A m. kir. posta és postai szállítást teljesítő minden közforgalmú közlekedési vállalat oly sajtóterméket, amelynek terjesztése a 10. §. szerint eltiltva nincs, azonos díjakért szállítani köteles.

1. A szakasz első bekezdése voltaképpen is-

méltlése az 1. §-ban is említett gondolat-terjesztési szabadságnak. A „törvény korlátai közt” szavakkal azonban itt már jelzi a törvény, hogy a terjesztés szabadságának határai, *törvényes korlátai* vannak. Eppen ezeket szabályozzák a következő 10—15. §§.

2. A m. kir. posta és más „postai szállítást teljesítő” közlekedési vállalatok kötelezése a sajtótermékek terjesztésére jelentős gyakorlati biztosítéka a sajtószabadságnak. A terjesztéstől eltiltott sajtótermékek (10. §.) szállítása azonban nem kötelező. Oly sajtóterméket, melyet a postának nem szabad szállítania a vasúti és gőzhajózási vállalatok sem szállíthatnak (vasúti üzletszabályzat 50. §. 3. pont).

A postai szállítási tarifát (1892. évi 33313. és 35416. sz. K. M., 1897. évi 77108. K. M. és 1906. évi 34662. K. M. rend.) a ST. nem érinti. Azonban a sajtótermékek közt a viteldíj tekintetében nem szabad különbséget tenni.

10. §. *Büntető ítélettel sújtott, birói határozattal lefoglalt, valamint oly sajtóterméket, amelyen a nyomtatás vagy más többszörösítés helye és a nyomda vagy más többszörösítő vállalat tulajdonosának neve feltüntetve nincs, terjesztetni nem szabad.*

Időszaki lapokkal szemben ez a tilalom csak arra a számra terjed ki, amely az első bekezdés alá esik.

A magyar szent korona országainak területén kívül kiadott vagy nyomtatott vagy ezen a területen kívül egyébként többszörösített sajtótermékek terjesztését a minisztérium közérdekből eltilthatja.

A terjesztési szabadságból kizárt sajtótermékek:

- a) a büntető ítélettel sújtott,
- b) a bírói határozattal lefoglalt,
- c) a nyomtatás helyének és a nyomdatulajdonos nevének feltüntetése nélkül megjelent,
- d) a minisztérium által a terjesztéstől eltiltott külföldi sajtótermékek.

A kiadó vagy a felelős szerkesztő nevének elmaradása a sajtótermékről nem zárja ki annak terjesztését. E mulasztásért azonban a nyomdatulajdonos felelősségre vonatik (26. §.).

Időszaki lapnak csak az a száma van kizárva a terjesztésből, amely miatt a büntető ítélet vagy a lefoglalást elrendelő határozat hozatott, vagy amelyen a nyomda helye vagy a nyomdatulajdonos neve feltüntetve nem lett.

Külföldi sajtótermék kitiltását csak a *Minisztertanács* (nem maga a belügyminiszter, mint eddig) és csak *közérdekből* mondhatja ki. A ST. szabadelvűsége e ponton a francia jogot is felülmulja, mert ott az 1881. ST. 14. §-a szerint egyes külföldi lappéldányok és könyvek terjesztését maga a belügyminiszter eltilthatja, csak valamely külföldi lap általános kitiltása tartozik a minisztertanács elé. A bíróilag lefoglalt sajtótermékek vagy kitiltott külföldi sajtótermékekre vonatkozó határozatok közléséről, a postahivataloknak ez iránti kötelességeiről a Végr. rend. 25—29. §-ai rendelkeznek.

11. §. *A sajtótermékek utcai terjesztéséhez a kiadónak hatósági engedélyre van szüksége.*

A magyar szent korona országainak te-

területén kiadott sajtótermékek tekintetében az engedélyt egy-egy törvényhatóság területére a törvényhatóság első tisztviselője, több törvényhatóság, vagy az ország egész területére a belügyminiszter adja meg.

A magyar szent korona országainak területén kívül kiadott sajtótermékek utcai terjesztését a belügyminiszter engedélyezi.

Olyan sajtótermék utcai terjesztését, a mely a közrendet vagy a közerkölcsiséget sérti vagy veszélyezteti, különösen amely valamely nemzetiség, osztály vagy hitfelekezet ellen gyűlölet ébresztésére alkalmas vagy a családi élet belső ügyeit tárgyalja anélkül, hogy ezt közérdek kívánná, engedélyezni nem szabad.

A belügyminiszter az előbbi bekezdésben felsorolt valamely okból egyes sajtótermékek utcai terjesztését megtilthatja. A tilalommal az utcai terjesztésre esetleg már megadott minden engedély hatályát veszti s a tilalom hatályának tartama alatt az illető sajtótermék utcai terjesztése nem engedélyezhető.

Az a hatóság, amely az engedélyt megadta, a negyedik bekezdés korlátai közt az engedélyt a joghatósága alá eső egész területre vagy annak egy részére visszavonhatja.

Az 5. §. második bekezdésének 1. és 2. pontja alá eső sajtótermékek utcai terjesztéséhez engedély nem szükséges.

1. A 10. §-ban megállapított kivételektől eltekintve a sajtótermékek terjesztése szabad lévén, a

rendes *könyvárúsokra* vonatkozólag a ST. nem is tartalmaz különös szabályokat. Azokra a kereskedelmi és az ipartörvény (1875:XXXVII. és 1884:XVII. törvénycikkek) rendes szabályai állanak. Ellenben részletesen szabályozza a ST. a sajtótermékek *utcai terjesztését*, az u. n. *colportage*-jogot, amire speciális természeténél fogva az említett általános törvényektől eltérő intézkedésekre van szükség.

Az *utcai* terjesztésre megállapított szabályok (11—14. §§.) irányadók ma a sajtótermékek *házaló* terjesztésére is. A házaló kereskedés ugyanis ez idő szerint nem lévén törvényhozásilag szabályozva, addig is, míg ez bekövetkezik, a sajtótermékek házaló terjesztésére nézve a ST. 14. §-ának második bekezdése az utcai terjesztés szabályait terjesztette ki.

Nem irányadók ellenben az utcai terjesztés szabályai a megrendelt hírlapok házhoz kihordására (l. 14. §. ut. bek.).

2. Az *utcai* és a *házaló terjesztés*, ellentétben a rendes könyvári foglalkozással, *hatósági engedélyhez* van kötve, vagyis az utcán, nyílt tereken vagy házalás útján csak oly sajtótermékeket szabad árúsítani vagy ingyen osztogatni, amelyekre nézve ezt az illetékes hatóság a *kiadó részére* engedélyezte. Kivételt képeznek azonban a 11. §. utolsó bekezdése szerint azok a sajtótermékek, melyekre a nyomda helyét és a nyomdatulajdonos nevét nem szükséges kitenni (5. §. második bek. 1., 2. pont), ezeket engedély nélkül bárkinek szabad terjesztetni s ezek terjesztőinek igazolványra (12. §.) nincs szükségük (l. a 13. §. ut. bek.).

Az engedély megadása egy törvényhatóságra vonatkozólag a *törvényhatóság első tisztviselőjének*,

több törvényhatóságra vagy az ország egész területére, valamint külföldi sajtótermékekre nézve a *belügyminiszternek* a hatáskörébe tartozik. Ugyanazek a hatóságok vonhatják vissza megfelelő esetben az engedélyt.

3. Az engedély megadása *ki van zárva*, vagyis az említett hatóságok nem engedélyezhetik oly sajtótermékek utcai terjesztését:

a) amelynek terjesztése a ST. 10. §-a értelmében tilos (büntető ítélettel sújtott, bírói határozattal lefoglalt, a nyomtatás helyét vagy a nyomdatulajdonos nevét fel nem tüntető és a minisztérium által közérdekből kitiltott külföldi sajtótermékek);

b) amely a *közrendet* vagy a *közérkölcsiséget sérti vagy veszélyezteteti* (ST. 11. §. 4. bek.).

A „közrendet vagy közérkölcsiséget sértő vagy veszélyeztető” sajtótermék körét a törvény közelebbről is körvonalazza; midőn kiemeli:

a nemzetiség, osztály, vagy hitfelekezet ellen gyűlölet ébresztésére alkalmas,

a családi élet belső ügyeit, a közérdek szüksége nélkül tárgyaló közleményeket.

Ily kizáró okok fennforgása esetén, ha valamely sajtótermék, így különösen időszakai lap terjesztésére az általános engedély megadatott is, a belügyminiszter megtilthatja az utcai terjesztést, miáltal a már megadott engedély hatályát veszti, vagy visszavonhatja azt, ha kiderül, hogy az engedély nem lett volna megadható. Az engedély visszavonása az állam, illetve a törvényhatóság hivatalos lapjában közöltetik s arról az érdekeltek is értesítendőek. A törvényhatóság első tisztviselőjének az utcai terjesztést engedélyező, megtagadó és

az engedélyi visszavonó határozata ellen az érdekeltek 15 nap alatt a belügyminiszterhez felelbezhhetnek. (Végr. rend. 30—31. §§.)

12. §. *Időszaki lapoknak utcai terjesztésre szánt egyes számait a kiadó a terjesztés megkezdésével egy időben az időszaki lap kiadásának helye szerint illetékes törvényhatóság első tisztviselőjénél és ha az időszaki lap nem a törvényhatóság székhelyén jelenik meg, a kiadás helye szerint illetékes helyi hatóságnál bemutatni köteleles.*

Az ország területén kívül kiadott időszaki lap utcai terjesztésre szánt egyes számait annak a törvényhatóságnak első tisztviselőjénél vagy annál a helyi hatóságnál kell bemutatni, amelynek területén az időszaki lapot terjesztik.

Ha az időszaki lap valamelyik száma a 11. §. negyedik bekezdésébe ütközik, az engedély megadására jogosult hatóság a lap e számának utcai terjesztését a joghatósága alá eső egész területre vagy annak egy részére megtiltja.

Az időszaki lapok utcai terjesztésének fogantatba vételéhez a hatósági engedély kikérésén kívül a további feltétel, hogy a kiadó az utcai terjesztésre szánt egyes lapszámokat a terjesztés megkezdésével egyidejűleg bemutassa. Ez a bemutatás törvényhatósági székhelyen a törvényhatóság első tisztviselőjéhez, másutt a kiadás helye szerint illetékes helyi hatósághoz (polgármester, községi előjáróság) történik.

A „helyi hatóság” maga nem tilthatja meg a terjesztést, csak a törvényhatóság első tisztviselője vagy a belügyminiszter. A helyi hatóság tehát, ha a 11. §. negyedik bekezdésébe ütköző közleményt fedez fel valamely lappéldányban, csak jelentést tesz az engedélyező hatóságnak s az fogja az illető lappéldány utcai terjesztését megtiltani.

13. §. *Sajtótermékek utcai terjesztésével csak azok foglalkozhatnak, akik az illetékes rendőrhatóságtól erre igazolványt kaptak.*

Az igazolvány rendszerint csak attól tagadható meg vagy vonható el, aki életének tizennyolcadik évét még be nem töltötte, vagy ragályos vagy undort keltő betegségben szenved, vagy pedig az élet, a testi épség, a szemérem vagy a vagyon ellen irányuló büntett vagy vétség miatt három hónapi vagy ennél hosszabb ideig tartó szabadságvesztésbüntetésre volt elítélve és büntetésének kiállása óta három év még nem telt el. Közérdekből azonban a rendőrhatóság attól is megtagadhatja vagy elvonhatja az igazolványt, aki egy éven belül a közrendet sértő más vétség vagy kihágás miatt ismételten meg volt büntetve. Az igazolvány kiállításánál a rendőrhatóság előnyben részesítheti azokat, akik nehezebb testi munkára nem képesek.

Az 5. §. második bekezdésének 1. és 2. pontja alá eső sajtótermékek utcai terjesztéséhez igazolvány nem szükséges.

1. Igazolványra csak azoknak van szükségük,

akik a sajtótermékek utcai terjesztésével hivatás-szerűen akarnak *foglalkozni*. A Végr. rend. 32. §-a világosan is kimondja, hogy *egy*es sajtótermékek *alkalomszerű* terjesztéséhez, ha a terjesztés nem ölti magára a foglalkozás jellegét, igazolványra nincs szükség. Épúgy nem szükséges igazolvány az apró nyomtatványok, reklámcédulák (5. §. második bek. 1., 2. p.) alkalmi osztogatásához.

2. Az igazolvány a *rendőri hatóságtól* (Budapesten az államrendőrség főkapitánya, másutt a városi rendőrkapitány, községi előljáróság) személyesen kell kérni.

Az igazolvány elnyeréséből feltétlenül ki vannak zárva:

a) a 18 évesnél fiatalabbak,

b) a ragályos vagy undorító betegségben szenvedők,

c) az élet, testi épség, szemérem vagy vagyon elleni *büntett* vagy *vétség* miatt legalább három havi vagy ennél hosszabb szabadságvesztésre ítélték, ha büntetésük kitöltése óta három év még nem telt el.

A rendőri hatóság diszkréciójától függ, hogy oly egyénnek, aki az előbb említett bűncselekményeknél kisebb, a közrendet sértő *vétség* vagy *kihágás* miatt *egy éven belül ismételten* volt büntetve, megadja vagy megtagadja az igazolványt, vagy ily egyéntől a már megadott igazolványt visszavonja.

3. Budapesten és 10.000-nél nagyobb lélekszámmal bíró városokban az igazolvány arcképpel is ellátandó. Budapesten az igazolvánnyal bírók karzalagot is kötelesek viselni (nyilvántartási számmal), ezt különben az ellenőrzés hatályosabbá tétele

végett a rendőri hatóság más *városokban és nagyközségekben* is kötelezővé teheti (Végr. rend. 33—34. §.).

Az utcai terjesztésre szánt sajtótermékek *árának* az első (külső) lapon szembetűnően, nyomtatva, feltüntetve kell lenni.

Hírlapok utcai terjesztése reggel 6 órától esti 10 óráig (vasárnap csak déli 12 óráig) van megengedve. Külön kiadású lapok éjféle 12 óráig árúsíthatók (Végr. rend. 37. §.).

E szabályok meg nem tartása, valamint az árúsítás egyéb szabályainak (Végr. rend. 38. §.) megszegése 200 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel sújtható kihágást képez (Végr. rend. 39. §.).

Az utcai árúsítókra vonatkozó további részletes rendelkezéseket a Végr. rend. 33—39. §-ai tartalmazzák.

14. §. *A sajtótermékek utcai terjesztésére vonatkozó egyéb szabályokat a belügyminiszter rendelettel állapítja meg.*

A sajtótermékek házaló terjesztésére a házaló kereskedés általános törvényhozási szabályozásáig az utcai terjesztésre vonatkozó jogszabályok irányadók.

A sajtótermék kézbesítése a megrendelők lakásán (irodájában, üzlethelyiségében) sem utcai, sem házaló terjesztésnek nem tekinthető.

1. Az utcai és házaló terjesztést eddigelé az 1912. évi 136.000. sz. B. M. rendelet szabályozta. Ez a rendelet most hatályon kívül lépett, helyette egyelőre a Végr. rend. 32—39. §-ai alkalmazhatók.

2. A házaló kereskedés szabályozása nem belügy, azért az erről alkotandó törvény a társországokra is érvényes lesz.

3. Az utcai terjesztés fogalmi körébe nem tartozik a sajtóterméknek, így az időszaki lapoknak a megrendelők lakására (irodába, üzlethelyiségbe) kihordása. Az ily házhoz kihordóknak tehát igazolványra nincs szükségük.

15. §. *Olyan falragaszt, amelynek terjesztése a 10. §. szerint tilos, vagy amelynek utcai terjesztése a 11. §. negyedik bekezdése szerint nem engedélyezhető, kifüggeszteni nem szabad.*

A hatóság kifejezett rendelkezése nélkül tilos a falragaszt kifüggeszteni ott, ahol a tulajdonos a kifüggesztés ellen tiltakozott.

A falragaszok egyébként a fennálló jogszabályok korlátai közt bárhol szabadon kifüggeszthetők.

1. A falragaszok kifüggesztéséhez *hatósági engedély rendszerint nem szükséges.* Azok a jogszabályok azonban, amelyekkel valamely község vagy törvényhatóság a falragaszok kifüggesztését illeték, vagy bérösszeg fizetéséhez köti, továbbra is fennmaradnak.

2. Egyáltalán nem szabad kifüggeszteni oly falragaszt:

a) mely a terjesztés alól a 10. §. által általában eltiltott közleményt tartalmaz (büntető ítélettel sújtott, bírói határozattal lefoglalt, a nyomtatás helyének és a nyomdatulajdonos nevének megjelölése nélkül kiadott és a minisztérium által kitiltott külföldi sajtótermék);

b) az utcai terjesztésből a 11. §. 4. bekezdése által kizárt, a közrendet vagy a közérkölcsiséget sértő közleményt.

3. Nem szabad kifüggeszteni falragaszt *oly helyen*, ahova való kifüggesztést a tulajdonos eltiltotta. Az ily helyekre kifüggesztett falragaszokat a tulajdonos akkor is eltávolíthatja, ha a kifüggesztés ellen *előzetesen* nem tiltakozott. A tulajdonos ezen tiltakozási jogát a közigazgatási hatóság közérdekből (pl. valamely járvány megelőzése céljából) felfüggesztheti, vagyis elrendelheti a tulajdonos tiltakozása ellenére is a kifüggesztést. A hatóság rendeletére kifüggesztett hirdetményt nem szabad eltávolítani.

4. A falragaszoknak a 15. §. ellenére való kifüggesztése a megengedett kifüggesztés megakadályozása vagy jogosan kifüggesztett falragasz jogtalan letétele a 29. §. 4. és 5. pontjaiba ütköző kihágást képez (l. alább). Ezenkívül a KBTK. 47. és 48. §-ai is (a hatóságok hirdetményeinek megrongálása, leszakítása vagy tiltott tartalmu hirdetés közzététele) hatályban maradtak. (L. alább a 63. §. ut. bek.).

3. Az időszakai lapokról.

16. §. *Időszaki lapot mindenki szabadon alapíthat. Az alapításhoz engedély nem szükséges.*

Az időszakai lap megindítása előtt tizenöt nappal a kiadó köteles a lap kiadásának helye szerint illetékes törvényhatóság első tisztviselőjénél írásban bejelenteni:

1. *saját nevét és lakását;*
2. *a felelős szerkesztő nevét és lakását;*

3. a nyomda- vagy más többszörösítő vállalatot, amelyben a lapot készítik;

4. a lap címét, alakját, megjelenésének helyét és ha előre meg vannak határozva, a megjelenés időszakait is;

5. a lap (politikai, társadalmi, tudományos stb.) jellegét;

6. azt a helyet, ahonnét a terjesztés megindul.

A szerkesztő és a kiadó állampolgárságát és nagykorúságát (17. §.), továbbá politikai tartalmú lap alapítása esetében a lapbiztosíték (18. §.) lefizetését igazoló okiratokat a bejelentéshez csatolni kell.

Ha a lap különböző részei más-más helyen készülnek, minden egyes nyomda- vagy más többszörösítő vállalatot be kell jelenteni.

A felsorolt körülményekben beálló változásokat a kiadónak két nap alatt a törvényhatóság első tisztviselőjénél be kell jelentenie.

1. Se politikai, se másféle (társadalmi) időszaki lap alapításához engedély nem szükséges. Csupán a bejelentési kötelezettség, vagyis az alapítandó lapra vonatkozó nyilvántartási és sajtórendészeti szempontból elengedhetlen általános adatok (1—6. pont) pontos bemondása terheli azt, aki lapot alapítani kíván. E bejelentés mindennemű időszaki lap kiadójára kötelező s a jelen szakasz 1—6. pontjaiban felsorolt bejelentendő adatok, valamint a 17. §. által a kiadóra és a felelős szerkesztőre előírt személyi előfeltételek (l. alább) is egyenlők

mindenféle lapra vonatkozólag. Egyedüli különbség, hogy *politikai tartalmú* időszakai lap alapításához a bejelentési adatok és a személyi előfeltételeken kívül a 18. §. által megállapított *biztosíték* letétele is szükséges, míg másféle lapok megindításához ez nem kívántatik. Ebből folyik persze, hogy biztosíték nélkül indított (*nem* politikai) lapba politikai tartalmú közleményeket felvenni nem szabad. (L. alább a 28. §-nál.)

2. A bejelentés mindenféle lapra vonatkozólag *a lap kiadásának székhelye* szerint illetékes törvényhatóság első tisztviselőjénél teendő. Ez a tisztviselő vezet ugyanis egy *nyilvántartási törzskönyvet* a törvényhatóság területén megjelenő hírlapokról.

3. A bejelentés határideje a lap megindítása előtti 15 nap, vagyis a lap csak a bejelentéstől számított 15-ik napon indulhat meg. Ha a törvényhatóság első tisztviselője a bejelentésre 15 nap alatt nem közli határozatát a kiadóval, az a bejelentés *tudomásul vételének* tekintendő, tehát a lap megindítható. Ha a bejelentett adatokban (1—6. pont) időközben változás áll be, az *két nap alatt* bejelentendő.

4. A bejelentési kötelesség elmulasztása vagy a beállott változások be nem jelentése, vagy a biztosíték be nem fizetése, vagy kiegészítésének elmulasztása sajtórendészeti kihágásokat képeznek. (24. §. 3., 4. p., 28. §. 2., 3. p.). A bejelentés elmulasztása vagy törvényszerűségének hiánya miatt azonban a *lap megjelenését meggátolni nem szabad*, hanem a kiadóval szemben a büntető eljárás megindíttatik. (Végr. rend. 46. §.).

17. §. *Időszaki lap kiadója, vagy ha a*

lapot jogi személy vagy társaság adja ki, az ügyvitelre jogosított egyén, aki a kiadásért személyesen felelős, csak nagykorú magyar állampolgár lehet, aki állandóan az ország területén lakik s büntett miatt öt éven belül, aljas okból elkövetett vétség miatt pedig három éven belül büntetve nem volt, csőd vagy gondnokság alatt nem áll, szabadságvesztésbüntetést nem tölt és a politikai jogok gyakorlásától felfüggesztve nincs.

Időszaki lap felelős szerkesztője csak az lehet, aki az előbbi bekezdésben felsorolt kellékeknek megfelel és ezenfelül előzetes letartóztatásban vagy vizsgálati fogóságban vagy feltételes szabadságra bocsátva nincs.

A kiadói és szerkesztői minőség igazolására szükséges bizonylatokat a hatóságok késedelem nélkül kötelesek kiállítani.

E szakasz a lapkiadó és a felelős szerkesztő személyében megkívánt *előfeltételeket* állapítja meg.

1. Az időszaki lap *kiadójától*, illetőleg a jogi személy vagy társaság által kiadott lapnál a kiadóvállalat *egyvitelére jogosított* egyéntől a törvény 4 feltételt kíván meg:

- a) a nagykorúságot,
- b) a magyar állampolgárságot,
- c) állandóan az ország területén lakást,
- d) a kifogástalan előéletet, ami alatt azt érti,

ha az illető: 1. büntett miatt öt éven belül, aljas okból elkövetett vétség miatt három éven belül büntetve nem volt, 2. nem áll jelenleg szabadságvesztés büntetés kitöltése alatt vagy politikai gyakorla-

tától felfüggesztve nincs, 3. nem áll csőd vagy gondnokság alatt.

A „vétség“ miatti elítélés magában nem képez kizáró okot, csak ha az aljas okból, így nyereségvágyból, bosszúból, irigységből, fajtalanságból, tehát erkölcsileg nem menthető okból követtetett el. Ezt nem az egyes cselekmények szerint, hanem az elkövetés egyéni körülményeihez képest kell mindig elbírálni.

Az előzetes letartóztatás alatt vagy vizsgálati fogságban állás a kiadóra nézve nem kizáró ok.

2. A felelős szerkesztőtől megkívánt személyi feltételek teljesen azonosak azokkal, amiket a kiadótól megkíván a törvény, csupán a kifogástalan előélet van még szorosabban előírva, amennyiben felelős szerkesztő az sem lehet, aki előzetes letartóztatásban vagy vizsgálati fogságban van, vagy feltételes szabadságra bocsátás alatt áll. (Ez a legutóbbi feltétel ugyan esetleg a kiadóra is akadály lesz, mert a feltételes szabadság egy szabadságvesztés büntetés utolsó részlete s így büntett vagy aljas okból elkövetett vétség miatti elítélést jelent).

Egyéb előfeltétel, így írni-olvasni tudás sem kívántatik a felelős szerkesztőtől sem.

3. Ugy a kiadóra, mint a felelős szerkesztőre a büntett vagy vétség miatti elítéltetés hátrányos következménye öt, illetőleg három év után megszűnik, vagyis e részben a ST. a rehabilitáció humanus eszméjét is megvalósítja. Fontos kérdés azonban erre vonatkozólag, mikortól számítandó ez az öt, illetve három évi határidő, ha az illető előzőleg a törvényben említett cselekményekért tényleg büntetve volt. A szabadságvesztés büntetés

teljes kitöltésétől, tehát esetleg a feltételes szabadságon töltött utolsó büntetési részlet leteltétől, vagy pedig mindig a szabadságvesztési intézetből (fegyház, börtön, államfogház, fogház) történt kibocsátástól? Szóval beszámítható-e a feltételes szabadságon töltött idő az öt, illetve három évi büntetlenségi időbe? Nézetem szerint a törvény humánus intenciójának a méltányosabb magyarázat felel meg, vagyis az, hogy az említett határidőket a szabadságvesztési intézet elhagyásától számítsuk, a feltételes szabadságon töltött időt tehát már beleszámítsuk a büntetlenségi időbe. Az illető, ha méltatlannak bizonyul a feltételes szabadságra, ugyis visszakerül a börtönbe s ezzel eo ipso elveszti kiadói vagy felelős szerkesztői minőségét is, ha azonban becsülettel kiállotta a próbát, úgy megérdemli, hogy a hátrányos jogkövetkezményeket reá nézve ne hosszabbítsuk meg.

5. A törvény nem nyilatkozik világosan az iránt, lehet-e egy lapnak egyszerre több felelős szerkesztője, akik pl. az egyes rovatokért külön-külön felelnének. A Min. Ind. (44. l.) azonban tagadólag oldja meg e kérdést, hivatkozva éppen arra, hogy nem akarta átvenni a német ST. 7. §-ának több szerkesztő bejelentetésére vonatkozó rendelkezését. A törvény is különben mindig egyes számban említi a felelős szerkesztőt s így maga is kizártnak tekinti a több felelős szerkesztő létezését.

6. Átmeneti kedvezményül a 61. §. kijelenti, hogy a 17. §. szerint megkívánt személyi követelmények (nagykorúság, állampolgárság) nem vonatkoznak azokra a kiadókra és szerkesztőkre, akik a jelen törvény hatálybalépte előtt érvényes jogszabályok alapján *a törvény kihirdetése idején* ily

minőségben jogszerűen működtek, kivéve, ha a 17. §-ban előírt valamely akadály (pl. az országon kívül lakás) a törvény életbelépte után merült fel.

18. §. *Politikai tartalmú időszaki lap kiadásánál a kiadó köteles a legközelebb eső m. kir. állampénztárnál vagy kir. adóhivatalnál készpénzben vagy óvadékképes érték-papírokból biztosítékot letenni.*

A biztosíték összege, ha a lap hetenként legalább ötször jelenik meg, Budapesten ötvenezer, vidéken húszezer korona, más esetekben Budapesten húszezer, vidéken tízezer korona. A székesfővárosi m. kir. államrendőrségnek Budapesten kívül eső működési területén ugyanaz a jogszabály érvényes, mint amelyet e bekezdés Budapest területére megállapít.

A nyomati úton vagy más módon, főképen az időszaki lapok részére készülő hirlaptudósítoujság biztosítékának összege ötezer korona.

A készpénzben letett biztosíték után az államkincstár a letevőnek a törvényes kamatlábnak megfelelő kamatot fizet.

A biztosíték a lapban megjelenő közlemények miatt esetleg megállapítandó pénzbüntetés, bűnügyi költség és kártérítés fedezésére szolgál.

Ha a biztosítékból e célra valamely összeget elvontak vagy ha a biztosíték más okból csökkent, a lap a hiány bekövetkezésétől számított tizenöt nap elteltével politikai tartalommal csak úgy jelenhetik meg, ha a kiadó a biztosítékot teljes össze-

gére kiegészítette. Ugyanez a szabály irányadó akkor is, ha az arra jogosult a biztosítékot felmondotta.

A biztosítékra vonatkozó részletes szabályokat a belügyminiszter a pénzügyminiszterrel egyetértve rendelettel szabályozza.

1. Az 1848:XVIII. t.-c. 30. §-a a naponként megjelenő politikai lapokra nézve 10.000 forint, a ritkábban megjelenőkre 5000 forint biztosíték letételét írta elő. A jelen 18. §. tehát csak a *Budapest*en megjelenő politikai lapok kaucióját emelte fel, a vidékiekét általában meghagyta eddigi összegében. Azonban jelentékeny változtatás, hogy a kaució összegét nem a „naponként“ vagy „ritkábban“ megjelenéstől tette függővé, hanem a reális viszonyoknak megfelelően Budapestet és a vidéket különbözteti meg. Amiből folyik, hogy a jelen szakasz értelmében a vidéken, habár naponta megjelenő politikai lap kauciója is csak 10.000 *korona*, így a 48-iki törvénnyel szemben a kaució felére lett leszállítva.

A *könyvomat*os hírlaptudósító ujság kauciója, akár Budapest^{en}, akár a vidéken jelenik meg, csak 5000 *korona*.

Átmeneti kedvezményül a 61. §. megengedi, hogy a biztosíték kiegészítése (ami Budapest^{en} lesz aktuálissá) a törvény életbeléptetésétől számítandó egy éven belül teljesítendő (l. alább).

2. A biztosíték a kiadási helyhez legközelebb eső vagy bármely állampénztárnál vagy adóhivatalnál teendő le, mely azt akadálytalanul átvenni és 24 óra alatt a m. kir. központi állampénztárba beszállítani köteles. A központi állampénztár a biz-

tosítékot *a tiszti biztosítékok* elszámolásáról, befektetéséről és zár alóli feloldásáról szóló 49643/1873. sz. Utasítás értelmében kezeli s az arról szóló *biztosítéki okmányokat* megőrzés végett a lap kiadási helye szerint illetékes törvényhatóság első tisztviselőjének megküldi, aki a lapbiztosítékra felügyel.

A készpénzben letett biztosíték után az államkincstár attól a naptól fizeti a törvényes kamatokat, amelyen a biztosíték a központi államkincstárhoz beérkezett. A kamatokat utólagos félévi részletekben (minden év január 1-én és július 1-én) az az állampénztár vagy adóhivatal fizeti ki, amelyet a letevő kérelmére az illető törvényhatóság első tisztviselője kijelöl.

A bíróságok ítéleteivel megállapított pénzbüntetések és a bűnügyi költség vagy kártérítési összeg kiutalványozását a törvényhatóság első tisztviselője teljesíti. Ugyancsak ő engedi meg a biztosíték visszaszolgáltatását vagy kicserélését (Végr. rend. 51—53. §§.).

A biztosíték felmondásának határideje négy hét (Végr. rend. 55. §.).

A biztosítékra vonatkozó többi részletes szabályokat a Végr. rend. 48—63. §-ai tartalmazzák.

19. §. *A törvényhatóság első tisztviselője az időszaki lap alapítására vonatkozó bejelentést, valamint a bejelentett körülményekben beállott változások bejelentését (16. §.) megvizsgálja és azt, ha törvényszerűnek találja, tudomásul veszi, ellenkező esetben a bejelentést az ok megjelölésével elutasítja.*

Ha a törvényhatóság első tisztviselője

tizenöt nap alatt nem közli határozatát a kiadóval, úgy kell tekinteni, mintha a bejelentést tudomásul vette volna.

Egyébként a bejelentés tudomásul vétele előtt a lapot megindítani nem szabad.

A belügyminiszternek mint másodfoku hatóságnak elutasító határozata ellen a kiadó a közigazgatási bírósághoz panasszal fordulhat.

A törvényhatóság első tisztviselője a bejelentésekről nyilvános jegyzéket vezet.

Az eljárás és a kezelés módját a belügyminiszter rendelettel szabályozza.

1. Az időszakos lapok bejelentése csupán nyilvántartási és rendészeti szempontból lévén szükséges, a törvényhatóság első tisztviselője csupán *törvényszerűségi tekintetéből* veszi vizsgálat alá a bejelentéseket. Politikai vagy célszerűségi szempontokból azonban nincs joga felülbírálni a bejelentéseket. Ha a bejelentés a törvényes követelményeknek (16—18. §§.) mindenben megfelel, a bejelentést kifejezetten vagy hallgatólagosan (ha 15 nap alatt nem közli határozatát a kiadóval) *tudomásul veszi*, ellenkező esetben a bejelentést *az ok megjelölésével elutasítja*. A tudomásulvétel előtt azonban a törvényhatóság első tisztviselője a feltételek megállapítása végett más hatóságoktól felvilágosítást kérhet s ez iránti megkeresését minden hatóság soron kívül köteles teljesíteni (Végr. rend. 42. §.).

Ha a lap címe vagy alakja annyira hasonló egy már fennálló lapéhoz, hogy az a közönséget megtévesztené, a bejelentés elutasítandó (u. o.), mert

ez a nyilvántartást és a felelősségre vonást rendkívül megnehezítené.

2. Ha a bejelentés tudomásul vétetett, a törvényhatóság első tisztviselője bejegyzi a lapot a nyilvános törzskönyvbe s erről haladéktalanul jelentést tesz a belügyminiszternek s az adatokat közli az illetékes kir. tábla székhelyén működő kir. ügyészséggel s a pénzügyminisztériumi számvevőség központi csoportjával is (Végr. rend. 45. §.).

3. A bejelentést *elutasító* határozat ellen a kiadó a belügyminiszterhez *felebbezéssel* élhet, amely 24 órán belül — a szükséges jelentéssel — felterjesztendő. A belügyminiszter a felebbezést *soron kívül* intézi el. A belügyminiszter elutasító határozata ellen panasznak van helye a közigazgatási bírósághoz, mely az ily panaszokat szintén soron kívül intézi el (Végr. rend. 44—45. §§.).

4. A helyreigazítási jogról.

20. §. *A hatóság, amelyről, vagy az, akiről valamely időszaki lap nyíltan vagy burkoltan valótlan tényeket közölt vagy való tényeket hamis színben tüntetett fel, követheti az időszaki lapban megjelent közleményre vonatkozó helyreigazító nyilatkozatának közlését.*

A szerkesztő a lapnak a nyilatkozat kézhez vétele után legközelebb vagy közvetlenül ez után megjelenő számában, ugyanazon a helyen, ahol a közlemény megjelent, és ugyanazzal a nyomással, mint amelyen annak nyomása volt, a nyilatkozatot díjfizetés nélkül, változatlanul közölni köteles, ha:

1. a közlemény megjelenésétől számított egy hónap még nem telt el;

2. a helyreigazító nyilatkozat az időszaki lap nyelvén vagy az állam nyelvén van megírva;

3. a helyreigazító nyilatkozat csak ténybeli kijelentéseket vagy tényállításokra vonatkozó egyszerű cáfolatot tartalmaz;

4. a helyreigazítás valótlansága nyomban kétségbevonhatatlanul nem bizonyítható.

A szerkesztő nem köteles a helyreigazító nyilatkozatot közölni, ha terjedelme a helyreigazított közlemény terjedelmét meghaladja, kivéve, ha a helyreigazításhoz szükséges tényállást csak hosszabb közleményben lehet előadni.

A helyreigazító nyilatkozathoz az időszaki lap ugyanazon számában megjegyzést fűzni nem szabad, de a szerkesztő röviden megemlítheti, hogy fenntartja vagy nem tartja fenn azt a közleményt, amelyre a helyreigazító nyilatkozat vonatkozik.

A helyreigazító nyilatkozat közzététele a sajtójogi felelősséget (harmadik fejezet) nem érinti.

Kiskorú helyett törvényes képviselője, férjes nő helyett férje, elmebetegség vagy elmegyöngeség miatt gondnokság alatt álló helyett gondnoka, elhalt érdekében, úgyszintén távollét folytán vagy más alapos okból akadályozott egyén helyett hozzátartozója (1878:V. t.-c. 78. §-a) kívánhat helyreigazítást.

Ha a kiskorú egyén vagy a férjes nő a helyreigazítást önmaga kérte, a törvényes képviselő vagy a férj újabb helyreigazítást nem kívánhat.

1. A helyreigazítás joga megilleti úgy a hatóságokat, mint a magánszemélyeket. Mindeniket azonban csak a róluk közölt *valótlan tények* vagy való tények *hamis színben feltüntetése* ellenében. A sértett (vagy magát annak tartó) fél azért *követelheti* a szerinte *igaz tények* közlését, s a szerkesztő *köteles* az ily „helyreigazító nyilatkozatot” változatlanul és díjtalanul közölni.

Tekintettel azonban arra, hogy amily alaptalan lehet valamely támadás, épúgy a helyreigazítási jogot is alaptalanul veheti valaki igénybe, a szerkesztő és a helyreigazító jogát és kötelességét kölcsönös biztosítékkal veszi körül a törvény. A szerkesztő ugyanis büntetés terhe alatt (30. §.) köteles ugyan közölni a beküldött ily nyilatkozatokat, azonban csak az alakilag és tartalmilag a törvénynek megfelelő nyilatkozatokat. A helyreigazító nyilatkozat alaki feltételeit a jelen szakasz második bekezdésének 1—2. pontja, a tartalmi kellékeket annak 3—4. pontja állapítja meg. Egy hónapnál régebben megjelent közleményre vonatkozó és nem az illető lap nyelvén vagy nem magyarul írt nyilatkozatot feltétlenül joga van a szerkesztőnek visszautasítani. Épígy ha a helyreigazítás nem csupán ténybeli kijelentéseket vagy tényállításokra vonatkozó cáfolatot, valamint ha kétségtelenül valótlanlanságot tartalmaz, a szerkesztő nem köteles közölni azt.

A helyreigazító nyilatkozat terjedelme szabály

szerint nem haladhatja túl a helyreigazítani kívánt közleményét. A szerkesztő a hosszabb helyreigazítást szintén visszautasíthatja, kivéve ha a helyreigazító által leírt tényállást lehetetlen rövidebben előadni.

A szerkesztő és a helyreigazítást kérő között mindezen kérdésekben előállott vita esetén, vagyis ha a nyilatkozat írója szerint a szerkesztő nem tesz eleget a törvényszerinti kötelességének, az ügy bíróság elé is vihető s az dönti el az előírt sommás eljárás szerint (21. §.) a vitássá vált kérdést (lásd alább).

2. A közölt helyreigazító nyilatkozatra ugyanazon lapszámban a szerkesztő csak annyit jegyezhet meg, hogy az eredeti közleményt fenntartja, vagy nem tartja fenn. Hosszabb megjegyzést, kommentárt fűzni a helyreigazító nyilatkozathoz ugyanabban a számban nem szabad.

3. A helyreigazító nyilatkozat közlése nem akadályozza a rendes sajtó-büntetőjogi felelősségre vonást, vagyis a sajtóper megindítását az eredeti sértő közlemény miatt. Épúgy a helyreigazításban netalán elkövetett sajtóvétség miatt sajtóper indítható.

21. §. *Ha a szerkesztő a helyreigazító nyilatkozat közzétételére vonatkozó kötelességének törvényszerűen eleget nem tesz, a nyilatkozó a szerkesztő ellen panaszával az időszaki lap kiadásának helye szerint illetékes kir. járásbírósághoz, Budapesten a kir. büntető járásbírósághoz fordulhat.*

A kir. járásbíróság a panasz fölött legkésőbb harmadnapra tárgyalást tűz ki, és a

tárgyalási határnapról a panaszost és a szerkesztőt értesíti.

A tárgyalás nem nyilvános; a fél vagy képviselője azonban jelen lehetnek és felszólalhatnak.

A tárgyalást elnapolni nem lehet.

Bizonyításvételnek csak a 20. §. második bekezdésének 4. pontjára nézve van helye.

A panasz tárgyában a bíróság ítélettel határoz.

A járásbíróság ítélete ellen huszonnégy órán belül egyfokú fellebbezésnek van helye.

A fellebbezés fölött az illetékes kir. törvényszék tanácsülésben három napon belül határozni köteles.

22. §. Ha a bíróság a panasznak helyt ad, a szerkesztőt a helyreigazító nyilatkozat közzétételére és az eset körülményeihez képest a felmerült költség viselésére is kötelezi.

Ha a bíróság a panaszt elutasítja, a felmerült költséget a panaszos viseli.

Ha a helyreigazító nyilatkozat, amelynek közzétételét a szerkesztő megtagadta, a 20. §-nak nem felelt meg, a helyreigazító fél azonban a bírói tárgyaláson az idézett §-nak megfelelő nyilatkozatot mutat be, a bíróság a szerkesztőt az utóbbinak közzétételére kötelezi.

23. §. *A jogerős marasztaló birói határozat alapján a nyilatkozatot a szerkesztő a lapnak a határozat kihirdetését vagy kézbesítését követő legközelebbi vagy közvetlen azután megjelenő számában közölni s a lapnak azt a számát, amelyben a nyilatkozat megjelent, a bíróságnak megküldeni köteles.*

Ha a szerkesztő a helyreigazító nyilatkozatnak a birói határozattal kötelességévé tett törvényszerű közzétételét elmulasztja, a bíróság őt újból, annyiszor kötelezheti a közzétételre, amennyiszor azt szükségesnek látja; egyúttal elrendelheti, hogy a nyilatkozatot a mulasztó szerkesztő költségére ugyanazon a helyen vagy másutt megjelenő egy vagy több más időszaki lapban közzétegyék.

A közzététel költsége a kiadót terheli, ha a bírósági határozatot a kiadó utasítása folytán nem foganatosították.

Miután előrelátható, hogy a helyreigazító nyilatkozat közlése körül, különösen a kevésbbé objektív irányú lapok szerkesztőivel nehézségek fognak felmerülni, a törvény részletesen gondoskodik a szerkesztők esetleges kötelességmulasztásai elleni birói jogvédelemről.

Az eljárás a járásbírótság elé tartozik. Második és utolsó döntő hatóság a törvényszék. Az ügy sajátos természetére való tekintettel az eljárás a lehető legrövidebb határidőkhöz van kötve. A sértett által beadott *panaszra* (a lapkiadás helye szerint illetékes) járásbíró *legkésőbb harmadnapra* tárgyalást tűz, azt elnapolni nem lehet, hanem a

felek meghallgatása, esetleg (ha a szerkesztő a nyilatkozatot kétségtelen valótlansága miatt nem közölte) a felvett bizonyítás után, azonnal ítéletet hoz. Az ítélet ellen *24 órán belül* lehet *felebbezéssel* élni s a törvényszék *három napon belül* köteles azt elintézni.

2. Ha a bíróság a szerkesztőnek adott igazat, vagyis a helyreigazító nyilatkozatot nem találta törvényszerűnek (20. §.), azonban az illető a bírói tárgyaláson megfelelő nyilatkozatot mutat be, a bíróság — a panasz elutasítása és a panaszosnak a költségekben marasztalása dacára — kötelezi a szerkesztőt a törvényszerű nyilatkozat közzétételére.

3. A bíróság által elrendelt közzétételt a szerkesztő teljesíteni tartozik. Sőt ennek igazolására köteles az illető lapszámot, melyben a helyreigazító közlemény megjelent, a bíróságnak megküldeni.

A bírói határozattal elrendelt közlés elmulasztása esetén pedig a bíróságnak joga lehet őt újból és mindaddig kötelezni a közzétételre, míg azt nem teljesíti, vagy pedig ha végkép nem hajlandó az engedelmességre, annak költségén más lapban vagy lapokban közzétételni a nyilatkozatot. A közzététel költsége azonban a kiadóra hárul, ha a bírói határozat nem teljesítése az ő utasítására történt.

Természetesen a szerkesztő mindezen törvényszegései és mulasztásai kihágást is (30. §. 1., 2., 3. pont) képeznek, melyekért külön a megfelelő büntetés lesz kiszabandó (l. alább).

5. Büntető rendelkezések.

24. §. Vétséget követ el:

1. az a nyomdai alkalmazott, aki a neki

átadott közlemény vagy hirdetés kizsedését vagy az ezzel összefüggő egyéb teendőket másokkal való előzetes megbeszélés alapján megtagadja; úgyszintén az a nyomdai alkalmazott, aki mást ily közlemény vagy hirdetés kizsedésében vagy az ezzel összefüggő egyéb teendőben másokkal való előzetes megbeszélés alapján erőszakkal vagy fenyegetéssel meggátol vagy meggátolni törekszik;

2. az a nyomda- vagy könyomdavállalat-tulajdonos, aki a vállalatát a 6. §. értelmében be nem jelenti;

3. az, aki büntető ítélettel sújtott vagy előzetesen lefoglalt, vagy a nyomda- vagy más többszörösítő vállalat tulajdonosának nevével és a nyomtatás vagy többszörösítés helyének megjelölésével el nem látott, vagy a 10. §. harmadik bekezdése szerint a terjesztésből kitiltott sajtótermékeket — e körülményt ismerve — bármily módon terjeszt;

4. az, aki időszakos lapot a 16. §-ban körülírt bejelentésnek tudomásulvétele előtt indit, vagy a kiadótól vagy a szerkesztőtől megkivánt személyes feltételek (17. §.) megszűnése után a lapot a 16. §-ban körülírt bejelentés elmulasztásával vagy tudatosan a törvénynek megfelelő más kiadó közbenjötte vagy más szerkesztő alkalmazása nélkül adja ki;

5. az, aki felelős szerkesztőként olyan személyt jelöl meg, aki a szerkesztéssel tényleg nem foglalkozik;

6. az, aki fenyegető vagy tolakodó magatartással a maga vagy más részére bárkitől pénzt vagy más előnyt kér vagy kiszeközöl azért, hogy a sajtóban valamit elhallgat, helyreigazit, vagy az ellenértékkel arányban nem álló díjért egyébként valamit közzétesz;

7. az, aki szándékosan valótlan hirt tesz közzé és ezzel kárt okoz;

8. az, aki a helyreigazítási joggal visszaélve, helyreigazító nyilatkozat alakjában szándékosan valótlan hirt tesz közzé és ezzel kárt okoz;

9. az, aki akár kifejezetten, akár burkoltan:

a) a nemi életre vagy a nemi betegségek megelőzésére vagy gyógyítására vonatkozó szeméremsértő vagy a közerkölcsiséget veszélyeztető hirdetést tesz közzé;

b) a gyermeknemzést meggátló vagy magzatelhajtó szereket hirdet vagy magzatelhajtásra szolgáló módot vagy alkalmat ajánl.

25. §. A 24. §-ban meghatározott vétség büntetése:

1. tizenöt napig terjedhető fogház az 1. pont esetében;

2. egy hónapig terjedhető fogház- és száz koronától ezer koronáig terjedhető pénzbüntetés a 2., a 3., a 4. és az 5. pont esetében;

3. egy évig terjedhető fogház és kétszáz koronától kétezer koronáig terjedhető

pénzbüntetés a 6., a 7., a 8. és a 9. pont esetében.

A 24. §. 6. pontjában meghatározott cselekmény büntett és három évig terjedhető börtönnel és ezer koronától nyolcezer koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő, ha a tettes amiatt öt éven belül már két ízben meg volt büntetve s a bíróság megállapítja, hogy a cselekményeket üzletszerűen követi el.

A 24. §. 7. és 8. pontjában meghatározott vétség miatt az eljárás csak a sértett fél indítványára indítható meg.

A ST. ugyan abból az alapvető felfogásból indult ki, hogy a *sajátképpen* sajtóvétségeket nem sorolja fel, azok tényálladékainak és büntetési tételeinek megállapítását az általános BTK.-nek tartja fenn, ennek dacára nem zárkozhatott el az elől, hogy a ST. különböző parancsai és tilalmai ellen elkövetett *sajtórendészeti* bűncselekményeket (vétségek és kihágások) mellőzze, annál kevésbbé, mert ezek legnagyobb része az általános BTK. és KBTK. szerint nem is lenne büntethető. A BTK.-et életbeléptető 1880:XXXVII. t.-c. is életben hagyta a 48-iki sajtótörvény által megállapított sajtórendészeti bűncselekményeket, s így most az 1848:XVIII. t.-cikket helyettesítő új ST.-nek kellett ezek helyére is a megfelelő új tényálladékokat és büntetési tételeket megállapítani.

A ST. 24—30. §-ai azonban, melyek az új *sajtórendészeti* vétségeket és kihágásokat meghatározzák, tartalmukat tekintve nem kizárólag rendészeti bűncselekményekről szólnak, hanem egyes

sajátképpeni és néhány, a sajtó felhasználásával elkövetett közönséges bűncselekményt is állapítottak meg.

Az egyes új tényálladékok (a 24. §. pontjainak sorrendjében) büntetőjogi minőségük szerint a következők:

1. A *nyomdai alkalmazott* azon ténye, ha a szedési kötelességének teljesítését másokkal való megbeszélés alapján megtagadja, vagy aki a nyomdai alkalmazottat a szedésben erőszakkal vagy fenyegetéssel meggátolja.

Valódi sajtórendészeti vétség. Az u. n. alulról jövő cenzurát, a nyomdai alkalmazottak terrorizmusát akarja meggátolni.

Az utóbbi esetnél (másnak erőszakos meggátolása a szedésben) a kísérlet, a gátlásra *törekvés* egyenlősítve van a befejezett meggátolással (úgy-mint a kerítésnél). Az első esetnél a kísérlet fogalmilag ki van zárva.

Büntetési tétel: a 25. §. esetében tizenöt napig terjedhető fogház. (Az általános BTK. szabályai szerint a legkisebb mérték egy napi fogház, sőt rendkívüli enyhítő körülmények esetén e helyett két koronánál nem kevesebb pénzbüntetés is szabható ki.)

2. A *nyomdatulajdonos* bejelentési kötelezettségének (6. §.) elmulasztása.

Az 1848:XVIII. t.-c. által is ismert sajtórendészeti vétség. Kísérlet fogalmilag kizárva. Büntetése egy hónapig terjedhető fogház és száz koronától ezer koronáig terjedhető pénzbüntetés.

3. A terjesztésből *kizárt* vagy eltiltott (10. §.) *sajtótermék* terjesztése.

Sajtórendészeti vétség. Büntetés: egy hónapig terjedhető fogház és száz koronától ezer koronáig terjedhető pénzbüntetés.

4. *Időszaki lap megindítása vagy kiadása a törvény által előírt (16. §.) bejelentés tudomásul vétele előtt* vagy a kiadó, vagy szerkesztő személyi kvalifikációjának megszűnte után a lapnak más kiadó vagy szerkesztő bejelentése nélkül kiadása.

Sajtórendészeti vétség. Kísérlet nem büntetetik. Természetesen ide esik az az eset is, ha a lap minden bejelentés nélkül megindított. A kaució nélküli lapban politizálás nem ide, hanem a 28. §. 2. pontja alá tartozik.

Büntetés: egy hónapig terjedhető fogház és száz koronától ezer koronáig terjedhető pénzbüntetés. Az 1848:XVIII. t.-c. 31. §-a ezt a vétséget egy évi fogházzal és 500 forint pénzbüntetéssel sújtotta.

5. *Alszerkesztő (strohmann) bejelentése.*

Új sajtórendészeti vétség. Kísérlet (strohmann bejelentés, de a lap megindítása előtt a valódi szerkesztő bejelentése) nem büntetetik. Mihelyt azonban megállapított, hogy egy lapszám is oly szerkesztő neve alatt jelent meg, aki tényleg nem volt az, a vétség megállapítandó.

Büntetés: egy hónapig terjedhető fogház és száz koronától ezer koronáig terjedhető pénzbüntetés.

6. *Pénz vagy más előny jogtalan kieszközlése sajtóbeli közleményért.*

Ez a cselekmény egy új *közönséges* büntetendő cselekmény. Nem sajtórendészeti deliktum, nem is sajátképpen sajtóvétség, hanem közönséges *vagyon elleni vétség*, üzletszerű elkövetés esetében *büntett*, mely a BTK. 351. §-a által megállapított sajtó-revolverezési bűncselekménynek egy új esete.

A tényálladáki tevékenység két mozzanattól áll. Szükséges: a) a fenyegető vagy tolakodó magatartás és b) a pénz vagy más előny kérése vagy közlése a tettesnek saját vagy más részére. A „fenyegető vagy tolakodó magatartás” a sértett megfélemlítésére vagy kellemetlen helyzetbe hozására alkalmas viselkedés, így levelekkel, látogatásokkal zaklatás. Erőszaknak vagy rágalmazó, becsületsértő állításnak közzétételével fenyegetésnek azonban nem szabad fennforognia, mert akkor a BTK. 350. vagy 351. §-a áll elő. Az „előny” nem szükséges, hogy okvetlenül vagyoni előny legyen, lehet erkölcsi jellegű is, pl. valamely kitüntetés, tiszteleti állás megígérése, valamely jogról lemondás, ígéret ajánlás iránt stb. A második tevékenység mozzanat további kelléke, hogy a tettes azzal az ígérettel eszközölje ki a kért előnyt, hogy annak fejében a sajtóban valamit *elhallgat*, *helyreigazít* vagy valamit *közzétesz*. Hogy ez a sajtóközlemény valóban megjelenjen vagy az elhallgatás megtörténjék, a tényálladék megállapításához nem okvetlenül szükséges. Már az ily intézkedés megígérése, ami tulajdonképpen ható oka a pénzkicsikarásnak, elég a tényálladékához. Természetesen, ha az elhallgatás, a helyreigazítás vagy másnemű közzététel megtörtént, ez nem képez újabb bűncselekményt (ha csak a közlemény tartalma önmagában nem tartalmaz más valakire jogsérelmet). Megállapítandó a tényálladék, ha a tettes valamit tényleg közzétett, de az ellenértékkel arányban nem álló díjért (dícsérő cikk aránytalanul magas tiszteletdíj, vagy költségjegyzék ellenében).

A cselekmény rendes esete *vétség* (kísérlete nem büntetetik), mely egy évig terjedhető fogházzal

és 200 koronától 2000 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel sújtható. Ha azonban a tettes e cselekmény miatt két ízben meg volt büntetve és a bíróság megállapítja, hogy az illető *üzletszerűen* követi el a cselekményeket, e minősített eset *büntettet* képez, mely három évig terjedhető *börtönnel* és 1000 koronától 8000 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő. E minősített esetben, miután az büntett, a kísérlet is büntettetik.

Maga a harmadszori elítéltetés még nem elég a minősített eset megállapításához, hanem az üzletszerűséget is konstatálni kell, vagyis azt, hogy a tettesnek különös hajlama van e cselekmény elkövetésére és foglalkozás, üzlet gyanánt követi el az egyes eseteket. Megállapítandó lesz az üzletszerűség különösen, ha a tettes nemcsak két, de ennél több ízben s aránylag rövidebb időközökben követte el az egyes eseteket.

7. A *valótlan hír közzétételével károkozás.*

8. Ugyanazon cselekmény *helyreigazító nyilatkozat alakjában elkövetve.*

Mindkét új tényálladék a sajtó felhasználásával elkövetett közönséges vétség. Nem sajtórendészeti, nem is sajátképpen sajtóvétség, azonban kétségtelenül *sajtóbüncselekmény*. Igazi (sajátképpen) sajtóvétségnek azért nem tekinthető, mert a delictum tényálladékához a sajtóközlemény megjelenésén kívül károkozás, mint eredmény, szükséges (l. a 32. §. magyarázatát).

Mindkét vétség elengedhetetlen alanyi kelléke a *szándékosság*. Vagyis a tettesnek *tudva és akarva* kell a valótlan hírt, vagy valótlan tartalmú helyreigazítást közzétenni. A képviselőház igazságügyi bizottsága, mely ezt a kelléket javaslatba hozta, azt

írja: „A szándékosan szó kifejezésre juttatja, hogy csak az esik büntetés alá, aki tudatosan, rosszhiszeműen közöl valótlan hírt, akinél tehát fennforog a jogellenesség tudata” (9. l.). A helyes büntetőjogi kifejezés szerint ugyan „a jogellenesség tudata” a szándékhoz nem szükséges, de igenis, elengedhetetlen *a tudva és akarva* cselekvés. A károkozás-hoz már nem feltétlenül szükséges a szándékosság. Elég, ha a valótlan hír közzététele szándékos volt s a kár a hír közlésének okozata. Így egy kereskedőről, annak hitelképességéről, vagyoni helyzetéről, üzletviteléről, összeköttetéseiről tudva valótlan hír közzététele, ha ebből kár származott, egy hivatalnokról tudva valótlan hírek terjesztése, ha ennek folytán állását veszítette, akkor is ideveendő, ha a tettes a kárt előidézni nem akarta. A kár tényleges bekövetkezése azonban okvetlenül szükséges.

A kísérlet nem büntetetik. Maga a valótlan hír szándékos közzététele, tehát ha a kár nem következett be, nem esik büntetés alá.

Büntetési tétel mindkét esetben: egy évig terjedhető fogház és 200 koronától 2000 koronáig terjedhető pénzbüntetés.

A büntető eljárás mindkét esetben csak a *sértett fél indítványára* indítható meg. A bűnvádi üldözésnek magánindítványhoz kötésével kívánta a törvény enyhíteni a két új eset poenalizálásával a sajtó ellen *látszólag* tanusított szigorúságát.

A magánindítvány részletes szabályait a BTK. 110—116. §-ai és a BP. 3., 90. §-ai, a magánvádra vonatkozókat ennek 41—52. §-ai tartalmazzák. Legfontosabbak ezek közül, hogy a magánindítvány attól a naptól számított három hó alatt terjesztendő elő, amelyen a bűncselekmény és annak elkövetője a

sértettnek tudomására jutott s az indítvány az elsőbíróság ítéletének kihirdetése előtt visszavonható.

A helyreigazító nyilatkozatban közzétett szándékosan valótlan hírrel eszközölt károkozás (24. §. 8. pont) esetére, de csakis erre az esetre vonatkozólag fontos rendelkezést tartalmaz még a 32. §. utolsó bekezdése. E szerint ugyanis erre az esetre a fokozatos felelősség szabályai (34—36. §§., 40. §. első és második bek.) nem nyernek alkalmazást, ami azt teszi, hogy ez a vétség — amint fentebb kifejtettük — *nem sajtóképpeni* sajtóvétség, hanem a sajtó felhasználásával elkövetett közönséges bűncselekmény, melyért csak a helyreigazító közlemény írója, mint egyedüli tettes (és esetleg ennek közönséges bűntársa, felbujtója vagy segéde) felelős, tehát se a felelős szerkesztő, se a kiadó, se a nyomdatulajdonos sajtójogi felelősségre nem vonhatók, se a pénzbüntetés, perköltség vagy kártérítés ezektől be nem hajtható (l. még alább a 32. §. magyarázatát).

Miután a törvény a 24. §. 7. pontjába ütköző vétségre vonatkozólag ezt a kijelentést nem tartalmazza, úgy látszik a törvényhozás ezt az esetet valódi (sajtóképpeni) sajtóvétségnek kívánta tekinteni. A bírói gyakorlat feladata lesz annak a megállapítása, helyes-e ez a felfogás.

9. *A nemi életre, a nemi betegségekre és a gyermeknemzés meggátlására vonatkozó vagy a közérkölcst veszélyeztető hirdetés közzététele.*

Egy új *sajtóképpeni sajtóvétség*. Maga a törvény által leírt tartalmú hirdetés közzététele megállapítja a tényálladékot. Egyes lapok „apró hírdetései” bőven fognak erre eseteket nyújtani.

Büntetés egy évig terjedhető fogház és 200 koronától 2000 koronáig terjedhető pénzbüntetés.

A cselekmény, habár igazi sajtóvétség, a 31. §. rendelkezése szerint nem az esküdtbíróságok, hanem a *kir. törvényszékek hatáskörébe* tartozik. Teljesen igazolja ezt a jelen tényálladék poenalizálásának indoka.

Egyébként a 24. §-ban felsorolt összes vétségek, valamint a 25. §. utolsó bekezdése szerint minősülő büntettek a *kir. törvényszékek hatáskörébe* tartoznak (31. §.).

26. §. *Kihágást követ el és hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntendő a nyomda- vagy más többszörösítő vállalat tulajdonosa, ha a nyomtatás vagy más többszörösítés helyét, a saját és a kiadó nevét, időszaki lapokban pedig még a felelős szerkesztő nevét is az 5. §. értelmében a sajtótermékre ki nem teszi.*

Ugyanilyen büntetés alá esik az a nyomda- vagy könyvadatulajdonos, aki a 6. §-nak megfelelően nem vezet átfűzött és az illetékes *kir. törvényszék elnöke által lepecsételt könyvet.*

Sajtórendészeti kihágás, mely az 1848:XVIII. t.-c. 41. §-át helyettesíti s a jelen törvény 5. és 6. §§-aiban előírt kötelességek pontos teljesítését kívánja biztosítani.

Az eljárás a *kir. járásbíróságok hatáskörébe* tartozik.

27. §. *Kihágást követ el és kétszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel bünte-*

tendő az a nyomda- vagy könyomdatulajdonos, aki a köteles példányt az illetékes kir. ügyészségnek a 7. §. értelmében be nem küldi.

A központi statisztikai hivatalt, valamint a Magyar Nemzeti Múzeumot és a Magyar Tudományos Akadémiát illető köteles példányok beszolgáltatásának elmulasztása az 1897:XXXV. t.-c. 4. §-ának utolsóelőtti bekezdése, valamint az 1897:XLI. t.-c. 12., 13. és 14. §-a alá esik.

Az 1848:XVIII. t.-c. 40. §-a két köteles példány (egy a helyi hatóság, egy a Nemzeti Múzeum részére beküldését elrendelte ugyan, de e kötelesség elmulasztására nem szabott büntetést. E hiányt az 1897:XXXV. és XLI. t.-c. cikkek pótolták, melyeknek a jelen törvény által is idézett szakaszai továbbra is életben maradtak. Ennélfogva a jelen szakasz csupán a *kir. ügyészség* részére beküldendő köteles példány be nem szolgáltatása miatt alkalmazható, amíg a Nemzeti Múzeum, a Tudományos Akadémia és a Központi statisztikai hivatal részére beszolgáltatandó köteles példányok be nem küldése az 1897:XLI. t.-c. 12. §-a szerint 200 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel sújtott kihágást képez. Az 1897:XXXV. t.-c. 4. §-ának *utolsóelőtti* bekezdése büntetési tételt nem tartalmaz, csak arra utal, hogy a Statisztikai Hivatalt illető köteles példány be nem küldése miatti felelősségre nézve a nyomdatermékek tudományos célra szolgáló köteles példányok beküldése iránt fennálló törvényes szabályok (tehát az 1897:XLI. t.-c. 12. §-a) irányadók.

A négy köteles példány bármelyikének be nem

küldése ezek szerint 200 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Az eljárás a kir. járásbíróságokra tartozik. A feljelentésre és a pénzbüntetés hovafoordítására nézve l. a Végr. rend. 64. §-át.

28. §. *Kihágást követ el és hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő az a kiadó:*

1. aki bármely hatóság hivatalos közleményét vagy hirdetését a szokásos díjért nem közli;

2. aki az időszaki lapnál beállott változásokról a törvény értelmében kötelességévé tett bejelentéseket a megszabott időben meg nem teszi;

3. aki az időszaki lap biztosítékának vagy egy részének elvonása esetében a biztosíték kiegészítése előtt a lapot a 18. §. ellenére adja ki.

Kihágást követ el és ugyanily büntetés alá esik, aki tiltott gyógyító vagy kuruzsló szereket hirdet.

E szakasz az időszaki lap kiadója által elkövethető négy különböző kihágást tartalmaz.

Az első eset (a hatóság hivatalos közleményeinek vagy hirdetéseinek a szokásos díjért nem közlése) egy önálló sajtórendészeti kihágás. A ST. másutt nem említi a kiadó ily közlési kötelességét, az itt megállapított büntetéssel azonban e kötelességet implicite előírja, nehogy a kiadók önkénye, esetleg összebeszélése, a hatóságok működését megbénítsa.

A 2. és 3. pontban foglalt esetek a 16. §. utolsó

és a 18. §. utolsóelőtti bekezdésében megállapított kiadói kötelességek szanctionálása. A 2. pont alá tartozók, nézetem szerint, a kaució nélküli (szépirodalmi stb.) lapban politikai tartalmú cikk közlése is. Igaz, hogy a törvény szövege kifejezetten nem említi meg ezt az esetet, de az 1848:XVIII. t.-c. 31. §-a is csak „a feltételek betöltése nélkül” lapkiadásról szólt s a bírói gyakorlat mégis ez alá a szakasz alá vonta a kaució nélküli lapban politizálást.

Az utolsó bekezdésben foglalt negyedik eset egy új *sajtókihágás*. A tiltott gyógyító- vagy kuruzslószerek hirdetése sajtó útján lévén elkövetve, ez a kihágás *sajátképpen* sajtóbüncselekmény, miután a tényálladék tartalma kizárólag a sajtótermékben foglaltatik.

Mind a négy kihágás elbírálása a 31. §. értelmében a kir. járásbíróóságok hatáskörébe tartozik.

29. §. Kihágást követ el és hatszáz koronaig terjedhető pénzbüntetéssel büntendő:

1. aki rendőrhatósági igazolvány nélkül az utcán vagy házalva sajtóterméket terjeszt;

2. aki az utcán házalva oly sajtóterméket terjeszt, amelyekről tudja, hogy utcai vagy házaló terjesztésük nincs megengedve;

3. aki valamely sajtóterméket utcai vagy házaló terjesztés végett a 11. §-ban meghatározott engedély nélkül vagy rendőrhatósági igazolvánnyal el nem látott egyénnek ad át, úgyszintén az, aki a 12. §-ban meg szabott bemutatást elmulasztja;

4. aki falragaszt a 15. §. ellenére függeszt ki;

5. aki falragasznak megengedett kifüggesztését megakadályozza vagy jogosan kifüggesztett falragaszt jogtalanul letép;

6. aki nem engedélyezett sorsjegyeket hirdet.

E szakasz 1—5. pontja a colportage-ra és a falragaszokra vonatkozólag előirt szabályok (10—15. §§.) megsértését nyilvánítja sajtórendészeti kihágásokká, a 6. pont pedig egy új sajtókihágást állapít meg (nem engedélyezett sorsjegyek hirdetése). Ez utóbbi eset sajátképpen sajtóbüncselekmény, elbírálása a közigazgatási hatóságok mint rendőri büntetőbíróóságok (Budapesten az államrendőrség) hatáskörébe tartozik.

30. §. *Kihágást követ el és hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő az a szerkesztő:*

1. aki a helyreigazító nyilatkozathoz a 20. §. ellenére megjegyzést fűz;

2. aki a helyreigazító nyilatkozatnak közzétételét szándékosan elmulasztja, bár tudja, hogy a közzététel kötelezettségének törvényszerű feltételei fennforognak (20. §.);

3. aki a helyreigazító nyilatkozatnak birói határozattal köteletségévé tett törvényszerű közzétételét elmulasztja (21—23. §§.);

4. aki a 43. §. negyedik bekezdésében megszabott köteletségének eleget nem tesz vagy a 43. §. utolsó bekezdésében említett rendelkezést megszegi.

A 3. és 4. pont alapján a bünvádi eljárás csak a közzététel elmulasztásának napjától számított tizenöt napon belül a sértett részéről előterjesztett indítványra indítható meg s a büntetés mindaddig ismételhető, a míg a közzététel meg nem történik.

Ha a helyreigazító nyilatkozat közzététele a kiadó utasítása folytán maradt el, a kiadó büntetendő.

A 3. és a 4. pontba ütköző kihágás ügyében hozott büntető ítéletben a közlemény közzététel iránt újból intézkedni kell.

1. E szakasz 1—3. pontja az időszaki lapok szerkesztőinek a helyreigazítási kötelességük (20. és 23. §§.) különböző megszegését helyezi büntetés alá, — a 4. pontban foglalt eset pedig a 43. §. által a lapban elkövetett rágalmazás vagy becsületsértés miatt kimondott jogerős bírói ítélet közzétételére vonatkozó két rendelkezés megszegését nyilvánítja kihágássá.

2. Az eljárás mind a négy esetben a *kir. járásbíróóságok* hatáskörébe tartozik.

A szakasz 2—4. bekezdései az eljárás tekintetében néhány különleges rendelkezést tartalmaznak. Ugyanis:

a) A 3. és 4. pont eseteiben (a helyreigazító nyilatkozatnak bírói ítélettel elrendelt közzétételére és a rágalmazás vagy becsületsértés miatt marasztaló ítélet közlésére vonatkozó kötelesség nem teljesítése) a bünvádi eljárás csak a *sértett fél indítványára* indítható meg. A *magánindítvány határideje* azonban a BTK. 112. §-ától eltérően *csupán 15 nap*, amely a *közzététel elmulasztásának napjától* számítandó.

b) Világosság kedvéért a második bekezdés kifejezetten kimondja, hogy a büntetés ily esetben (ha a szerkesztő nem tesz eleget a bíróság rendelkezésének) mindaddig ismételhető, míg a közzététel meg nem történt. Ez megfelel a 23. §. második bekezdésének, mely szerint a bíróság a kötelezést annyiszor rendeli el, amennyiszer szükségesnek látja.

c) E két kihágást megállapító ítéletben újból intézkedni kell az illető közlemény közzététele iránt.

d) Anyagi jogi jellegű rendelkezés végül, hogy ha a helyreigazító nyilatkozat közzététele a *kiadó utasítása folytán* maradt el, a szerkesztő menekül a büntetés alól s ez esetben a *kiadó büntetendő*. Folyománya ez a 23. §. utolsó bekezdése azon rendelkezésének, hogy ily esetben a *közzététel költsége* is a kiadót terheli.

31. §. *Az eljárás a 24. §-ban meghatározott vétség és a 25. §. utolsóelőtti bekezdésében meghatározott büntett miatt a kir. törvényszék, 26., 27., 28. és 30. §-ban meghatározott kihágások miatt a kir. járásbíróság, a 29. §-ban meghatározott kihágások miatt pedig a közigazgatási hatóság, mint rendőri büntetőbíróság, a székesfővárosi m. kir. államrendőrség működési területén az államrendőrség hatásköréhez tartozik.*

E szakasz rendelete folytán a 24. §. 9. pontjában, a 28. §. utolsó bekezdésében és a 29. §. 6. pontjában megállapított sajátképpen sajtóvétségek, illetőleg kihágások nem tartoznak az esküdtbíró-ságok hatáskörébe, hanem a szakbíró-ságok elé.

Tekintettel a 24—30. §-okban foglalt sajtóbűncselekmények, különösen a rendészeti vétségek és kihágások sajátos jellegére, a törvény a rendes hatásköri szabályoktól eltérően állapítja meg az eljárásra illetékes hatóságokat. A *vétségek* felett általában a törvényszék, a *kihágások* felett rendszerint a járásbíró ítélt és csak a 29. §-ban meghatározott legenyhébb kihágások kerülnek a közigazgatási hatóságok mint rendőri büntető bíróságok elé.

Uj sajtórendészeti kihágásokat állapítanak meg a háború esetére szóló kivételes rendelkezéseket tartalmazó 1912:63. t.-c. 11. és 25. §-ai, melyek a minisztériumot felhatalmazzák háború esetén a sajtótermékek köteles példányainak bemutatása s a hadviselés érdekeit veszélyeztető közlemények eltiltása iránt rendkívüli intézkedések megtételére. E tilalmak megszegése sajtórendészeti kihágás (11. §.), esetleg vétség (25. §.), ha azonban az illető sajtótermék tartalma a BTK. által is sújtott büntetett vagy vétséget képez, az ottani, illetőleg az ezen törvény 25. §-ában meghatározott szigorú büntetéssel büntetendő (büntett vagy vétség).

HARMADIK FEJEZET.

Sajtójogi felelősség.

32. §. *Sajtó útján elkövetett büntett, véttség vagy kihágás az a bűncselekmény, amelynek tényálladékát a sajtótermék tartalma foglalja magában.*

A sajtó útján elkövetett büntettek, vétések és kihágások esetében az általános büntető törvények rendelkezéseit az alábbi §-okban meghatározott eltérésekkel kell alkalmazni.

A 24. §. 8. pontjának esetében a jelen törvény 34—36. §-ai és a 40. §-ának első és második bekezdése nem nyernek alkalmazást.

I. A sajtóvétségek fogalma és köre.

A 32. §. tartalmazza a ST. egvik nevezetes reformját: a szoros értelemben vett *sajtóvétségek körének* szabatos elhatárolását s ezzel a *sajátképpen sajtóvétség fogalmának* meghatározását.

A 48-iki sajtótörvényünk s általában azok a törvények, melyek a sajtóvétségeket taxative felsorolják, nem hagynak fenn kétséget az iránt, hogy jogi értelemben sajtóvétségeknek csak a sajtótörvény által kifejezetten annak minősített bűncselekményeket lehet tekinteni. Miután azonban törvényhozásunk 1880-ban a 48-as törvény e rendszerével szakított s az 1880:XXXVII. t.-c. 7. §-ával az annak 3—12. §-aiban megállapított sajtóvétségek

helyett a BTK. megfelelő intézkedéseit léptette életbe, de nem fejezte ki világosan, hogy sajtóvétségnek csak a 48-iki sajtótörvény 3—12. §-aiban foglalt bűncselekményekkel azonos tényálladékokat szabad tekinteni, s miután a BTK. csak a nyomtatvány fogalmát állapította meg, de sehol nem fejezte ki, hogy sajátképpen sajtóvétségeknek mily cselekmények s mily feltételek mellett tekinthetők — 1880. óta a sajtóvétségek, a hivatalosan úgynevezett „nyomtatvány útján elkövetett bűntettek és vétségek” tekintetében az a nehézkes s a codificatio elvével elienkező állapot következett be, hogy két törvényünk szolt ugyan a sajtóvétségekről (az 1848:XVIII. és a BTK.), a valóságban azonban tisztán a bírósági gyakorlattól függött, hogy a nyomtatvány útján elkövetett bűncselekmények közül melyeket minősített igazi, sajátképpen sajtóvétségeknek, amelyekre a sajtójogi, — s melyeket tekintett közönséges bűncselekményeknek, amelyekre az általános büntetőjogi felelősséget alkalmazta.

Bírói gyakorlatunk ugyan — habár hosszú ingadozás után — az elméletileg is helyes felfogásnak megfelelően oldotta meg e nehéz és kényes problémát, amennyiben a sajtójogi fokozatos felelősség elvét csak oly sajtóvétségekre alkalmazta, amelyeknél a bűncselekmény törvényes tényálladéka *magában a nyomtatványban bennefoglaltatott* (pl. felhívás büntett elkövetésére), illetőleg amelyeknél éppen a *nyomtatvány útján közzétételben* állott a bűncselekmény vagy valamely közönséges bűncselekmény minősített esete (pl. titoksértés). Oly cselekményeket pedig, melyeknél ugyan a sajtót használták fel elkövetési eszközül, de amelyek tényálladékaéhoz a

sajtóközleményen kívül egyéb is szükséges (pl. csalás), a közönséges büntetőjogi szabályok szerint bírálták el. Ennek dacára megfelelő határozott törvényi rendelkezés hiányában, a legutóbbi ideig nem egy bűncselekmény tekintetében még mindig bizonytalanság és vita állott fenn, sajátképpen sajtóvétségnek tekintendő-e az illető cselekmény, így pl. a szemérem elleni vétség (BTK. 248. §. második bek.) tekintetében.

Teljes bizonytalanság volt pedig két évtizeden át aziránt, vajjon a nyomtatvány útján elkövetett *kihágásokra* kiterjeszthetők-e a sajtójogi felelősség szabályai, miután az 1880:XXXVII. t.-c. 7. §-ának második bekezdése kifejezetten csak nyomtatvány útján elkövetett *büntetteket* és *vétségeket* említ, mint amelyekre a sajtójogi felelősség fenntartatik. Az e körüli ingadozást aztán a BP. életbeléptetéséről szóló 1897:XXXIV. t.-c. 15. §-a szüntette meg, mely a sajtó útján elkövetett s a törvény által megállapított kihágásokat is, mint sajtóvétségeket az esküdtbíróóságok elé utalja.

Ezeket a nehézségeket és vitákat gyökerében megszünteti a jelen 32. §., mely kategorikusan megállapítja, hogy a „sajtó útján elkövetett” *büntett, vétség* vagy *kihágás* az a bűncselekmény, *a melynek tényálladékát a sajtótermék tartalma* foglalja magában.

Ezzel a rendelkezéssel törvényhozásunk megadta egyfelől a sajátképpen sajtóvétség törvényes definícióját, másfelől határozott és biztos szabályt állított fel a tulajdonképpen sajtóvétségek körére nézve. Ez a rendelkezés másfelől törvényesíti azt a bifurcatiot, melyet a BTK. életbelépte óta joggyakorlatunk kiépített, mely szerint kü-

lönbséget kell tenni a sajtóvétségek *tágabb* és *szorosabb értelemben vett* fogalma, — illetőleg a *sajtó felhasználásával elkövetett* közönséges és a *sajátképpeni* sajtóbüncselekmények közt.

Tág értelemben, általában sajtóvétség minden oly büncselekmény és pedig büntett, vétség és kihágás, mely „sajtó útján“, vagyis a sajtó felhasználásával követtetett el. Ily *tág értelemben* sajtóvétség bármely büncselekmény, melynek elkövetésénél a sajtó, vagyis valamely sajtótermék létesítése, közzététele használtatott fel eszköz gyanánt, tekintet nélkül arra, hogy maga a sajtóközlemény képezi-e az illető büncselekmény tényálladékát vagy a tényálladékhoz a sajtótermék közzétételén kívül más tevékenységi mozzanatok is szükségesek.

Szoros értelemben vett, vagy *sajátképpeni* sajtóvétség alatt azonban a 32. §. értelmében csak azok a büntettek, vétségek és kihágások érthetők, melyeknek tényálladéka teljesen és tisztán magában a sajtótermékben bennefoglaltatik, amelyeknek befejezéséhez tehát a sajtótermék elkészítésén kívül más tevékenységi mozzanat már nem kívántatik. (A terminológia szabatosítása és állandósítása végett kívánatos lett volna, ha a törvény ezeket a sajátképpeni sajtóvétségeket külön névvel jelölte volna meg (pl. sajtóbüncselekmény, vagy sajtóvétség). Így miután a 32. §. éppen a sajtóvétségeknek ezt a szűkebb csoportját nevezi sajtó útján elkövetett büntetteknek, vétségeknek és kihágásoknak, irodalmilag legajánlatosabb lesz *sajátképpeni*, vagy szoros értelemben vett és *nem sajátképpeni*, vagy tág értelemben vett sajtóvétségeket megkülönböztetni.)

E megkülönböztetés ma még fontosabb, mint

eddigelé volt. A bíróságnak ugyanis sajtóvétség miatti vád esetén legelső feladata lesz annak az elbírálása, valóban „sajtó útján elkövetett” azaz sajtóképpen sajtóvétség-e az illető bűncselekmény, mert íglenlő esetben a sajtójogi, tagadólagos esetben a közönséges büntetőjogi szabályokat kell alkalmaznia.

Bármily világos és határozott azonban a törvény rendelkezése ez irányban, a gyakorlatban eleinte bizonyára nem kis gondot fog okozni a bíróságoknak egyik-másik cselekmény sajtójogi minőségének helyes megállapítása. Legtisztább és így legkönnyebb lesz a bíróságnak feladata azokra a bűncselekményekre nézve, amelyek tényálladékába a BTK. szövege világosan felvette a sajtó útján elkövetést, amelyek tényálladéka tehát csakugyan magában a sajtótermékben van, aminők:

1. a felségsértés elkövetésére való egyenes felhívás (BTK. 134. §.);
2. a király vagy a királyi ház tagjai elleni sértés (1913:XXXIV. t.-c. 2. §. és BTK. 141. §.);
3. a hűtlenségre való egyenes felhívás (BTK. 149. §.);
4. a büntett vagy vétség elkövetésére való 158. §.);
5. a büntett vagy vétség elkövetésére való egyenes felhívás (BTK. 171. §.);
6. az ízgatás és lázítás (BTK. 172., 173. §§. és az 1913:XXXIV. t.-c. 3. §. — V. ö. az 1913:LXIII. t.-c. 19. §-át);
7. a büntett vagy a büntettes feldícsérése (BTK. 174. §.);
8. az istenkáromlás által közbotrányokozás (BTK. 190. §.);

9. a szemérem elleni vétség (BTK. 248. §. második bekezdés);

10. a rágalmazás és becsületsértés (BTK. 259., 261., 262. §§.);

11. hadi titok közzététele (BTK. 456. §. és 1912:LXIII. t.-c. 23. §.);

12. hivatali titok közzététele (BTK. 479. §.);

13. nyilvánosság kizárásával tartott tárgyalás közzététele (1897:XXXIV. t.-c. 20. §., 1912:LIV. t.-c. 96. §., 1913:VII. t.-c. 13. §.);

14. kivándorlásra csábítás (1909:II. t.-cikk 37., 38. §§.);

15—17. a *kihágási* BTK.-ből ilyenek a 33., 39., 48. §-okban foglalt esetek. (A KBTK. 33. §-ának esete az 1912:LXIII. t.-c. 26. §-a szerint háború idején elkövetett vétség.)

Az 1912. évi LXIII. törvénycikk 25. szakaszának esete: a háború idején a terjesztéstől eltűnt sajtótermékek terjesztése hűtlenséget megállapító tartalommal, lényegében sajátképpen sajtóbüntett, de ezen szakasz utolsó bekezdése értelmében nem a sajtójogi, hanem a közönséges büntetőjogi felelősség alá tartozik.

Ellenben már megfontolás tárgyát képezheti az oly cselekmények sajtó útján elkövetett eseteinek idevonása, melyek tényálladékában a törvény nem említi meg a sajtó útján elkövetés lehetőségét, minők: a diplomáciai árusítás (BTK. 146. §.), a levél- vagy távirattitok megsértése (BTK. 200., 201., 327. §§.), a titok tiltott felfedezése (BTK. 328.). Ezeknél a cselekményeknél ugyanis felvethető, hogy itt a tényálladék nem pusztán az illető sajtóközlemény megírásában áll, hanem már az állami- vagy magán- titok megtudása, az ahhoz jutás, illetőleg a BTK.

146. vagy 328. §-a esetében az egy emberrel közlés is megalkotja a tényálladékot, így nem lehet mondani, hogy ezek sajtóképpeni sajtóvétségek, melyek megállapításához a sajtóközleményen kívül egyéb nem szükséges. Ezen a felfogáson volt eddigi joggyakorlatunkra vonatkozólag Zsitvay Leó (id. m. 61. l.).

Nézetem szerint az utóbb felsorolt cselekmények közt szintén különbséget kell tenni. Nevezetesen:

18. a BTK. 146. §-ában foglalt *diplomáciai áru-
lást* és

19. a 328. §-ában foglalt *titok tiltott felfedezését*, amennyiben sajtó útján követték el, a sajtótörvény 32. §-a értelmében valódi sajtóvétségeknek minősíteném, mert ezek tényálladékához a sajtóközlemény megírásán, illetőleg közzétételén kívül semmi egyéb nem szükséges. Az illető külügyi hivatalnok, akinek hivatalánál fogva valamely államtitok jutott tudomására, vagy az orvos, ügyvéd, ki ezen minőségében valamely család titkát megtudja, ha az így minden bűnös tevékenység nélkül megtudott titkot sajtó útján teszik közzé, egyedül ezért a közzétételért vonatnak felelősségre, az ő bűncselekményük tényálladéka tehát kizárólag a sajtótermékben foglaltatik.

Ellenben a levél- vagy távirattitok megsértését úgy hivatalnok, mint magánszemély részéről, ha az így megtudott titok sajtó útján tétetett is közzé, a törvény értelmében nem lehet sajtóképpeni sajtóvétségnek tekinteni, miután az ily bűncselekmény tényálladékához előbb a levél- vagy távirattitok jogtalan és szándékos megtudása szükséges, a sajtó útján közzététel tehát itt tényleg csak eszköz egy

már elkövetett bűncselekmény súlyosbítására. Ez a cselekmény tehát a közönséges büntetőjogi elbírálás alá tartozik.

Végül az új ST. által megállapított új sajtóbűncselekmények közül két vétség és egy kihágás sajtóképpeni sajtóvétségnek tekinthető;

20. a nemi életre vagy a nemi betegségek megelőzésére vagy gyógyítására vonatkozó szemérem-sértő vagy a közerkölcsiséget veszélyeztető hirdetés közzététele (24. §. 9. a.);

21. a gyermeknemzést gátló vagy magzatelhajtó szerek hirdetése vagy ily módok ajánlása (24. §. 9. b) p.);

22. tiltott gyógyító- vagy kuruzslószeres hirdetése (28. §. utolsó bek.).

E három cselekmény kétségtelenül valóságos sajtóvétség, amennyiben tényálladéuk tisztán, magában a sajtótermékben, a közzétett hirdetésben van. Ezekre tehát a sajtójogi felelősség szabályai nyerne alkalmazást, figyelemmel persze a 35. §-ra, t. i. ha a szerző sajtójogi felelősségre nem vonható, a nyilttéri közleményekért és hirdetésekért a kiadó felelős.

Ellenben nem tekinthetők sajtóképpeni sajtóvétségeknek nézetem szerint a 24. §. 7. és 8. pontjaiban foglalt vétségek. A 8. pontban foglalt eset a 32. §. utolsó bekezdésének világos rendelkezése folytán is, a 7. pontban foglalt eset pedig azért, mert ennek tényálladéka nem merül ki a valótlan hír közzétételével, hanem megállapíthatásához a károkozás, a kár tényleges bekövetkezése is szükséges.

Az új ST. ezek szerint, épúgy mint már a BTK. tette, jóval szélesebbre vonja a sajtóvétségek

körét mint a 48-iki törvény, mely mindössze hat tényálladékot állapított meg sajtóvétségek gyanánt, úgymint: 1. a büntett vagy vétség elkövetésére való egyenes felhívást, 2. a köz- és vallásos erkölcsiségből csúfot üzést, 3. az alkotmány elleni izgatást és lázítást, 4. a király és az uralkodóház tagjai elleni sértést, 5. a közbéke és csend erőszakos megzavarására lázítást, 6. a rágalmazást. Az új ST. értelmében pedig 18 büntett, illetőleg vétség és 4 kihágás esik a sajtójogi különös elbírálás alá, ami egymagában elég bizonyíték az új törvény liberáliszmusa mellett.

A fentebb megállapított sajátképpen sajtóvétségeken kívül más bűncselekmények, habár nyomtatvány segélyével lettek is elkövetve, a törvény világos rendelete értelmében többé valódi sajtóvétségeknek nem minősíthetők. Így a *zsarolás* és *csalás*, melyeknek elkövetéséhez elég gyakran használják fel a sajtót, többé semmi esetre nem lesznek a sajtójogi felelősség alá vonhatók. Nem lesz annak tekinthető a BTK. 351. §-ában körülírt *revolverezés* (ragalmazó vagy becsületsértő állításnak nyomtatvány által való közzétételével fenyegetés). Nem tekinthető annak, mint fentebb láttuk, a 24. §. 6. pontjában megállapított új tényálladék (fenyegető vagy tolakodó magatartással pénz vagy más előny kieszközlése a sajtóban való elhallgatásért, helyreigazításért vagy közzétételért). Mindezek mint közönséges bűncselekmények az általános büntetőjogi szabályok szerint bírálандók el.

Lehet-e *sajtókihágást* rendelettel vagy szabályrendelettel megállapítani, e kérdést *Doleschall A.* vetette fel (B. Sz. I. k., 1912. 31—36. l.) s helyesen

mutatja ki, hogy *sajátképpen* sajtó útján elkövetett *kihágást* csak a *törvény* állapíthat meg. Ez a kérdés t. i. a BP.-t életbeléptető 1897:XXXIV. t.-c. 15. §-a alapján lett vitássá, amennyiben ez „a *törvényben megállapított* és nyomtatvány útján elkövetett” kihágásokat rendeli az esküdtbíróóságok hatáskörébe, amiből többen a contrario azt következtették, hogy rendeletben vagy szabályrendeletben is lehet sajtókihágásokat megállapítani. Ennek azonban világosan ellenmond a képviselőház igazságügyi bizottságának (amely ezt a módosítást javasolta) jelentése, mely kimondja, hogy a bizottság „azt akarta kifejezni, hogy miniszteri rendeletben és törvényhatósági vagy városi szabályrendeletben nem lehet megállapítani oly kihágásokat, melyek ha nyomtatvány útján követtetnék el, sajtókihágást képeznének. A bizottság ki akarta zárni, hogy miniszteri rendelettel, törvényhatósági vagy városi szabályrendelettel a sajtószabadságot érintő kihágásokat statuálni lehessen, mert a bizottság attól tartott, hogy ezen a módon egyes közigazgatási hatóságok a sajtónak szabad működését korlátozhatnák” (l. Doleschall id. h. 34. l.).

Sajátképpen, valódi sajtókihágást, melyre a speciális sajtójogi felelősség lenne alkalmazandó, tényleg csak a törvényhozás állapíthat meg, mert a KBTK. 1. §-a szerint is a rendelet vagy a szabályrendelet csak „valamely rendőri tilalomnak vagy rendelkezésnek megszegését minősíthetik kihágássá”. *Sajtórendőri* kihágást tehát a rendelet vagy szabályrendelet is alkothat (pl. a falragaszok bizonyos helyről eltávolítása), de sajtóképpen sajtóbüncselekményt képező kihágás alkotására ez utóbbi jogforrások nem elegendők.

2. A sajtóbüntetőjog.

A 32. §. második bekezdése állapítja meg a ST. egyik legfontosabb tételét, mely szerint a „sajtó útján elkövetett” büntettekre, vétségekre és kihágásokra, a közönségesen úgynevezett sajtóvétségekre, az általános büntetőtörvények rendelkezései csak bizonyos eltérésekkel alkalmazhatók. Vagyis az új ST. is fenntartja a 48-ikinek azt az alapelvét, hogy a sajtóvétségeket ki kell venni az általános BTK. alól, illetőleg ennek általános szabályait a sajtó sajtós jellegére és jelentőségére tekintettel csak megfelelő módosításokkal szabad alkalmazni.

A sajtóvétségek e megkülönböztetett elbírálásának, a külön sajtóbüntetőjog létesítésének indoka kétségtelenül a sajtószabadság védelme. Különösen az *anonymitas joga*, a sajtóterméknek a valódi szerző nevek feltüntetése nélkül megjelenhetése¹ az a fontos érdek, amit a törvény a rendes büntetőjogi szabályok merev alkalmazásának mellőzésével biztosítani akar. Az első eltérés azért a rendes büntetőjogi szabálytól az *egyéni felelősség* elvének *módosított érvényesítése*. A ST. is elvileg a valódi szerzőt és ha ez megnevezte magát s tényleg felelősségre vonható, csakis ezt bünteti, azonban a törvény, mint az 5. §-nál láttuk, nem követeli meg, hogy a sajtótermék szerzője megnevezze magát s ha az titokban kíván maradni, semminemű

¹ Az anonymitas joga a szakirodalomban erősen vitatott. Az ellene szóló érveket l. *Plesch Árpád*: A sajtójog reformja és az anonymitas kérdése. 1913. Szerintem az anonymitas joga a sajtószabadság elengedhetetlen kelléke.

kényszerintézkedést nem is enged alkalmazni annak kipuhatolására. Beéri ez esetben azzal, hogy más valaki, akinek része volt a sajtótermék megjelenésében, megbüntetik a sajtóvétségért. A valódi egyéni felelősség helyett tehát a sajtóbüntetőjog csak az úgynevezett *fokozatos felelősséget* ismeri (l. a következő szakaszokat).

A másik ebből folyó eltérés az általános büntetőjogi szabályoktól a *részesség szabályainak mellőzése*. Míg az általános büntetőjogi szabályok szerint, ha valamely bűncselekmény létesítésében többen működtek közre, mindazok, akik mint társtettesek, felbújtók vagy bűnsegédek szándékosan résztvettek a cselekményben, közreműködésük és alanyi bűnösségük mértéke szerint büntetendők, addig a sajtóbüntetőjog csak bizonyos sorrendben üldözi a résztvevőket s ha valamelyik fokozatban valakit megbüntetett, a többieket futni hagyja. Ezt a formalisztikus rendszert pedig főleg az *időszaki sajtó szabad* működésének érdeke igazolja, amely meg lenne bénítva, ha egy-egy sajtóvétség miatt a lap egész személyzetét le lehetne tartóztatni és megbüntetni.

A harmadik eltérés az *eljárás elévülésének* az általánosnál jóval rövidebb határidőhöz kötése, amit szintén a sajtószabadság és a zszurnalisztika érdekei motiválnak.

Ezekén az eltéréseken kívül azonban a rendes BTK. többi anyagi jogi szabályai, így a kísérletre, a halmazatra, a szándékra, a büntetési nemekre, a büntetéskiszabásra, azok átváltoztatására vonatkozó szabályok a sajtóvétségekre is érvényesek.

33. §. A sajtó útján elkövetett büntett,

vétség vagy kihágás miatt elsősorban a szerző felelős.

Szerzőként kell büntetni azt is, aki a sajtóterméket büntető törvénybe ütköző tartalommal megrendelte, úgyszintén azt, aki a sajtótermék büntető törvénybe ütköző tartalmának megírására vagy egyéb megalkotására a szerzőt reábirta. A szerkesztő, kiadó és a nyomda- vagy más többszörösítő vállalat tulajdonosa azonban ily esetben is csak a 34—36. §-ok értelmében felelős.

Azt, aki az előbbi két bekezdés valamelyik rendelkezése alá esik, nem mentesíti a sajtójogi felelősség alól az a körülmény, hogy szerzőül másvalakit jelöltek meg, vagy hogy a szerzőséget másvalaki vállalta el.

34. §. A szerző felelőssége — amennyiben a 35. §. másképen nem rendelkezik — a kiadóra hárul, ha a szerző sajtójogi felelősségre nem vonható vagy ha a sajtóterméket a büntető törvénybe ütköző tartalommal egyenesen a kiadó rendelte meg.

35. §. Időszaki lapok közleményeiért, a hirdetések és nyilttéri közlemények kivételével, a felelős szerkesztőt terheli a sajtójogi felelősség, ha a szerző sajtójogi felelősségre nem vonható vagy ha a közlemény büntető törvénybe ütköző tartalmának megírására a szerzőt egyenesen a felelős szerkesztő utasította.

Az időszaki lap szerkesztőjének felelőssége a kiadóra hárul, ha a szerkesztő

sajtójogi felelősségre nem vonható, vagy ha a közleményt egyenesen a kiadó utasítására tették közzé.

Időszaki lapok nyilttéri közleményeiért és hirdetéseiért a 34. §. értelmében a kiadó felelős.

36. §. *Ha a sajtóterméken a 33—35. §-okban megjelölt valamely felelős személy feltüntetve nincs s ha ennek folytán sajtójogi felelősségre más nem vonható, a nyomda- vagy más többszörösítő vállalat tulajdonosa felelős.*

A ST. 33—36. §-ai összefoglalva, egybefüggésükben állítják elénk a *sajtójogi felelősség* sajátos rendszerét, ami minden sajtótörvénynek valóságos próbaköve. Az 1848:XVIII. t.-c. 13. és 33. §-ainak az 1831-iki belga alkotmánytörvényből átültetett rövid és egyszerű tételeit helyettesíti az új ST. fentebbi négy szakasza. A ST. is elvileg a *fokozatos és kizárólagos* felelősségrevonást ismeri a sajtóvétségekre, azonban a 48-iki törvénynek túlságosan is formalisztikus szabályait, melyek miatt gyakran az elfogadott rendszerrel ellenkezően is az anyagi igazság helyett csak alaki igazságot kellett szolgáltatni, több tekintetben helyes irányban módosítja, illetőleg kibővíti.

Magá a felelősségrevonás rendszere, a törvény által u. n. „sajtójogi felelősség” a következő:

1. A sajtóképpeni sajtóvétségért *első sorban* felelős rendszerint a *szerző*. Ha az felelősségre vonható, a többi, különben felelősségrevonható személyek kivétel nélkül menekülnek. Ha azonban valamely sajtóterméket (büntető törvénykönyvbe ütköző

tartalommal) egyenesen a kiadó rendelt meg, ez esetben *első sorban* felelős a kiadó s a szerző menekül a felelősség alól.

2. Közönséges sajtóterméknél (nem időszakos lapban megjelent közleménynél), ha a szerző felelősségre nem vonható, *második fokozatban* felelős a kiadó. Időszakos lapban megjelent közleményekért, ha a szerző felelősségre nem vonható, második fokon felelős a *felelős szerkesztő*, ha azonban a közlemény egyenesen a kiadó utasítására tétetett közzé, a felelős szerkesztő helyett második fokon a *kiadó* felelős.

Időszakos lap nyilttéri közleményeiért és hírdetésiért, ha a szerző felelősségre nem vonható, *másodfokon* mindig a kiadó felelős (a felelős szerkesztő ezekért a közleményekért egyáltalán nem vonható felelősségre). Ha pedig a hírdetést vagy nyilttéri közleményt egyenesen a kiadó rendelte meg, ez esetben azokért *első fokban* ő felelős.

3. Ha bárminő sajtótermékért a szerző, a kiadó, illetőleg felelős szerkesztő felelősségre nem vonható, *harmadik* — időszakos lapoknál *negyedik fokozatban* felelős a *nyomda* vagy más többszörösítő vállalat tulajdonosa.

Az egyes különös rendelkezéseket figyelmen kívül hagyva, a ST. 33—36. §-ai alapján véve ugyanazt a *fokozatos rendszert* tüntetik fel, amit az 1848:XVIII. t.-c. 13. és 33. §-ai tartalmaztak. A felelősség rendje, fokozata ugyanis *szabály szerint* ma is a következő:

- a) közönséges sajtótermékért felelős
 első fokban a *szerző*,
 második fokban a *kiadó*,
 harmadik fokban a *nyomdatulajdonos*;

- b) időszaki lapban elkövetett sajtóvétségért
 első fokban a *szerző*,
 második fokban a *felelős szerkesztő*,
 harmadik fokban a *kiadó*,
 negyedik fokban a *nyomdatulajdonos*.

E *rendszerinti* fokozatot módosító, illetőleg az egyes felmerülő vitás kérdésekre vonatkozó *különös* szabályok a következők:

a) A *szerző* fogalma alatt a 33. §. második bekezdése értelmében nemcsak az értendő, aki a sajtóterméket, a könyvet vagy cikket írta, vagyis fogalmazta, hanem *az is*, aki a sajtóvétséget tartalmazó sajtóterméket *megrendelte*, valamint aki annak megírására, megalkotására a szerzőt *reábirta*. A ST. tehát a *kizárólagosság*, az *egyetlen* tettes büntetésének elvétől itt eltér, mert megengedi, hogy a szerző *mellett* a megrendelő vagy a felbujtó is szerzők gyanánt, vagyis ezek közösen mint *szerzőtársak* büntetessenek. Ez az eltérés a *kizárólagosság* elvétől azonban csak látszólagos, mert eddigelé is a társszerzők, akik közösen írtak vagy készítették valamely sajtóterméket, egyenlően büntetettek, valamint a felbujtók is, mint *értelmi szerzők*, a helyes fel fogás (így Zsitvay L. id. m. 34. l.) szerint büntetés alá estek. Csupán a büntetőjogi értelemben vett bűnsegédek (másoló, gépelő, szedő, árusító) nem voltak eddig sem és nem lesznek jövőre sem büntetők a sajtóvétségért.

Mint *megrendelő* a szerzői (első) fokozatban lesz büntetendő a 34. §. és 35. §. értelmében a kiadó, időszaki lapnál a felelős szerkesztő, ha a sajtóterméket ők rendelték meg, vagy annak megírására (büntető törvénykönyvbe ütköző tartalommal) ők utasították a szerzőt. Az ilyen eset hasonlít a bün-

tetőjogi műkifejezéssel u. n. *közvetett* tettesség eseteihez, azzal az eltéréssel, hogy a szerző (a közvetett tettes) itt tudomással bír a bűncselekményről s ő maga is beszámítási képességgel bíró egyén, így a rendes büntetőjogi szabályok szerint felelősségre lenne vonható, de a fokozatos felelősség elvéből folyólag ő, beszámíthatósága dacára, menekül.

b) Az anyagi igazság eszméjének akar érvényt szerezni a 33. §. harmadik bekezdése, midőn világosan kijelenti, hogy a szerző (megrendelő, felbújtó) nem menekülnek a felelősség alól azért, mert szerzőül a sajtóterméken más valaki lett megjelölve, vagy mert a szerzőséget más valaki magára vállalta. Vagyis ha kiderül, hogy a sajtótermék szerzője gyanánt megnevezett személy *strohmann* volt, mert tényleg nem ő írta, nem is írhatta azt (pl. írni sem tud, vagy nem ismeri a cikket), a *valódi* szerző, ha kétségtelenül megállapított, nem menekül a szerzőt terhelő felelősség alól.

A szakbeli büntetőjogászokat, különösen a büntető *igazságszolgáltatással* hivatásszerűen foglalkozó bíróságokat különösen bántotta nálunk is, midőn a szerkesztők, a valódi szerző és a felelős szerkesztő menekülése végett *strohmannokat* állítottak a bíróságok elé, akik „vállalták” a szerzőséget (fizetésért), jöllehet a bíróság kétségtelenül megállapította, hogy a cikket nem ők írhatták. Igaz, hogy az anonymitas joga mellett a szerző titokban maradását tiszteletben kell tartani, de a *strohmannok* állítása ez esetben sem menthető, mint az igazságszolgáltatással üzött játék. Bírói gyakorlatunk azért nagyon helyesen elvileg arra az álláspontra helyezkedett, hogy a *strohmannak* bizonyult egyént nem fogadta el szerzőnek, hanem ily esetben (ha a valódi szerző

nem jelentkezett) a felelős szerkesztőt vonta felelősségre. Egy pár év óta pedig a strohmann-állítás ellenszeréül a Curia azt, aki vállalkozott a szerzősége (álszerző), *bűnpártolás* (BTK. 374. §.) miatt büntette (BJT. LXII. 194. L. ez iránt *Angyal P.* és *Degré M.* cikkeit a *Jogt. Közl.* 1911. 281—82. l., mindketten helyeslik a Curia állásfoglalását).

A 33. §. utolsó bekezdése folytán a kérdés tisztázva lett. Az *álszerzőt* (strohmann) nem szabad szerző gyanánt büntetni, ha tehát kiderül, hogy a sajtóterméket nem az írta, akinek neve alatt megjelent s habár ez vállalja is a szerzőséget, a bíróságnak a *valódi* szerzőt kell büntetni, s amennyiben ez ki nem tudható, illetőleg felelősségre nem vonható, a következő fokozaton felelős személyeket (szerkesztő, kiadó) kell büntetni. Maga a strohmann-szerző bűnpártolás miatt nem büntethető, mert a ST. ezt sehol nem rendeli, már pedig ha ezt az általános büntetőjogi szabályt e részben alkalmazni akarta volna, azt kifejezetten meg kellett volna említenie. A sajtóvétségért csak azok büntethetők, akik a 32—41. szakaszok valamelyike értelmében sajtójogi felelősséggel tartoznak, ezekben pedig az álszerzőkről nincs szó. A Curia kiterjesztő magyarázata mellett a gépirót, másolót is lehetett volna *közönséges* bűnsegédeké minősíteni, ezzel azonban a sajtótörvényt kiforgattuk volna eredeti elveiből.

c) A *kiadó* az új ST. értelmében szélesebbkörű felelősség alá került. Az időszaki lapok nyilttéri és hirdetési rovataiért a 35. §. szerint a felelős szerkesztő másod fokozati felelőssége egyenesen reá-hárult, épúgy reá-hárul a szerkesztőhelyetti felelősség, ha a közleményt a lapban egyenesen az ő utasítására tették közzé (35. §. második bekezdés).

d) A *felelős szerkesztő* helyzete az új törvény szerint is ugyanaz mint eddig volt, vagyis II-od fokon felel a lap összes cikkeiért, ha a szerző felelősségre nem vonható. Azonban első fokon vonatik felelősségre, ha a szerzőt egyenesen ő utasította a cikk megírására (35. §. 1. bekezdés).

e) A *nyomdatulajdonos* felelőssége az eddiginél szűkebbre szorult. Ugyanis a 36. §. értelmében csak kettős feltétel mellett vonható felelősségre. 1. ha a sajtóterméken más felelős személy nincs feltüntetve és 2. ha *ennek folytán* más valaki nem volt felelősségre vonható. Vagyis ha a sajtóterméken a kiadó (vagy szerkesztő) neve szabályszerűen fel volt tüntetve, a nyomdatulajdonos menekül a felelősség alól, habár a megnevezett személyek egyike sem volt bármí okból felelősségre vonható.

f) Nevezetes újítás a fokozatos felelősségre vonás módjára nézve, hogy a 34. és 35. §-ok a II. és III. fokon felelős személyek felelősségre vonását nem attól teszik függővé, ha előzőjük nem tudatik, (ha ez nem tudatnék), hanem attól, *ha az sajtójogi felelősségre nem vonható*. Az új feltétel szigorúbb, mert most a kiadó vagy a felelős szerkesztő akkor is felelősségre vonatik, ha a szerzőt ismerjük, de miután külföldön vagy ismeretlen helyen tartózkodik, azt közvetlenül nem vonhatjuk felelősségre. Ugyanígy rendelkezett különben az 1831-iki belga törvény, amely az 1848:XVIII. t.-c. min-tája volt.

37. §. *Ha a közleményt sajtó útján a szerző beleegyezése nélkül tették közzé, szerzőnek a közlőt kell tekinteni. Ily esetben a szerző nem büntethető.*

Sajtóközlemény átvétele esetében szerzőnek az átvevőt kell tekinteni.

A könyomati úton vagy más módon főképpen az időszakai lapok részére készülő hirlaptudósító újságoktól átvett közleményért azonban a szerzői fokozaton a sajtójogi felelősség nem az átvevő időszakai lapoknak, hanem a hirlaptudósító újságnak személyzetét terheli a 33—36. §-okban az időszakai lapokra megállapított szabályok szerint.

Ez a szakasz a sajtóbüntetőjogi felelősség három vitás kérdését tisztázza s ezzel az eddigi jogbizonytalanságot, a bíróságok ingadozó gyakorlatát szünteti meg.

1. A szakasz első tétele annak világos kifejezése, hogy ha valamely közleményt a szerző beleegyezése nélkül tettek közzé, ez esetben maga a szerző nem büntethető, hanem a szerzői (I. fokú) felelősség a közlőt terheli. A sajtóvétség jelentősége a nagyobb nyilvánossággal történő elkövetésben áll, ha tehát valaki megír ugyan egy bűncselekményt tartalmazó dolgozatot (pl. emlékiratot), de nem azal a célzattal, hogy az sajtó útján közzétéssék s a közzététel az ő tudtán kívül mégis (más által) megtörténik, igazságtalanság lenne a valódi szerzőt büntetni. A gondolat leírása, megrögzítése még nem sajtóvétség, tehát ily esetben nem is lehet a szerzőt büntetnünk, ellenben teljesen igazságos és szükséges a közzétevőnek első fokon való felelősségre vonása.

2. A másik tétel a sajtóközlemény átvétele esetén az átvevő felelősségének megállapítása.¹ A 37. §.

¹ L. ez iránt részletesen Degré M. cikkét a B. Sz. II. évf., 1913., 53—62. l.

második bekezdése értelmében átvétel (más könyvből, lapból kiírás, ollózás) esetén az átvevő *mint szerző*, vagyis az eredeti szerzővel együtt első fokon felelős. Az 1848:XVIII. t.-c. 33. §-a az átvevőre a felelősséget szintén világosan kimondja, de hozzáteszi, hogy az átvevő büntetése mindig kisebb legyen mint az első közlőé és sohasem terjedhet az illető bűncselekményre megállapított büntetés maximumáig. A ST. ezt a korlátozást, nagyon helyesen, elejti, mert a bírói szabad mérlegelés elve mellett ez egyrészt felesleges, másrészt sokszor igazságtalan is lehet. Még nagyobb jelentőségű módosítás az új törvényben, hogy e tétel nemcsak az időszaki lapokra, de mindennemű sajtótermékekre is ki lett terjesztve s az *átvevő* világosan *mint szerző* vonandó felelősségre, tehát ha az eredeti szerző (az első közlő) nem vonatott, vagy nem vonható is felelősségre, az átvevő ettől függetlenül mindenesetre mint első fokban felelős személy állítandó a bíróság elé.

3. Harmadik nevezetes rendelkezés a *könyomatos hírlaptudósító*-újságokban megjelent cikkekért való felelősség kérdésének tisztázása. A szakasz harmadik bekezdése erre nézve szintén teljesen biztos és helyes megoldást nyújt, midőn kijelenti, hogy az ily könyomatos újságból történt átvétel esetén az átvett közleményért az átvevő időszaki lapok szerkesztősége nem felelős, hanem az azokban foglalt sajtóvétségért, mint szerző, első fokozatban a könyomatos újság személyzete vonható felelősségre. Vagyis a könyomatos újság is rendes időszaki lapnak tekintendő, azonban tekintettel annak céljára (a megrendelő lapok közös hírszolgálatára), az ennek híreit közlő lapok szerkesztősége nem tekintetik

átvevőnek. Ez a megoldás a hírlapírói körökre kétségtelenül a lehető legelőnyösebb és legliberálisabb, mert kizárja egy-ugyanazon sajtóvétségért egy sereg hírlap szerkesztőjének együttes (collectiv) megbüntetését, ami a fokozatos és kizárólagos felelősségi rendszer alapelvével ellenkezik.

E helyen említtem meg, hogy a ST. mindenre kiterjedő gondossága mellett is megfélekedezett a *fordító* büntetőjogi felelősségének tisztázásáról. Kétségtelen ugyan, hogy egy sajtótermék idegen nyelvre átültetése, mely új sajtótermék, ezen alakjában más helyen, más közönség előtt terjeszti az esetleg benne levő sajtóvétséget, a fordító tehát az alaki igazság szerint szerzőnek tekinthető, de másfelől a fordító tényleg nem igazi szerző s így az ő bűnössége csak másodlagos. Kívánatos lett volna erre az esetre is megfelelő rendelkezést alkotni. De lege lata a 37. §. második bekezdését lehet per analogiam a fordítóra alkalmazni.

38. §. *Aki büntető ítélettel sújtott sajtóterméket újból közzétesz, a sajtótermékben foglalt bűntettre, vétségre vagy kihágásra a törvényben megállapított büntetés alá esik.*

E szakasz lényegében az 1848:XVIII. t.-c. 27. §-ának átvétele, mely azt rendelte, hogy „aki az elmarasztaló ítélet által sújtott elmeművet sajtó útján újra közzéteszi vagy árulja, a szerzője ellen hozathatott legnagyobb büntetéssel fog illetetni”. Az új törvény két módosítást tett a 48-ikin: 1. csak az újraközzétevőt említi meg, tehát kihagyja a szakaszból az ily sajtótermék árusítóját, miután a 10. §. ugyanis a terjesztésből kizárt sajtótermékek közé sorozza a „büntető ítélettel sújtott” sajtóműveket, a

24. §. 3. pontja pedig a tilalom megszegését, a tiltott terjesztést mint önálló sajtórendészeti vétséget állapítja meg; 2. mellőzi a 48-iki törvény ama szigorú rendelkezését, hogy az újraközlő az eredeti szerzőre szabható legnagyobb büntetéssel sújtandó, miután ez ellenkezik a büntetőjog mai vezérelvével, az egyéniesítéssel s a büntetéskimérés helyes rendszerével.

Az 1897:XXXIV. t.-c. 17. §-a értelmében az esküdtbírósnak bűnösséget megállapító ítéletével már sújtott elmeművek újra közlése által elkövetett büntettek, vétségek és kihágások minden esetben a *kir. törvényszékek* hatáskörébe tartoznak.

39. §. *A sértett a sajtóbeli közleménnyel okozott vagyoni kárának megtérítésén felül nem vagyoni káráért is megfelelő pénzbeli elégtételt követelhet, amennyiben az — tekintettel az eset körülményeire — a méltányosságnak megfelel.*

A nem vagyoni kárért járó elégtétel összegét a bíróság az összes körülményeknek, különösen az érdekelt felek vagyoni viszonyainak is figyelembevételével belátása szerint állapítja meg.

A kártérítési követelés a sértettet akkor is megilleti, ha a sajtóbeli közlemény nem állapít meg bűncselekményt. Ebben az esetben a kártérítési igényt csak polgári uton lehet érvényesíteni.

E szakasz egy felette fontos és üdvös újítást tartalmaz, midőn a sajtóvétségek által okozott kártérítési igény kérdését tisztázza. Az 1848:XVIII.

t.-c. 12. §-ának második bekezdése ugyan rágalmaszás miatti elítélés esetén világosan megállapította, hogy a tettes „a közzététel által — előidézett károokban a panaszkozó részére” elmarasztalendő, azonban a BTK. életbelépte óta, az 1880:XXXVII. t.-c. 7. §-a folytán a bírói gyakorlat ezt a rendelkezést hatályon kívül állónak tekintette.

A jelen szakasz *bármely* sajtóvétség által okozott kár esetén a sértett kártérítési igényét kifejezetten biztosítja, és pedig amennyiben a vádlott a sajtóvétség miatt elmarasztaltatott a *büntető* bíróság, a *sértett kérelmére* a marasztaló ítéletben állapítja meg a kártérítési kötelezettséget. Ha azonban a sajtóbeli közlemény a *büntető* bíróság ítélete szerint nem állapít meg bűncselekményt, ebben az esetben a sértett csak polgári per úton érvényesítheti kártérítési igényét. Hogy a törvény ezt az utóbbi eshetőséget is világosan megemlíti, ezzel azt akarja kifejezni, hogy ha a *büntető* bíróság felmentette is vádlottat, mert nem állapította meg a vádbeli bűncselekményt, ez nem zárja ki a különben megállapítható kárigény megítélését. Így az esküdtek kimondják ugyan, hogy a vádlott a ténykérdésben leírt tényeket elkövette, de a jogi kérdésre adott tagadó válasszal a bűncselekmény megállapítását elutasítják. Ily esetben, valamint máskor is, ha a *büntető* ítélet (a sértett kérelmének hiánya miatt) a kártérítésről nem intézkedett, a polgári per útja nyitva áll a sértett előtt, azonban a 39. §. utolsó bekezdése szerint csak a három évi elévülési idő alatt (l. alább).

A kártérítési igény kiterjed nemcsak a *vagyoni*, de a *nem vagyoni* kárra is, mely utóbbit a bíróság szintén „pénzbeli elégtétel” alakjában fog megállá-

pítani. „Nem vagyoni” kár alatt a sértettnek a sajtótermék közzététele által okozott mindennemű erkölcsi kisebbedés vagy veszteség, eddigi erkölcsi integritásának önmaga előtt, családjá vagy a társadalom körében előidézett csorbítása értendő, így a méltatlan meghurcolás, a társadalmi megvetés miatt szenvedett lelki fájdalom. Tekintettel az ily eszmei sérelem megmérésének s pénzbeli kifejezésének fellette nehéz és változó voltára, a szakasz első bekezdése világosan kifejezi, hogy ez utóbbinak a megállapítása attól függ, ha az tekintettel az *eset körülményeire*, megfelel a *méltányosságnak*. Nem volna tehát igazolt bármi csekély és igen kis körre szorítkozó becsületsértési cikk (egy jelentéktelen lovagias ügy nyilttéri elintézése egy vidéki kis lapban) miatt, ha a kifejezések nem okoztak mélyebb sebet a sértettnek, se nem voltak a társadalom szemében való megbélyegezésre alkalmasak, a „nem vagyoni kárt” is okvetlenül megállapítani. Ellenben igen is méltányos és igazságos lesz egy hosszú ideig becsületesen és pontosan működő hivatalnoknak irigykedésből vagy bosszúból országos lapokban kipellengérezése miatt az alaptalanul okozott egyéni és családi keserőségek, eddigi szeplőtlen hírnevének széles körben csorbítása miatt a kártérítést megállapítani. Az esetek, a vádlott és a sértett helyzetének nagy különbségei miatt az ily „nem vagyoni” kárért járó pénzbeli elégtétel *összegének* megállapítását e törvény teljesen a *bíró belátására* bizza, irányítóul csupán azt írja elő, hogy az összes körülményeket, különösen az *érdekelt felek vagyoni viszonyát* is vegye figyelembe a bíró.

A kártérítés minden esetben csak a *sértett kifejezett kérelmére* állapítandó meg.

40. §. Az ítéletben megállapított pénzbüntetésért, bűnügyi költségért és kártérítésért (39. §.) elsősorban az elítélt vagy elmarasztalt személy, ha pedig a közlemény oly időszaki lapban jelent meg, amelynek biztosítéka van, a biztosítékul letett összeg erejéig elsősorban a kiadó felelős.

Amennyiben a pénzbüntetést, a bűnügyi költséget vagy a kártérítést az előbbi bekezdésben tett megkülönböztetés szerint az elítélt vagy elmarasztalt személytől behajtani nem lehet, vagy azokat a biztosíték nem fedezi, a megállapított összeget a kiadótól és amennyiben ez sem lehetséges, a nyomda- vagy más többszörösítő vállalat tulajdonosától kell behajtani.

A kárért való felelősségből származó követelések mind a 39. §., mind a jelen §. esetében három év alatt évülnek el, annak az évnek a végétől kezdve, amelyben a sajtóbeli közlemény megjelent.

41. §. Amennyiben a pénzbüntetést egészben vagy részben behajtani egyáltalában nem lehet, annyiban azt az elítélt személy ellen szabadságvesztésbüntetésre kell átváltoztatni.

Az ilyen szabadságvesztésbüntetés időtartamát az 1878:V. és az 1879:XL. t.-c. szabályai szerint már az ítéletben kell megállapítani.

42. §. Ha a kiadó vagy a nyomda- vagy más többszörösítő vállalat tulajdonosa jogi

személy vagy társaság, a megállapított pénzbüntetésért, bűnügyi költségért és kártérítési összegért a 39. és 40. §§. értelmében a vagyoni felelősség a jogi személyt vagy társaságot terheli.

A sajtóvétség miatti elítéltetésnek jogi következményei: az anyagi büntető törvények értelmében kiszabandó *pénzbüntetés*, a BP. értelmében az elítélt által viselendő *perköltség* és a ST. 39. §-a alapján megállapított *kártérítési összeg*. E három pénzbeli jogkövetkezmény fogatosítása, végrehajtása tekintetében a törvény szintén a sajtószabadság védelmét tartja szem előtt, midőn a lehetőségig törekszik, hogy a sajtó munkásai, az írók, személyes szabadságuktól ne legyenek megfoszthatók a reájuk kirótt pénzbüntetés vagy a megállapított perköltség le nem fizethetése miatt. Ebből a gondolatból kiindulva mind három vagyoni jogkövetkezmény fogatosítását úgy állapítja meg, hogy azok a lehetőségig valósággal eredeti alakjukban (pénzben) hajtassanak be s a pénzbüntetésnek az általános BTK. szabályai szerint megengedett átváltoztatása szabadságvesztésbüntetésre, csak a legvégső esetben következzenek be, ha t. i.: azokat se a biztosítékból, se a kiadótól, se a nyomdatulajdonostól természetben behajtani nem lehet.

Az említett három vagyonjogi következmény fogatosításánál tehát a ST. szintén a *fokozatos rendszert* követi. Ugyanis mindhárom összegért felelős, vagyis befizetésére kötelezett:

elsősorban az elítélt vagy elmarasztalt személy, biztosítékra kötelezett időszaki lapban a biztosíték erejéig a kiadó;

másodsorban, ha t. i. az említett összegeket az elítélttől behajtani nem lehet vagy a biztosíték azokat nem fedezi, a kiadó;

harmadsorban (ha azokat a kiadótól sem lehet behajtani) a nyomda- vagy más többszörösítő vállalat tulajdonosa (40. §. 1—2. bek.).

A *pénzbüntetésre* nézve, de csakis erre, a negyedik (utolsó) eshetőség, hogyha azt egészben vagy részben behajtani *egyáltalán nem lehet*, e helyett az ítéletben ezen eshetőségre előre megállapított (átváltoztatott) szabadságvesztésbüntetés vendő foganatba. Az ilyen (pénzbüntetést helyettesítő) szabadságvesztést azonban *egyedül az elítélt személyen* (szerző, kiadó, felelős szerkesztő) lehet végrehajtani, ennek elszenvedésében helyettesítésnek nincs helye, sőt az ily cselekmény bűnpárolást (BTK. 373. §.) képezne.

A pénzbüntetés átváltoztatására nézve az általános büntetőtörvények irányadók. A BTK. 53. §-a szerint *büntett* és *vétség* miatt kiszabott pénzbüntetésnél kettőtől husz koronáig terjedhető összeg helyett egy napi szabadságvesztés számítható, ha azonban a pénzbüntetés *főbüntetés* volt, a szabadságvesztés legfeljebb 6 hónapig, ha mellékbüntetés volt, három hónapig terjedhet, az első esetben az átváltoztatás *fogházra*, utóbbi esetben olynemű szabadságvesztésre (fegyház, börtön, államfogház, fogház) történik, amire a tettes pénzbüntetésen kívül ítéltetett. *Kihágás* miatt kiszabott pénzbüntetés a KBTK. 22. §-a szerint *elzárásra* változtatandó át és pedig 4 korona helyett 12 órai, 4—20 korona helyett egy napi, ezen felül minden 20 korona helyett egy nap számítandó.

A 40. §. utolsó bekezdése a kárért való felelős-

ségből származó követelés *elévülési idejét* három évben állapítja mg, amely *azon év végétől* számítandó, amelyen a sajtóbeli közlemény megjelent.

A 42. §. világosság kedvéért kifejezi, hogy ha a kiadó vagy a nyomdatulajdonos jogi személy vagy társaság, a három vagyoni jogi következményért a vagyoni jogi felelősség magát a jogi személyt vagy társaságot terheli, vagyis a végrehajtás ily esetben a jogi személy (részvénytársaság) vagyona ellen intézendő.

A *perköltség* és a *kártérítési összeg* be nem hajthatása esetén (ha semmi kielégítési alap nincs, vagy nem elég a fedezetre), ezen összegek miatt szabadságvesztés büntetésnek (erre átváltoztatásnak) nincs helye.

43. §. *Az 1878:V. t.-c. 277. §-ának rendelkezéseit a sajtó útján elkövetett rágalmazás és becsületsértés esetében a következő módosításokkal kell alkalmazni:*

Ha a rágalmazást vagy becsületsértést sajtó útján, de nem időszaki lapban követték el, úgy a sértett félnek a tárgyalás alatt kifejezett kívánatára a bíróság elrendeli, hogy az elítélt az ítéletet indokaival együtt a bíróság által meghatározott valamely belöldi lapban közzététesse.

Ha ezt a kötelezettséget az elítélt harminc nap alatt nem teljesíti, a sértettnek jogában áll, hogy további harminc napon belül az ítéletet a bíróság által meghatározott lapban saját költségén tétesse közzé. Ebben az esetben az eljáró bíróság a pénz-

büntetésért felelős személyeket a költségek megtérítésében végzéssel marasztalja.

Ha a rágalmazást vagy becsületsértést időszaki lapban követték el, a sértett félnek a tárgyalás alatt kifejezett kívánatára a bíróság elrendeli, hogy az ítéletet indokai-
val együtt annak az időszaki lapnak szerkesztője, amelyben a sértő közlemény megjelent, ugyanebben a lapban a jogerős ítélet kézbesítése után megjelenő legközelebbi vagy azt közvetlenül követő számnak elején rendes nyomással, minden lappéldányon tegye közzé. E célból az ítéletet a bíróság a lap szerkesztőjével közli.

Ha a szerkesztő az előbbi bekezdésben megszabott törvényes köteletségének eleget nem tesz, a helyreigazítási köteletség megszegésére vonatkozó 23. §-t kell megfelelően alkalmazni.

Ha az időszaki lap, melyben a rágalmazó vagy becsületsértő közlemény megjelent, megszűnt, mielőtt a szerkesztő az ítélet közzététele tekintetében törvényes kötelezettségének eleget tett volna, a bíróság akár a büntető ítéletben, akár a jelen §. második és harmadik bekezdése értelmében intézkedik.

Akár időszaki lapban, akár más sajtótermékben követték el a rágalmazást vagy becsületsértést, a bíróság ítéletében elrendelheti, hogy a rágalmazó vagy becsületsértő kitételeknek az ítéletben foglalt idézeteit a közzétételnél ki kell hagyni.

A BTK. 277. §-a értelmében:

„*Rágalmazás és becsületsértés* miatti elítélés esetében *a sértett fél kívánatára* megrendelendő, hogy az ítélet egész terjedelmében, indokaival együtt, az elítéltnak költségére *azon vidéknek, hol* a büntetendő cselekmény elkövetetett, *valamelyik lapjában* és ha ott lap nem jelenik meg, *a sértett fél által megjelölt* belföldi lapban tétessék közzé.

Ezen kívánság a tárgyalás folyama alatt fejezendő ki.

Ha pedig a büntetendő cselekmény időszaki nyomtatványban követtetett el: az ítélet, indokaival együtt, ugyanazon nyomtatványnak, a jogérvényes ítélet kihirdetése után megjelenő első száma elején teendő közzé.”

A jelen 43. §. a BTK. ezen, különben hatályban hagyott szakaszán, mely több tekintetben hiányosnak bizonyult, a következő módosításokat tette:

1. A *nem időszaki lapban* elkövetett sértés esetén azt a lapot, amelyben a marasztaló ítélet közlendő, nem a sértett jelöli meg, hanem a *bíróság*, belátása szerint *állapítja meg*. A bíróság ahhoz sincs többé kötve, hogy elsősorban „az illető vidék” valamelyik lapját vegye figyelembe. Természetesen tekintettel lehet a bíróság ezután is a sértett óhajára vagy kifejezett indítványára s elrendelheti az illető vidéki lapban való közlést is, ha azt megfelelőnek látja, de viszont mindkettőtől el is tekinthet, ha a sértés természete, a közérdek vagy a sértett személyek érdeke (a vidéken élő kiváló tudós, egyházi vagy világi előkelőség alaptalan meghurcolása esetén) ezt kívánják.

2. A hírlapi közzétételre *záros határidőt* állapít meg s ennek elmulasztása esetére *a sértettet*

Felhatalmazza, hogy az ítéletet ő tegye közzé saját költségén, amely költséget azonban a pénzbüntetésért felelős személyek (40. §.) megtéríteni tartoznak. E költségmegtérítés iránt a bíróság egy külön végzést ad ki, mely a 40. §. értelmében fogantositandó.

3. Időszaki lapban elkövetett sértés miatti elítéltetés esetén, a bíróságok újabbi ingadozó (a B.P. 574. §-ának utolsó bek. téves értelmezésére alapított) gyakorlatának útbaigazításául, újból világosan kifejezi, hogy a jogerős marasztaló ítélet az illető lap legközelebbi számának *az elején* közlendő. Viszont egyes lapoknál divatos mesterkedések ellenében kifejezi, hogy az *ítélet rendes nyomással és minden lappéldányon* közlendő.

4. Amennyiben a lap szerkesztője az előbbi kötelességét nem teljesíti, a 23. §. rendelkezése alá esik, vagyis a bíróság annyiszor, amennyiszor szükségesnek látja, *újból kötelezi* a közzétételre, vagy pedig a szerkesztő költségére *más lapban vagy lapokban* téteti közzé az ítéletet.

5. Intézkedik a szakasz (6. bek.) arról az esetről is, ha az illető időszaki lap időközben megszűnt, mielőtt az előbbi kötelességet a szerkesztő teljesítette volna. Ily esetben a bíróság elrendeli a más lapban való közzétételt (a jelen szakasz 2. és 3. bek.).

6. Végül nehogy a rágalmozó állítások vagy becsületsértő kifejezések az ítélet közzétételei által is terjesztessenek, a bíróság elrendelheti, hogy az ítéletből a hírlapi közlésnél ezek a kitételek kihagyassanak. Ha azonban a bíróság ezt kifejezetten el nem rendelte, az ítélet egész terjedelmében közlendő, mert lehetnek esetek, mikor a büntetéssel

sujtott rágalmazó állítások közlése éppen a sértett rehabilitációja végett kívánatos.

44. §. *Az olyan közlemény tartalma miatt, amely az országgyűlés vagy bizottságai, a hatóságok, vagy más, a törvény által alkotott testületek nyilvános iratait vagy azok nyilvános tárgyalásait hiv szellemben és igazán közli, sem bűnvádi eljárásnak, sem kártérítési igénynek nincs helye.*

E szakasz csaknem betű szerinti átvétele az 1848:XVIII. t.-c. 14. §-ának. Módosítás mindössze annyi, hogy világosan ki van fejezve, miszerint csak a nyilvános iratok közlése van megengedve; továbbá, hogy ily nyilvánosságra szánt iratok vagy nyilvános tárgyalások hű és igaz közlése miatt nemcsak bűnvádi üldözésnek, de a magánjogi felelősségnek, vagyis kártérítési igénynek nincs helye.

Amennyire fontos s a „szabad állam” fogalmához tartozik a nyilvánosság elve s éppen ezért a jelen szakasz mint a közszabadságok, a közügyekbe való beleszólás és betekintés egyik biztosítója, valódi alkotmánygarancia jelentőségű, — époly kívánatos az ezzel a joggal elkövethető visszaélések, a hivatalos titok, a zárt tárgyalásokról való engedély nélküli hírlapi közlés büntetése. Az újabb perrendtartási törvények ez utóbbi okból éppen külön vétségekké minősítik a bíróságok zárt tárgyalásairól, melyek éppen a közrend vagy közérkölc szemponjtából lettek a nagyközönség kizárása mellett tárgyalva, a bíróság engedélye nélkül vagy az illető törvényszakaszok megsértésével történt hírlapi közléseket. Így:

1897:XXXIV. t.-c. 20. §-a a büntető bíróságok-,

az 1912:LIV. t.-c. 96. §-a a polgári vagy fe-
gyelmi bíróságok-,

az 1913:VII. t.-c. 13. §-a a gyermekek és fia-
talkorúak ügyeiben korlátozza a zárt tárgyalások
hírlapi közzétételét.

Miként és kitől kell ily esetekben *hatósági en-
gedélyt* kérni és nyerni a közlésekre, ez iránt a
Végr. rend. 66—70. §-ai intézkednek részletesen.

A 66. §. azt is részletezi, mily *bűnügyi, polgári
és fiatalkorú bírósági* tárgyalások értendők az em-
lített törvényekben említett „tárgyalások” alatt
(L. a Függelékben.)

NEGYEDIK FEJEZET.

Sajtóeljárás.

45. §. *A bünvádi eljárást szabályozó törvényeknek rendelkezéseit a sajtó útján elkövetett bűntettek, vétségek és törvényben meghatározott ily kihágások miatt indított eljárásban az alábbi eltérésekkel kell alkalmazni.*

1. A „sajtó eljárás” alatt a törvény itt csak a *sajátképpen sajtóbűncselekmények miatt* büntető eljárást érti, ami a BP. XXX. fejezetében (561—575. §§.) van szabályozva. A BP. életbelépte előtt (1900. január 1-ig) a sajtóbűnpereket az 1867. évi május 17-iki és 1892. május 28-iki ig. min. rendeletek szabályozták. A BP. a sajtópereket a rendes *esküdtbírósi* eljárás egy sajátos esetének tekinti s az marad jövőre is.

Nem tartozik tehát a „sajtóeljárás” fogalma alá:

a) a *sajtórendészeti* vétségek és kihágások miatti eljárás, amelyekre nézve a 31. §-ban megállapított bíróságok a BP. rendes szabályai szerint járnak el, amennyiben a ST. egy és más tekintetben eltérést nem ír elő, így pl. a 21. §-ban a helyreigazítási kötelesség tárgyában a járásbírósi előtti eljárás tekintetében;

b) a *sajtó felhasználásával* elkövetett *közönséges bűncselekmények* (csalás, zsarolás, 24. §. 6. p.)

miatti eljárás, amely teljesen a BP. rendes szabályai szerint történik;

c) a *nyomtatványok elkobzása* iránti eljárás, a BTK. 62. §-a értelmében, amennyiben a bűnvádi eljárás *senki ellen* nem volt megindítható. Erre az esetre vonatkozó, u. n. *objectiv eljárás* szabályait a BP. XXV. fejezete (477—478. §§.) állapítja meg.

A BTK. 61. §-a szerint a bűncselekmények által *létrehozott* bárminő *tárgyak* és a bűncselekmények *eszközei*, ha a tettes vagy részes tulajdonai vagy azok birtoklása, terjesztése tiltva van, elkobzandók. A 62. §. szerint pedig, ha a bűncselekmény *nyomtatvány által* követtetett el, a szerzőnek, a nyomdásznak, az elárusítónak vagy nyilvános kiállítónak birtokában levő példányok, minták vagy lemezek elkobzása és megsemmisítése *ítélet által* az esetben is kimondandó, ha a bűnvádi eljárás *senki ellen* sem indíttatik meg. Ezt az esetet nevezi a szakirodalom, ellentétben a *személy* (szerző stb.) *ellen* indított bűnvádi eljárással, *objectiv eljárásnak*, mely másutt (így Ausztriában) sokkal tágabb keretben meg van engedve. A BTK. 62. §-a esetében követendő eljárásról, ami mindig a *kir. törvényt* hatáskörébe tartozik, a BP. XXV. fejezete intézkedik (477—478. §§.) s e külön intézkedéseket a ST. is fenntartotta.

2. A szakasz szövegében fontos, hogy a sajtóvétségek miatti „bűnvádi eljárás” szabályait és pedig úgy a ST. 46—56. §§-ait, mint a BP. megfelelő (561—575. §§.) szakaszait világosan kiterjeszti a „törvényben meghatározott” kihágásokra is. A BP. életbeléptetési törvénye (1897:XXXIV. t.-c. 15. §., II.) óta ugyan ez a gyakorlatban nem volt vitás.

Csupán az iránt volt nézeteltérés, léteznek-e nem törvény által alkotott sajtókihágások. (L. fent 114. l.)

Mint fentebb, a 32. §. magyarázatánál már láttuk, *sajátképpeni* sajtókihágást, amelyre a sajtó-jogi felelősség különleges szabályai alkalmazandók, csupán a törvény állapíthat meg; rendeletekben vagy szabályrendeletekben csak sajtórendészeti kihágásokat lehet alkotni, amelyek miatt azonban a hatáskör és az eljárás tekintetében a rendes szabályok az irányadók, vagyis ily ügyekben a köz-igazgatási hatóságok járnak el az 1909. évi 65.000. sz. belügymin. rendelet értelmében. Ilyen miniszteri rendelettel megállapított *sajtórendészeti* kihágás pl. a Végr. rend. 39. §-ának esete. (L. fent a 14. §. magyarázatánál.)

3. A ST. 45—56. §-ai nem ölelik fel a „sajtó-eljárás” teljes leírását, csak azokat az *eltéréseket* állapítják meg, melyeket a BP. szabályain tesznek. Vagyis egy sajtóper összes szabályait, teljes folyamatát a BP. *általános* és a ST. negyedik fejezetének *különleges* szabályaiból kell összeállítani.

46. §. *Sajtó útján elkövetett rágalmozás és becsületsértés esetében, ha az eljárásra az 1897:XXXIV. t.-c. 16. §-ának második bekezdése szerint esküdtbiróság van hivatalva, az idézett törvénycikk 15. §-ának utolsó bekezdésében a kir. ítélőtábla székhelyén működő esküdtbiróság illetékességének kizárólagosságáról foglalt rendelkezés nem nyer alkalmazást, hanem ilyen esetben az az esküdtbiróság jár el, amely az 1896:XXXIII. t.-c. (BP.) 562. és 563. §-a szerint illetékes.*

Az illetékes esküdtbiróság mellett mű-

ködő vádтанács azonban a kir. ügyészség indítványára az ily ügyeket közérdekből a kir. ítélőtábla székhelyén működő esküdtbíróshoz teheti át.

E tárgyban csupán az áttételt elrendelő végzés ellen van helye felfolyamodásnak.

A kir. ítélőtábla székhelyén működő esküdtbíróshoz a hozzá így áttett ügyet illetékeség okából a kir. ítélőtábla kerületében levő más esküdtbíróshoz nem teheti át.

47. §. *A sajtó útján a közszemérem ellen elkövetett és az 1878:V. t.-c. 248. §-a szerint büntetendő vétség a kir. törvényszék hatáskörébe tartozik.*

A sajtóvétségek általában az új törvény értelmében is szabályszerint az *esküdtbíróshozok* hatáskörébe tartoznak. Az 1848:XVIII. t.-c. 17. §-ának, valamint az annak helyére lépett 1897:XXXIV. t.-c. 15. §-ának azt az elvi álláspontját, hogy a sajtószabadság egyik legfőbb szervezeti biztosítéka a sajtóvétségek feletti esküdtbíráskodás, a ST. is fenntartja. Az eddigi hatásköri szabályokon csupán két módosítást tett az új törvény.

1. Az egyik a BTK. 248. §-ába ütköző *szemérem elleni vétségnek a kir. törvényszék hatáskörébe utasítása* (47. §.). Ennek a szakasznak első bekezdése, mely szerint, aki „fajtalanságot tartalmazó iratot, nyomtatványt, képes ábrázolatot, nyilvános helyen *kiállít, árul* vagy *terjeszt*, 3 hónapig terjedhető fogházzal és kétszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő“, tulajdonképpen nem is sajátképpen sajtóvétség, mert e tényálladék lényege csak a terjesztés, a közérkölcstört sértő sajtó-

termék árulása, kiállítása, így az eddigelé is nem az esküdtbírótság, hanem a járásbírótság hatáskörébe tartozott. Ellenben valóságos sajtóvétség a szakasz második bekezdésének az esete, mely szerint „az ilyen (fajtalanságot tartalmazó) irat, nyomtatvány vagy képes ábrázolat *szerzője, készítője, nyomtatója*, ha ennek többszörözése, terjesztése vagy nyilvános helyen kiállítása az ő tudtával történik: 6 hónapig terjedhető fogházzal és 1000 kor. terj. pénzbüntetéssel büntetendő”. Ez utóbbi eset az 1897:XXXIV. t.-c. 18. §-ának 5. pontja értelmében és a Curia legújabb gyakorlata szerint is¹ az esküdtbírótság elé tartozott, az új ST. 47. §-a azonban elvonta ezt az esetet is az esküdtek elől, azonban tekintettel a cselekmény súlyosabb (társadalom elleni) jellegére, nem a járásbírótság, hanem a kir. törvényszék elé utalja.

Ezt a hatásköri változtatást az 1907-iki ankétan is egyértelműen óhajtották, mint a pornográfia erélyesebb üldözését célzó intézkedést.

2. A másik módosítás a hatásköri szabályokon, hogy a sajtó útján hatósági személyek (köz megbízásban eljárók) ellen elkövetett rágalmozás és becsületsértés esetei, melyek eddig az 1897:XXXIV. t.-c. 16. §-ának 2-ik bekezdése szerint épúgy mint a sajtó útján elkövetett többi *büntettek és vétségek*, szintén csak a *táblai székhelyen szervezett esküdtbíróságok* elé tartoztak, most a törvényben megállapított sajtókihágások mintájára *a rendes* (vagyis

¹ L. *Kenedi*: 111—114. *Zsitvay*: 88. 1. *Tarnai BJT.* LVII. 217. 1. Ez volt a Curia gyakorlata is *BJT.* XXI. 228., XXV. 371. 1.

az összes kir. törvényszéki székhelyeken szervezett) *esküdtbírósgai hatáskörbe* utaltattak.

A ST. ezzel megszabadítja a táblai székhelyen működő esküdtbírósgókat a sokszor kisjelentőségű sajtóperek egy csoportjától, anélkül, hogy az esküdtbíráskodást ezekre az esetekre nézve mellőzné. Sőt módot ad arra, hogy amennyiben az illetékes rendes esküdtbírósg mellett működő *vádtanács* egy felmerült konkrét ügyben „közérdekből” kívánatosnak látja a nagyobb garanciát nyújtani látszó táblai székhely esküdtbírósgának az ítélezését, a kir. ügyészség indítványára áttehesse az illető ügyet ehez az esküdtbírósgához. S az így áttett ügyet a táblai székhely esküdtbírósga illetékesség okából nem is teheti át más esküdtbírósgához. (46. §.)

3. A ST. 47. §-án kívül az esküdtbírósg eddigi hatáskörén még a király elleni sértésről és a királyság védelméről szóló 1913. évi XXXIV. törvény-cikk 4. §-a tett módosítást, mely szerint a király elleni sértés (azon törvény 2. §-a), a lázítás büntette (BTK. 173. §.) és a királyság intézményének megtámadása (1913:XXXIV. t.-c. 3. §.), ha nyomtatvány útján lettek is elkövetve, nem az esküdtbírósg, hanem a táblai székhelyeken működő kir. törvényszékek, (Budapesten a budapesti büntető törvényszék) hatáskörébe utaltattak.

Ellenben a fiatalkoruak bírósgáról szóló 1913: VII. t.-c. 56. §-a a 15. életévet betöltött fiatalkoruak által nyomtatvány útján elkövetett bűncselekményeket továbbra is az esküdtbírósgok hatáskörében hagyta.

48. §. *Az eljárás megindítása elévül időszaki lapban elkövetett büntett, vétség vagy*

bármily sajtótermékben elkövetett kihágás miatt a terjesztés megkezdésétől számított hat hónap alatt, nem időszakos lapban sajtó útján elkövetett büntett vagy vétség miatt pedig a terjesztés megkezdésétől számított két év alatt.

Ez a rendelkezés az 1878:V. t.-c. 112. §-ában és az 1879:XL. t.-c. 12. §-ában a magánindítvány előterjesztésének határidejére nézve foglalt rendelkezések hatályát nem érinti.

Ha a felelősségre vonható személyek bármelyike ellen az első bekezdésben megszabott idő alatt eljárást tesznek folyamatba, azt bármely más felelős személy ellenében ezen idő elteltével is az elévülési határidőn belül folytatni lehet.

Az általános BTK. elévülési szabályaitól (BTK. 106—109, 120—125. §§.) eltérést, szintén a sajtó szabad mozgására való tekintetek igazolják. A jelen §. átveszi az 1848:XVIII. t.-c. 28. §-ában megállapított két rövid határidőt, azzal a változtatással azonban, hogy az *időszakos lapban* elkövetett, akár hivatalból, akár magánindítványra üldözendő *büntett és vétség s bármily sajtótermékben elkövetett kihágás* miatt 6 hó — nem időszakos lapban elkövetett büntett, vagy vétség miatt pedig minden esetben 2 év alatt évül el az eljárás megindíthatása.

Az elévülési határidő a sajtótermék *terjesztésének megkezdésétől* számítandó.

A BTK. 112. és a KBTK. 12. §-ában a magánindítvány előterjesztésére megállapított 3 havi határidő az elévülési időtől független. Azonban az indítványi jog csak az elévülési időn belül gyakorol-

ható, ha tehát az elévülési határidő letelt, mielőtt a sértett magánindítványát előterjesztette volna, az eljárás többé meg nem indítható, habár az indítványi határidő még nem telt volna le.

Az utolsó bekezdés a fokozatosan felelősségre vonható különböző személyekre nézve tisztázza, hogy ha az elévülési idő alatt bármelyik felelős egyén ellen az eljárás megindult, a többi felelős személyek ellen akkor is *folytatni* lehet az eljárást, (vagysis egy más fokozatban felelős egyénre áttérni), ha ez utóbbiakra nézve a terjesztés megkezdésétől számítva az elévülési határidő letelt.

49. §. *Az előzetes lefoglalásra a BP. 567. és 568. §-ai az alábbi változtatással továbbra is érvényben maradnak.*

Az előzetes lefoglalást, ha lehetséges, a sajtóterméknek a bűncselekményt tartalmazó részére kell korlátozni.

A lefoglalás elrendeléséről a vád képviselőin kívül haladéktalanul értesíteni kell a kiadót s a nyomdának vagy más többszörösítő vállalatnak tulajdonosát, ha a magyar szent korona országainak területén laknak, továbbá amennyiben ismeretes, a szerzőt, időszakos lapoknál ezenfelül a szerkesztőt.

Felfolyamodás esetében az iratokat huszonnégy órán belül a vád tanács elé kell terjeszteni, amely újabb huszonnégy óra alatt a felfolyamodást nem nyilvános ülésben elintézni köteles. Ezen az ülésen a kir. ügyész, úgyszintén a harmadik bekezdés-

*ben említett személyek és képviselők fel-
szólalhatnak.*

Ha a vádtanács az előzetes lefoglalást megszüntette, úgyszintén ha a lefoglalás a BP. 568. §-a szerint hatályát veszítette, az időszaki lap kiadója a lefoglalás következtében szenvedett kimutatható tényleges kárának megtérítését igényelheti. Ebben az esetben a BP. 579—582. és 584—588. §-ait megfelelően alkalmazni kell.

1. A büntető eljárás ma is megengedett kényszereszközei közé tartozik a bűnjelet vagy éppen a bűncselekményt tartalmazó tárgyak *előzetes lefoglalása*. A sajtó e téren is kiváltságokat élvez. Így a BP. 567. és 568. §§-ai a rendes szabályoktól (BP. 169. §.) eltérőleg állapítják meg, ki és mily esetben s minő feltételek mellett foglalhatja le a sajtóvétséget tartalmazó nyomtatványt. E kivételes szabályokat a jelen szakasz kifejezetten fenntartja, sőt még több garanciát igyekszik nyújtani a sajtónak az alaptalan lefoglalás által okozható hátrányok ellen. Különben az 1848:XVIII. t.-c. 22. §-a is előírta, hogy:

„A bűnvizsgáló bíró a vád feladása után a nyomtatványokat vagy metszvényeket, ha szükségesnek ítéli, tüstént zár alá veheti, mely eljárásáról rendes jegyzőkönyvet készít.

Ha a vád alól a bepanaszolt feloldoztatik, a lezároltakat a vizsgálóbíró köteles, 200 forint büntetés terhe alatt, azonnal kiadni.”

A BP. 567. §-a: „Valamely nyomtatvány büntetet vagy vétséget megállapító tartalma miatt, a feljelentés megtétele után vagy azzal egyidejűleg, csak a vádló indítványára foglalható le.

A lefoglalás elrendelésére és foganatosíttatására rendszerint az illetékes vizsgálóbíró (565. §.), vagy sajtóbíró (562. §.), ha azonban a késelem veszéllyel járna, bármely vizsgálóbíró, vagy járásbíró is jogostíva van.

A lefoglalás kiterjed a nyomtatványnak mind forgalomba hozott, mind postának vagy szállítóintézetnek átadott, mint végre a szerkesztőnél, a kiadónál, a nyomdásznál, vagy más egyénnél készletben lévő példányaira. Kiterjesztendő továbbá a nyomtatvány előállítására szolgáló mintára, metsetre és más sokszorosító készülékre.

A minta lefoglalását a kiszedett szöveg betüinek szétszedése is pótolhatja."

A BP. 568. §-a: „A vádló a lefoglalástól számított nyolc nap alatt köteles a lefoglalt nyomtatványra vonatkozó vizsgálat elrendelése iránt indítványt tenni, amennyiben ezt még meg nem tette volna.

Ellenkező esetben a lefoglalás hatályát veszti és a lefoglalt nyomtatvány és sokszorosító készülék kiadandók.

Ha a vádló elejti a vádat, a vizsgálóbíró a lefoglalást megszünteti."

A ST. jelen szakaszának módosításai:

a) hogy a lefoglalás lehetőleg csak az illető sajtóterméknek a bűncselekményt tartalmazó részére korlátozandó, hogy minél kevesebb kárt okozzon;

b) a lefoglalás miatt használt felfolyamodás felett a vád tanács *a lehető leggyorsabban* (24 óra a felterjesztésre, 24 óra az elintézésre) és az érdekelt felek vagy képviselők *felszólalásának meghallgatása után* határozzon. Ezért kell a lefoglalás

elrendelésétől haladéktalanul értesíteni a kiadót, a nyomdatulajdonost és ha ismeretes, a szerzőt s időszaki lapoknál a felelős szerkesztőt. Mindezek az érdekelt személyek a *vádtanács*, különben *nem nyilvános* ülésen jelen lehetnek és felszólalhatnak. Ez az ügy félnyilvánosság melletti szóbeli tárgyalás kétségtelenül a leghelyesebb és eredményesebb perbeli garancia lesz a lefoglalás körüli önkénykedés meggátlására;

c) a harmadik nevezetes újítás, hogy ha a lefoglalást a vádtanács megszüntette vagy a törvényes határidő alatt a vádló nem indítványozta a vizsgálat elrendelését s emiatt a lefoglalás hatálya megszűnt, az így, *birói tévedésből megkárosított* időszaki lapok a *tényleg szenvedett káruk megtérítését* igényelhetik. A kártalanítási eljárásra a BP. rendes szabályai (579—582., 584—588. §§.) az irányadók.

2. A sajtótermékek előzetes lefoglalhatása iránt a tételes jogok is felette eltérően intézkednek s az irodalomban is élénk viták folynak annak jogosultsága felett.

Az *osztrák* és *német* BP.-ok jóval conservatívebbek, mint a mi jogunk, mert a lefoglalásra az ügyészséget, illetőleg a rendőrséget is feljogosítják. A *francia* és az *észak-amerikai* jogok ellenben a mieinknél is szabadelvűbbek, amennyiben a francia ST. csak az erkölcstelen tartalmú nyomtatvány praeventiv lefoglalását engedi meg, más nyomtatványokból csak négy példány foglalható le; az északamerikai jogok pedig egyáltalán nem engedik meg a sajtótermék előzetes lefoglalását.

Az irodalmi vitákat l. *Vargha F.*: Sajtószabadság 1906. és *Ügyészség és politika* 1907.; *Doleschall*

A.: Pesti Napló 1907.; E. Illés K.: Budapesti Hírlap 1907. február 21.

50. §. *A sajtó útján elkövetett vétségek miatt előzetes letartóztatás vagy vizsgálati fogság csak külföldiek ellen, valamint tekintet nélkül az állampolgárságra akkor rendelhető el, ha a BP. 141. §-ának 2. vagy 3. pontját kell alkalmazni vagy ha a vádlott a főtárgyaláson birói idézés dacára elfogadható ok nélkül nem jelent meg.*

Az egyéni szabadságot a büntető eljárás érdekében legerősebben korlátozó perbeli kényszerintézkedés a terhelt *előzetes letartóztatása* vagy *vizsgálati fogságba* helyezése. A BP. e tekintetben a sajtóeljárásban nem ismert kivételt s a rendes szabályok (141—167. §§.) értelmében a sajtóvétségek miatt megindított büntető perekben is a terhelt ellen mindkét előzetes kényszerintézkedés alkalmazható volt.

A jelen szakasz a sajtó kivételes helyzetét e részben is jobban méltányolja, midőn a sajtó útján elkövetett *vétségek* (de csak a vétségck) miatt az előzetes letartóztatás és vizsgálati fogság alkalmazhatását jelentékenyen megszorítja. Mindkét kényszerintézkedés, ugyanis a rendes BP.-i szabályok szerint *csak külföldiek ellen* rendelhető el, a belföldi terheltekre csak a *szökés* vagy *összejátszás veszélye* miatt (BP. 141. §. 2. és 3. pont) és akkor lesz helye, ha a vádlott *a főtárgyaláson* a birói idézés dacára *elfogadható ok nélkül nem jelent meg*. A BP. általános szabályai (149. §.) szerint különben oly *vétség* miatt, mely kizárólag pénzbüntetéssel büntetendő, se előzetes letartóztatásnak, se

vizsgálati fogságnak nincs helye. Ez a tilalom fennmarad a sajtóvétségekre is. Az 50. szakasz újításában az a legfontosabb, hogy tettenkapás vagy ismétléssel fenyegetődés miatt a terhelt többé sajtó útján elkövetett *vétség* gyanúja címén le nem tartóztatható.

Külföldiek ellen, valamint sajtó útján elkövetett *büntett* miatt állampolgárok ellen is az előzetes letartóztatás öt okból rendelhető el: 1. a tettenkapás (ha a terhelt kiléte azonnal meg nem állapítható), 2. szökés veszélye, 3. összejátszás veszélye, 4. külföldiség, 5. újabb bűncselekménnyel fenyegetődés miatt (BP. 141. §.). Vizsgálati fogságnak a tettenkapás kivételével az említett többi négy ok miatt van helye.

Kihágás miatt vizsgálati fogságnak egyáltalán nincs helye, előzetes letartóztatásnak is csak elzárással büntethető kihágás miatt.

51. §. *Sajtó-ügyekben az eljárást soron kívül kell folytatni.*

A BP. 103. §-ában felsorolt esetekben a főtárgyalást vizsgálatnak kell megelőznie; más esetekben a vizsgálat nem kötelező. A BP. 565. §-ának 1. bekezdése hatályát veszti.

52. §. A BP. 254., 256. és 268. §-ait a sajtó útján elkövetett bűncselekmények esetében is alkalmazni kell; még pedig akkor is, ha a vádat magánvádoló képviseli. A BP. 276—278. §-ait e rendelkezés nem érinti. A BP. 571. §-a hatályát veszti.

E két szakasz az eljárás gyorsítása érdekében tartalmaz több fontos újítást. A sajtóügyekben,

főleg a napi sajtó természetére, a mindennapi események gyors megítéléséből származó, gyakran lázas sietséggel szövegezett cikkek kevésbé alapos voltára tekintettel, a *büntető eljárás gyorsítása is*, — amennyiben az alapos bírói megítélést nem veszélyezteti, — felette fontos és kívánatos, hogy a napi sajtó munkásai ne legyenek sokáig függőben tartva egy-egy sajtóvétség miatt s a hirlap szerkesztésében amiatt hosszabb tartamu zavarok ne álljanak be.

E célból a BP. eddigi szabályaival szemben a fentebbi két szakasz a következő újításokat rendel:

a) Sajtóügyekben az eljárás mindig soron kívül folytatandó.

b) A *vizsgálat* eddigi feltétlenül kötelező voltát (BP. 565. §.) elejti, s erre nézve jövőre a BP. 103. §-ának rendes szabályai alkalmazandók. Vagyis a vizsgálat sajtóügyekben is csak akkor kötelező, ha: 1. halállal vagy életfogytig tartó fegyházzal sújtott; 2. öt évet meghaladó, határozott tartamú szabadságvesztéssel büntetendő *büntetről* van szó, utóbbi esetekben azonban tettenkapás vagy beismerés esetén mellőzhető; 3. *törvényszék elé* utalt más bűncselekmények és tettenkapás vagy beismerés esetén az előbbi pont fennforgásakor csak úgy, ha a kir. ügyészség indítványozta, vagy a vádat egyedül magánvádló képviseli, vagy a terhelt oly körülményekre hivatkozik, melyek felderítése végett a vizsgálat a védelem érdekében kívánatos, vagy ha a vád tanács más okból szükségesnek látja.

c) Ha a terhelt a vádirat ellen nem tett kifogást, a vádáláhelyezés (épúgy, mint más ügyek-

ben) mellőzendő, vagyis ilyenkor a vádirat *nem jön a vádtanács elé*, hanem egy rendes *törvényszéki tanács* vizsgálja felül alaki szempontból az iratokat, (BP. 268. §.). Ennek folytán hatályon kívül volt helyezendő a BP. 571. §-a, mely azt rendelte, hogy a vádirat minden esetben (akár adatott be ellene kifogás, akár nem) a vádtanács elé volt terjesztendő.

Tehát a sajtóügyekre is kiterjeszli a törvény az u. n. *facultatív vád alá helyezési rendszert*, melyet a BP. a közönséges bűnügyekben szabály gyanánt elfogadott, sőt sajtóügyekben azt a korlátozást is elejti, hogy *magánvádló* szereplése esetén a vád alá helyezés (a vádtanács által) kötelező lenne. Sajtóügyekben jövőre, ha magánvádló képviseli is a vádat, a vádalá helyezés *facultatív*, vagyis attól függ, adott-e be a terhelt *kifogást* a vádirat ellen, vagy sem. Ha adott, az esetben a két perirat a vádtanács elé kerül, amely előtt *a vádalá helyezés kérdésében tárgyalás* tartatik. (BP. 261. §.); ha nem adott, úgy vádalá helyezési tárgyalásnak nincs helye, csak a vádirat törvényszéki felülvizsgálásának (BP. 268. §.)

53. §. *Ha valamelyik fél a valódiság bizonyítását kívánja, ez iránt az előterjesztést legkésőbb a vádirat közlésétől számított nyolc nap alatt köteles megtenni. A valódiság bizonyítása iránt később előterjesztett indítványt a bíróság figyelembe nem veheti.*

Ugyanez alatt a határidő alatt köteles a fél bizonyítékait előterjeszteni.

Az ellenbizonyítékok előterjesztésére a bíróság nyolc napi határidőt szab.

Az állítás vagy kifejezés valódiságának

bizonyítására vonatkozólag az 1878:V. t.-c 264. §-ának 3. pontjában foglalt tilalom nem terjed ki arra az esetre, ha az állított tényre nézve a közigazgatási hatóság fegyelmi eljárásban hozott felmentő ítéletet vagy megszüntető határozatot.

54. §. A vád alá helyező végzésben a vádtanács, ha pedig ily végzést nem hoztak, az idézésben az esküdtbirósági vagy a törvénytársasági főtárgyalás elnöke megnevezi az összes tanúkat és szakértőket, akik a főtárgyalásra megidézendők.

A vádtanács végzésében vagy a főtárgyalásra kibocsátott idézésben meg nem jelölt bizonyítékokon kívül más bizonyítékok beszerzését, különösen tanúk kihallgatását a felek az 53. §-ban meghatározott idő elteltével és különösen a főtárgyaláson csak akkor kérhetik, ha e miatt a főtárgyalást elnapolni nem kell vagy ha azt az eljárás előző szakában eredménytelenül kérték vagy végül ha igazolják, hogy a kérdéses bizonyítékokat előbb nem ismerhették.

Ugyancsak az eljárás gyorsítását célozzák a fentebbi két szakasznak a bizonyítási jog gyakorlására vonatkozó új rendelkezései.

1. A BTK. 263. §-a öt pontban sorolja fel azokat az eseteket, amikor a rágalmazás vagy becsületsértés elkövetésével vádlott egyénnek joga van védekezésül állításának vagy az általa használt kifejezéseknek valódiságát (exceptio veritatis) bizonyítani. Ily esetekben ugyanis a valóság bebizonyí-

tása a vádlott büntetlenségét eredményezi. A jelen 53. §. a valóság bizonyításának ezt a jogát köti *zárós határidő*höz (8 nap), azonban az ügyfélegyenlőség elvének megfelelően a sértett félnek is *ellenbizonyítékai* előterjesztésére ugyanoly rövid (8 napi) zárós határidőt állapít meg. A bizonyításnak ily rövid határidőkhöz kötése a sajtóperek tendenciozus elhúzásának s ezzel a vádlott által felidézett hírlapi, esetleg országos izgalom mesterséges ébrentartásának korlátozását és a felmerült közéleti vitának mielőbbi bírói elintézését akarja biztosítani. A támadó (a vádlott), ha valóban igaza van, rendszerint birtokában van a bizonyítékoknak, amelyek őt a sértő állítás hírlapi közlésére bátorították, ha pedig rosszhiszeműen, felületesen, kellő alap nélkül támadott, nincs igazolva, hogy hosszú határidőket adjunk neki alaptalan vádjának erőszakolt igazolgatására s ezzel az alaptalanul meghurcolt egyén sérelmének növelésére. A törvény talán a *sértett fél* iránt volt kevésbé liberális, midőn neki is csak 8 napot ad ellenbizonyítékai előterjesztésére, mert a védelem mindig nehezebb feladat, mint a támadás. A bizonyítás tekintetében különben az 54. §. orvosolja az 53-iknak rövid határidői által netalán okozott perjogi sérelmeket.

A valódiság bizonyításának kérdésében nevezetes újítása még az 53. §-nak (ut. bek.), hogy a BTK. 264. §. 4. pontjának azt a tilalmát, mely szerint a valóság bizonyításának *nincs helye*, ha „az állított tény jogérvényes ítéletben valódinak mondatott ki”, annyiban enyhíti, hogy a közigazgatási hatóság előtti *tegyelmi eljárás során hozott felmentő ítélet vagy megszüntető határozat* nem zárja ki a valódiság bizonyítását. Ezt az enyhítést a hírlapirodalom mun-

kásai és a jogászközönség rég óhajtotta (ig. biz. jelentése 13. l.), mert a felmentő ítélet vagy megszüntető határozat sokszor nem jelenti *valóban* a felmentett egyén ártatlanságát, úgy hogy közönséges magánindítványi bűncselekményeknél is, amikor az indítvány visszavonása is elég ok a felmentésre, a büntető bíró maga is meg lehet győződve a terhelt bűnösségéről, akit mégis perjogi okokból fel kellett mentenie. Az 53. §. ezen intézkedése tehát a bizonyítás megengedésével a perjogi formalismus ellenében tett üdvös módosítást.

2. A bizonyítási jog bizonyos mérvű korlátozását, egyben azonban éppen a bizonyítékok beszerzésére vonatkozó jog biztosítását tartalmazza az 54. §., mely világosan kifejezi, hogy a feleknek a sajtóperben is joguk van a vádtanács végzésében (vádhatózatban) vagy a főtárgyalást elrendelő végzésben felsorolt bizonyítékokon kívül *más bizonyítékokat* (így tanúk kihallgatását), a vádalahelyezés, vagy a főtárgyalás *után* s még *a főtárgyaláson* is kérni, illetőleg felajánlani. Ezen új bizonyítékok felvételének azonban csak akkor lesz helye, ha amiatt a főtárgyalást nem kell elnapolni (az indítványozó magával hozza új tanuit) vagy ha a fél igazolja, hogy az illető bizonyítékok felvételét az eljárás előző szakáiban eredménytelenül kérte, (a vizsgálóbíró elutasította az iránti indítványát, vagy a kérdéses bizonyítékot előbb nem ismerhette vagy teljesen újonnan felfedezett bizonyíték.) A jelen szakasz tehát szintén a perjogi formalismus ellen nyújt védelmet, az a fél, aki ily alapos okokkal igazolja miért nem hivatkozhatott előbb az illető bizonyítékokra, nincs elzárva az új bizonyítékokra hivatkozástól, csak az, aki mulasztását igazolni

nem tudja, vagy aki kétségtelenül a per elhúzása miatt hivatkozik új és új bizonyítékokra.

55. §. *A főtárgyalás határnapjáról értesíteni kell mindazokat, akikre a büntető ítélet e törvény rendelkezései szerint valamely kötelezettséget állapíthat meg (40. §.).*

Az így értesített érdekeltek a főtárgyaláson személyesen vagy képviselőik útján megjelenhetnek s ott érdekeik védelmére felszólalhatnak.

A főtárgyalás napjáról e szerint nemcsak a vádló, a sértett és a vádlott, de a kártérítésre kötelezettek (kiadó, nyomdatulajdonos) is értesítendőek s ezek is nemcsak jelen lehetnek a főtárgyaláson, de *érdekeik védelmére* fel is szólalhatnak. E felszólalás magában foglalja nemcsak a bizonyító eljárás befejezése utáni perbeszéd tartását, hanem a bizonyítékok indítványozását, a felvett bizonyítékokra megjegyzések tételét, a tanúkhöz, szakértőkhöz kérdések intézését, természetesen mindig csak az illető felszólalót érdeklő (kártérítési) kérdésben.

56. §. *Az e törvény harmadik és negyedik fejezetében foglalt alaki és anyagi jogszabályok megsértése semmisségi ok.*

Az 55. §. értelmében érdekeltek azon jogszabályok szerint élhetnek perorvoslat-tal, amelyek a vádlottak perorvoslati jogát szabályozzák.

E szakasz a perorvoslatokra vonatkozólag tartalmaz két rendelkezést.

Egyik a *semmisségi okok meghatározására* vonatkozik. Az anyagi és az eljárási törvények azon sérelmeit, az u. n. anyagi és alaki semmisségi oko-

kat, melyek miatt az alsófoku bíróság eljárása vagy csak ítélete a felsőbb bíróság által megsemmisíthető, a BP. 383. és 384. és az 1907:XVIII. t.-c. 2. §-ában újból szövegezett 426. §., illetőleg ez utóbbi helyett az 1914:XIII. t.-c. 29. §-a állapítják meg. Ezekhez a szakaszokhoz sorakozik most a jelen szakasz első bekezdése, mely a ST. 3. és 4. fejezetében (32—56. §§.) foglalt alaki és anyagi jogszabályok megsértését szintén semmisségi oknak minősíti, mely miatt a felsőbb bíróságoknak a BP. általános szabályaiban meghatározott semmissítő vagy reformatórius (a törvénynek megfelelő új intézkedés iránti) joguk van. Így a ST. 32. §-ába ütköző anyagi semmisségi ok lenne, ha az alsó bíró sajátképpen sajtóvétségnek minősítené a sajtó felhasználásával elkövetett csalást, jöllehet az a 32. §. második bekezdése szerint nem képezhet sajátképpen sajtóvétséget. Ellenben *alaki* semmisségi ok a ST. 46., vagy 47. §-ának a hatáskör iránti rendelkezésétől eltérés.

A második bekezdésben foglalt rendelkezés a *perorvoslatra jogosítottak* körét tisztázza, illetőleg kibővíti, midőn mindazokat, akikre a ST. értelmében a büntető ítéletet valamelyes kötelezettségeket állapíthat meg, tehát a kártérítésre kötelezett kiadót és nyomdatulajdonost is, kifejezetten felruházza a perorvoslattal élés jogával. Ez utóbbiak, miután perbeli helyzetük a vádlottéhoz hasonló, oly mérvben és módon vehetik igénybe a perorvoslat jogát, mint azt a BP. szabályai a vádlottra nézve (383. §. II.) megállapítják. Vagyis a kártérítésre kötelezettek is csak a *saját javukra* élhetnek perorvoslattal s igénybeveheti e jogot a házastárs, a törvényes képviselő, a védő és az örökös is.

ÖTÖDIK FEJEZET.

Rendelkezések az időszakai lap kiadója és szerkesztőségének tagjai közt fennálló jogviszonyról.

57. §. Az időszakai lap kiadója és szerkesztőségének állandó fizetéssel alkalmazott tagja közt a szolgálati viszonyt csak felmondás útján lehet felbontani.

A felmondás ideje, ha a felek előzetesen szerződéssel hosszabb határidőt nem állapítottak meg, a felelős szerkesztőre egy év, a segéd-szerkesztőre és a fontosabb munkakörrel bíró munkatársakra, úgyszintén a lapnál öt évnél hosszabb idő óta alkalmazott bármely belső munkatársra hat hónap, egyébként három hónap.

Hatálytalan az olyan megállapodás, a mely a felmondást a szerkesztőség tagjára hosszabb időhöz vagy terheesebb feltételekhez köti, mint a kiadóra. Ebben az esetben a szerkesztőség tagjára is az a megállapodás irányadó, amely a szerződés szerint a kiadóra vonatkozik.

Az időszakai lap kiadója és a szerkesztőség tagjai közötti magánjogi viszony egy szolgálati szerződésen nyugszik. Erre a szolgálati szerződésre, amint a 61. §. világosan ki is fejezi, „az általános magánjog szabályai” irányadók. Ez általános szabályok alól a felmondási határidőre (57. §.) és a rögtön beálló hatályú felmondás eseteire (58—59.

§§.) tesz kivételeket a ST. E kivétel, illetőleg az általános szabályoktól eltérés egyik oka és alapja szintén a ST. általános vezérelve, a sajtó szabad mozgásának érdeke, másik oka azonban a sajtó tulajdonképpeni *szellemi munkásainak*, mint gazdaságilag rendszerint gyengébb helyzetben levőknek *védelme* a gazdaságilag erősebb kiadók esetleges önkénye, visszaélései ellen.

Ez a kettős szempont igazolja, hogy az 57. §. kifejezetten biztosítja a szerkesztőségi tagokat az iránt, hogy a köztük és a kiadó közötti szolgálati viszonyt *csak felmondás útján* lehet felbontani. Elvileg ugyan itt is áll az általános máganjogi elvek szerint a szerződéskötési szabadság, vagyis a kiadó és a szerkesztőségi tag között a *kölcsönös megállapodás* irányadó első sorban a kötendő szolgálati szerződés egyes pontjaira és különös kikötéseire. A törvény azonban annyiban korlátozza a szerződési szabadságot, hogy az 57. §. második bekezdésében megállapított felmondási határidőknél *rövidebb* tartamokat megállapítani nem szabad. A törvény ezzel a szerkesztőségi tagok anyagi helyzetének állandóságát akarja biztosítani, s ki akarja zárni, hogy akik szellemi munkájukból kénytelenek megélni, a kiadó szeszélyére, önkényére legyenek bízva s 1—2 havi felmondással állásukat elveszthessék. A törvényben megállapított 1 évi, 6 havi, illetve 3 havi határidőknél hosszabbat szabad kikötni, de rövidebbet semmi esetre sem. Ha a szerződésben kifejezetten nincs megemlítve a felmondási határidő, ez alatt mindig a törvényes tartamok értendők.

A másik tilalom, mit a törvény (harmadik bekezdés), szintén a szerkesztőségi tagok védelmére felállít, az a kijelentés, hogy hatálytalan az oly

megállapodás, mely a szerkesztőség tagjaira hosszabb határidőhöz vagy terhesebb feltételekhez kötné a felmondást, mint a kiadóra. Ily esetben a szerződésben a kiadóra vonatkozó megállapodás irányadó a szerkesztőségi tagra is.

Kik tekintetendők szerkesztőségi tagoknak s mi különbség van a felelős szerkesztő, a segédszerkesztő, a „belső” munkatársak közt, ezekre nézve a törvény nem terjeszkedik ki, egyszerűen a szokásra, a gyakorlatra utal. Az első bekezdésből kitetszőleg azonban csak az állandó fizetéssel alkalmazott szerkesztőségi tagokat tekinti olyanoknak, akikre az ötödik fejezet szabályai vonatkoznak. Ezek közt ismét legfontosabb személynek tekinti a felelős szerkesztőt, aki a lap szellemi vezetője és intézője, akitől személyi tekintetben is legtöbb feltételt kíván a törvény (10. §.), s akit a sajtójogi felelősség is legerősebben terhel. Ennek az állását akarja legszilárdabban biztosítani az 57. §., midőn részére legalább egy évi felmondási időt állapít meg. Utána következnek a segédszerkesztő s a „fontosabb munkakörrel bíró” munkatársak, akiknek legalább 6 havi s aztán a többi szerkesztőségi tagok, akiknek 3 havi felmondási idejük van biztosítva.

58. §. A szerkesztőség tagja — tekintet nélkül a felmondásnak szerződéssel megállapított feltételeire — a szolgálati viszonyt rögtön beálló hatállyal felmondhatja:

1. ha a kiadó szerződéses kötelezettségét nem teljesíti;
2. ha a kiadó ellene becsületsértést vagy

személye ellen irányuló más vétséget vagy büntett követ el;

3. ha a kiadó oly közlemény megírását követeli tőle, amelynek tartalma bűncselekmény, vagy amelynek iránya a felek közt fennálló szerződéssel ellenkezik;

4. ha a kiadó e törvény 17. §-a értelmében kiadói jogát elveszti.

Ezekben az esetekben a szerkesztőség tagját a szerződéssel kikötött munkadíj az egész felmondási időre megilleti, hacsak a kiadó nem igazolja, hogy a kár ennél kevesebb.

59. §. A kiadó, — tekintet nélkül a felmondásnak szerződéssel megállapított feltételeire — rögtön beálló hatállyal felmondhat a szerkesztőség tagjának:

1. ha a szerkesztőség tagja szerződéses kötelezettségét nem teljesíti;

2. ha a szerkesztőség tagja ellene becsületsértést vagy személye ellen irányuló más vétséget vagy büntettet követ el;

3. ha az, mint felelős szerkesztő e törvény 17. §-a értelmében szerkesztői jogát elveszti.

A szerkesztőség tagja nem esik az 1. pont alá, ha valamely közlemény megírását azért tagadja meg, mert az időszaki lap olyan politikai irányt kezd támogatni, melynek szolgálatára magát sem a szerződés megkötése alkalmával, sem később nem kötelezte.

Az 1—3. pontok esetében a szerződés-

sel kikötött munkadíjra nézve a szerződésben foglalt megállapodás irányadó; ilyennek hiányában a szerkesztőség tagja csak a munkadíj aránylagos részét igényelheti, az egy hónapnál nem hosszabb időre előre felvett munkadíjat azonban visszafizetni nem köteles.

Az általános magánjogi szabályoknak és a kereskedelmi törvény rendelkezéseinek megfelelően a kiadó és a szerkesztőségi tag közötti szolgálati viszony is bizonyos kivételes esetekben bármelyik fél által *rögtönös hatállyal* is felmondható. Ezeket *a kivételes* eseteket állapítják itt meg az 58. és 59. §-ok külön a szerkesztőségi tag, külön a kiadó javára. Tekintettel ugyanis a szerződés kétoldalu természetére, a törvény itt egyenlő figyelemmel volt mindkét fél érdekére.

a) A szerkesztőségi tag négy okból bonthatja fel a szerződést (58. §.). Az 1. és a 4. pont a kiadó részéről teljesítendő kötelezettség elmulasztása vagy a kiadói minőség megszűnése (17. §.), a 2. pont a kiadó részéről a szerkesztőségi tag személye vagy becsülete ellen elkövetett merénylet (büntett, vagy vétség), a 3. pont a szerkesztőségi tag írói reputatioja ellen megkísérelt kényszer címén ad jogot a szerkesztőségi tagnak a rögtön beálló hatályú felmondásra.

Ha az 58. §. 1—4. pontjában szabatosan megállapított esetek valamelyike tényleg bekövetkezett, a szerkesztőségi tag minden *bírói eljárás nélkül* s tekintet nélkül a szerződésben foglalt felmondási feltételekre, azonnal felmondhat a kiadónak s ennek kijelentése után abbahagyhatja működését. Ter-

mészetesen, ha a kiadó nem látja fennforgónak a rögtönös felmondási esetet, joga van polgári pert indítani a szerkesztőségi tag ellen s ez esetben a bíróság dönti el, tényleg jogosan mondott-e fel a szerkesztőségi tag. Ha a bíróság a szerkesztőségi tagnak ad igazat, vagy maga a kiadó (per nélkül) elismeri a felmondás jogosságát, az esetben az 58. §. ut. bek. értelmében a szerkesztőségi tag a szerződésben megállapított munkadíját az egész felmondási időre megkapja. Csak ha a kiadó igazolja, hogy a szerkesztőségi tag a felmondással nem szenvedett kárt (rögtön új alkalmazást nyert), ez esetben nem köteles megfizetni a tényleges káron felüli összeget.

b) A kiadó csak az 59. §-ban megállapított három okból bonthatja fel ily rögtönös hatállyal a szerződést. A három ok ugyanaz, ami az 58. §. 1—3. pontjában a szerkesztőségi tag javára van megállapítva. Sőt az első pont, t. i. ha a szerkesztőségi tag nem teljesíti szerződéses kötelezettségét, a második bekezdésben egy jelentékeny korlátozást szenved, midőn a törvény kimondja, hogy nem tekinthető szerződészegésnek, ha a szerkesztőségi tag valamely közlemény megírását *csak azért* tagadta meg, mert a lap oly *politikai* irányt kezd támogatni, melynek szolgálatára ő nem kötelezte magát.

Természetesen, ha a kiadó által történt rögtönös felmondás jogossága ellen a szerkesztőségi tagnak van kifogása, neki is joga van pert indítani a kiadó ellen s a bírói ítélet tesz köztük igazságot. Az 59. §. ut. bekezdése e részben is gondoskodik a munkadíj feletti esetleges vita megoldásáról. Ugyanis, ha a szerződés erre az esetre nem intézkedik, a szerkesztőségi tag, — miután a felmon-

dás az ő hibája miatt történt, — nem igényelheti az egész felmondási időre a munkadíját, csak ennek arányos részét. Csupán az *egy hónapot meg nem haladó* időre előre felvett munkadíját nem köteles semmi esetben visszafizetni.

60. §. *Az időszakos lap kiadója és szerkesztőségének tagja közt fennálló szolgálati viszonyra egyebekben az általános magánjog szabályai irányadók.*

Az általános magánjogi szabályokat a szolgálati szerződésekre nézve l. *Zlinszky-Reiner, Kolozsváry B. és Raffay F. kézikönyveit és Kiss Mór: M. Jogi Lexicon VI. k., 445—455. l.*

A *Magyar Polgári Törvénykönyv Tervezetének* (II. szöveg 1913.), 1299—1326. §§-ai rendelkeznek a szolgálati szerződésről s 850—854. §§-ai a szerződések felmondásáról.

HATODIK FEJEZET.

Átmeneti és életbeléptető rendelkezések.

61. §. *A 16—18. §-okban meghatározott kötelezettségeket a szerkesztők és a kiadók, a 24. és a 28. §-ban meghatározott büntetések terhével e törvény életbeléptétől számított egy éven belül kötelesek teljesíteni.*

A 17. §. szerint megkívánt személyi követelmények nem vonatkoznak azokra a kiadókra és szerkesztőkre, akik a jelen törvény hatályba lépte előtt érvényes jogszabályok alapján a törvény kihirdetésének idejében ilyen minőségben jogszerűen működtek, kivéve ha a kiadói vagy a szerkesztői működésnek a 17. §-ban meghatározott valamely akadálya e törvény életbe lépte után következik be.

A ST. 1914. március 28-án jelenvén meg, az Országos Törvénytárban, (a királyi szentesítés március 24-én történt) az általános jogszabályok értelmében ettől számított 15-ik napon: 1914. április 12-én lépett életbe. Ettől a naptól kezdve tehát általában az új törvény szakaszai alkalmazandók, azokkal az eltérésekkel, amiket az alábbi „átmeneti rendelkezések” (61—62. §§.) megállapítanak.

1. A 61. szakasz első része a méltányosságnak tesz eleget, midőn a szerkesztőkre és kiadókra előirt új kötelezettségek (16—18. §§.) teljesítésére (nagykorúság, állampolgárság, állandó belföldi la-

kás, fedhetetlen előélet kimutatása, a biztosíték esetleges felemelése) *egy évi* határidőt enged. Vagyis a törvényben felsorolt feltételeket az időszakai lapok eddigi kiadói és szerkesztői *1915. április 12-ig* kötelesek bejelenteni és igazolni.

2. A második bekezdés a szerzett jogok biztosításául kimondja, hogy a 17. §. által a *kiadóktól* és *felelős szerkesztőktől* megkivánt személyi kellékeket (nagykorúság, állampolgárság, feddhetetlen előélet) a törvény hatálybalépte előtt már ily minőségben *jogszerűen* működő kiadók és szerkesztők nem kötelesek kimutatni. Ha azonban valamely az új törvény 17. §-a által előirt akadály, így a büntett miatti elítéltetés, az új törvény hatályba lépte után következett be, ez esetben az illetőre érvényes az új törvény.

62. §. *A sajtójogi felelősségre megállapított jogszabályok, úgyszintén a többi e törvényben meghatározott büntető rendelkezések a törvény hatályba lépte előtt elkövetett cselekményekre csak akkor alkalmazandók, ha a cselekmény elkövetésekor fennállott jogszabályoknál enyhébbek.*

A vagyonjogi felelősségre (39. §.) a cselekmény elkövetésekor fennállott, a kiadó és a szerkesztőségi tagok közt fennálló jogviszonyra (57—60. §-ok) pedig az újabb jogszabályok irányadók.

Az előbbi bekezdésekben említett rendelkezéseken kívül eső, így különösen a perjogi rendelkezések, a törvény hatályba lépte előtt elkövetett cselekményekre is alkalmazandók.

Ha azonban a bünvádi eljárás e törvény

hatályba lépte előtt már megindult és a vizsgálatot már befejezték, az ügyben az eddigi perjogi szabályok szerint kell eljárni.

E szakasz külön intézkedik az új törvény anyagi büntetőjogi, kártérítési és büntető perjogi szabályainak az átmeneti idő alatt leendő alkalmazása körül felmerülhető vitás kérdések iránt.

1. A ST.-nek *anyagi büntetőjogi* szabályaira (24—44. §§.) nézve, az általános BTK. 2. §-át tartva szem előtt, e szakasz világosan kifejezi, hogy az új *sajtó felelősségi* és a *büntető* rendelkezések a törvény hatálybalépte előtt elkövetett cselekményekre csak akkor alkalmazandók, ha ezek az illető cselekmény elkövetésekor fennállott szabályoknál *enyhébbek*. A BTK. 2. §-a ugyanis *általános* büntetőjogi szabályul állítja fel, hogy: „Ha a cselekmény elkövetésétől az ítélelethozatalig terjedő időközben egymástól különböző törvények, gyakorlat vagy szabályok léptek hatályba, ezek közül *a legenyhébb* intézkedés alkalmazandó.”

Az új ST.-nek is ebből folyólag csak abban az esetben van visszaható ereje az életbelépte előtt elkövetett sajtóvétségekre, ha ő tartalmaz *enyhébb* szabályt. Azok *a sajtóbüncselekmények* tehát (akár sajtórendészeti, akár sajtóképpeni sajtóbüntettek, vétségek és kihágások), amelyek eddigelé nem voltak büntetve, (így a 24. §. 1., 5., 6., 7., 8., 9. pont, 29. és 30. §§.), ha az új törvény életbelépte előtt (1914. április 11-ikének, éjféli 12 órájáig) követték el, semmiesetre nem esnek az új törvény büntető rendelkezései alá.

A sajtójogi felelősség szabályai *általában* véve nem mondhatók *enyhébbek*nek az eddig fennállott szabályoknál, azért az e körül felmerülő vitás ese-

tekben, pl. a sajtótermék megrendelőjének, felbujtójának büntetethetősége elbírálására nézve, — ha 1914. április 12. előtt elkövetett sajtóvétségről van szó — az 1848:XVIII. t.-c. 13. és 33. §§-ai alkalmazandók. Más kérdésnél, (pl. az átvevő, a könyvomatos felelőssége), a bíróságnak a két törvény felelősségi rendszerének gondos egybevetése alapján kell elbírálnia, hogy melyiknek alkalmazása lenne enyhébb a vádlottra s kétes, vitás esetben a büntetőjogi régi elvéhez, az *in dubio mitius* tételéhez képepest döntenie.

2. Az eljárás, a b. perjogi szabályok tekintetében, épúgy mint a törvény más természetű (közjogi, magánjogi) rendelkezéseire vonatkozólag a fentebbi anyagi büntetőjogi tétel nem nyer alkalmazást. Vagyis a törvény III. és IV. fejezetétől eltekintve, az új törvény szabályai az életbelépés után *rendszerint* alkalmazásba veendők. A *perjogi* szabályokra nézve mégis egy kivételt tesz a törvény; t. i., ha egy sajtóvétség miatt a bünvádi eljárás az új törvény életbelépte előtt megindult és már a *vizsgálat befejezése is megtörtént*, ez esetben a büntető per az eddigi perjogi szabályok szerint folytatandó és fejezendő be. Ha ellenben a vizsgálat az új törvény életbelépte napján még nem volt befejezve, a perre az új ST.-ben megállapított perjogi különleges szabályok alkalmazandók. A vizsgálatot a BP. 129. §-a értelmében a vizsgálóbíró fejezi be, az ez iránti *végzésével* szemben azonban a felek (vádló és vádlott) az értesítés vételétől számított 15 nap alatt kérhetik a vizsgálat kiegészítését, amit ha a vizsgálóbíró nem tart teljesíthetőnek, afelett a vádtanács határoz. A ST. 62. §-ának utolsó bekezdésében említett időpont („a vizsgálatot már

befejezték") alatt, ha a felek a vizsgálóbíró elsőfokú végzésébe belenyugodtak, ennek meghozatala, ha ellenben a vizsgálat kiegészítését kérték s az ügy a vádтанács döntése elé került, a vádтанács *határozatának meghozatala*, illetőleg a feleknek erről való *értesítése* értendő.

A sajtóeljárás tekintetében a további részletes átmeneti intézkedéseket a végr. rend. 72—76. §§-ai tartalmazzák.

3. A *vagyonjogi felelősségre nézve* (39. §.) a §. második bekezdése szerint a *cselekmény elkövetésekor fennállott* szabályok irányadók. A régi törvény uralma alatt elkövetett sajtóvétségért tehát csak az eddigi módon (polgári perúton) lehet kártérítést kérni, az új törvény megfelelő szakaszai csak a törvény életbelépte után elkövetett cselekmények miatt alkalmazhatók.

4. A *kiadó és a szerkesztőségi tagok közti jogviszonyra* a második bek. szerint minden esetben az új jogszabályok (57—60. §§.) az irányadók. Erre nézve tehát nem tesz különbséget a törvény s az életbeléptetés után a szerkesztőségi tagok szolgálati szerződésére, tekintet nélkül azok kötésének idejére, az új szabályok alkalmazandók.

63. §. *E törvény életbeléptének napjától kezdve hatályukat veszítik a törvényeknek, rendeleteknek, szabályrendeleteknek mindazok a rendelkezései, úgyszintén a szokásjognak mindazok a megállapításai, amelyek megegyeznek vagy ellenkeznek azokkal a jogszabályokkal, amelyeket a sajtójogra, különösen a sajtórendészetre, a sajtójogi felelősségre, a sajtóeljárásra, úgyszintén az*

időszaki lap kiadója és szerkesztőségének tagjai közt fennálló jogviszonyra vonatkozólag ez a törvény tartalmaz.

Az 1880:XXXVII. t.-c. 7. §-ának második bekezdésében és egyéb törvényekben idézett ama törvények helyett, amelyeket a jelen törvény hatályon kívül helyez, a jelen törvénynek a hatályon kívül helyezett törvények helyébe lépő rendelkezéseit kell érteni.

A bűnvádi perrendtartás életbeléptetéséről szóló 1897:XXXIV. t.-c. 20. §-a és a polgári perrendtartásról szóló 1911:I. t.-c. életbeléptetésére vonatkozó 1912:LIV. t.-c. 96. §-a, úgyszintén a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912:LXIII. t.-c. 11. és 25. §-a érintetlenül marad.

A hatósági rendeletek és hirdetmények védelmére az 1879:XL. t.-c. 47. §-a, a jelen törvényben nem említett hirdetményekre vonatkozólag pedig az idézett törvénycikk 48. §-a szintén hatályban marad.

a) A ST. életbeléptével hatályukat veszítették:

- 1. az 1848:XVIII. t.-c. még érvényben volt összes szakaszai;*
- 2. az 1878:V. t.-c. 63. §-a;*
- 3. az 1896:XXXIII. t.-c. 571. §-a.*

b) Hatályban maradtak továbbra is (minden félreértés elkerülése végett kifejezetten):

- 1. az 1897:XXXIV. t.-c. 20. §-a;*
- 2. az 1912:LIV. t.-c. 96. §-a;*
- 3. az 1912:LXIII. t.-c. 11. és 25. §-ai;*
- 4. az 1879:XL. t.-c. 47. és 48. §-ai;*

5. az 1897:XXXV. t.-c. 4. §-a;

6. az 1897:XLI. t.-c. 12., 13., 14. §§-ai.

c) *Részleges módosulást szenvedtek:*

1. az 1878:V. t.-c. 227. §-a, (l. a ST. 43. §-át);

2. az 1897:XXXIV. t.-c. 15. és 16. §§-ai, (l. a ST. 46. §-át);

3. az 1896:XXXIII. t.-c. 567. és 568. §§-ai (l. a ST. 49. §-át.)

d) A hatályukat veszített *miniszteri rendeleteket* a végr. rend. 87. §-a, a hatályban maradtakat annak 78. és 75. §-a sorolja fel.

64. §. *Ezt a törvényt az igazságügyminiszter, valamint a belügyminiszter, Fiume városára és kerületére pedig megfelelően a minisztérium hajtja végre.*

A törvény végrehajtására vonatkozó miniszteri rendelet 1914. március 30-án jelent meg 2500/1914. M. E. szám alatt.

A törvény ugyan az igazságügyi és belügyi minisztereket bizta meg a végrehajtással, a végrehajtási rendeletet azonban, tekintettel annak fontosságára, az őszminisztérium, illetőleg annak nevében a miniszterelnök adta ki.

A 2500. sz. M. E. *rendelet*, épügy, mint a ST., Fiume városára és területére is kiterjed. Külön rendelet tehát Fiume részére nem adatott ki. A végr. rend. 80. §-a említi meg mindössze a Fiumére vonatkozó szervezeti különbségeket, (járásbiróság alatt ott az egyes bíróságokat, a törvényhatóság első tisztviselőjét és a helyi hatóság alatt a *polgármestert* kell érteni.)

Függelék.

Végrehajtási rendelet.

A m. kir. miniszteriumnak 2500/1914. sz. M. E. rendelete,

a sajtóról szóló 1914 : XIV. törvénycikkek (ST.)
végrehajtása és egyes kapcsolatos rendelkezések
tárgyában.

A m. kir. minisztérium a sajtóról szóló 1914: XIV. t.-c. 14., 18., 19. és 64. §-ában, valamint az 1897:XXXIV. t.-c. 28., az 1897:XXXV. t.-c. 19., az 1897:XLI. t.-c. 15. és 18., az 1912: LIV. t.-c. 96. és 108., úgyszintén az 1913:VII. t.-c. 76. §-ában a m. kir. igazságügyi-, belügyi-, vallás- és közoktatásügyi-, kereskedelemügyi- és pénzügyi minisztereknek adott felhatalmazások alapján — a felhatalmazott miniszterek törvényes rendelkezési jogának érintetlenül hagyásával — a következőket rendeli:

I. A nyomda- és könyomdavállalatokról.

(A ST. 6. §-ához.)

1. §. Minthogy a nyomda- és könyomdavállalatokra nemcsak a ST., hanem az ipartörvény (1884: XVII. t.-c.) rendelkezései is kötelezők, aki nyomdát vagy könyomdát akar felállítani, a törvényhatóság első tisztviselőjénél szükséges bejelentés előtt az ipartörvény 4. §-a értelmében az elsőfokú iparhatóságtól iparigazolványt köteles szerezni.

2. §. A törvényhatóság első tisztviselője a hatósága területén létesülő új nyomda- és más többszörösítő vállalatokról s az ily vállalatoknál beálló változásokról késedelem nélkül értesítést küld a

R. = 2500/1914. M. E. rendelet.

RT. = Rendeleték Tára.

I. K. = Igazságügyi Közlöny.

M. = Marschalkó, Ig. rend. gyűjt.

Magyar Nemzeti Múzeumnak, a m. kir. központi statisztikai hivatalnak s a nyomda- vagy könyvnyomdásvállalat helye szerint illetékes kir. ítélőtábla székhelyén működő királyi ügyészségnek.

Ugyancsak a törvényhatóság első tisztviselője ellenőrzi a ST. 6. §-a szerint vezetendő könyv szabályszerű vitelét.

3. §. A 2. §. szerint beküldött értesítések alapján a Magyar Nemzeti Múzeum és a m. kir. központi statisztikai hivatal az egész országra, a kir. ítélőtáblák székhelyén működő kir. ügyészség pedig a kir. ítélőtábla területére kiterjedő törzskönyvet (A. minta) vezet. E törzskönyvek segítségével kell nyilvántartani, hogy a sajtótermékekről szóló kimutatások (4. és 17. §-ok) az előírt időben beérkeztek-e.

A Magyar Nemzeti Múzeum a nyomda- és könyvnyomdásvállalatok jegyzékét évenként, a jegyzékben előállott változásokat pedig negyedévenként nyomtatásban közzéteszi.

II. A köteles példányokról.

(A ST. 7. §-ához.)

1. *A Magyar Nemzeti Múzeumot és a Magyar Tudományos Akadémiát illető példányokról.*

4. §. A Magyar Nemzeti Múzeumhoz az 1897: XLI. t.-c. értelmében a sajtótermék köteles példányát a következő módon kell beküldeni:

1. a napi lapokat havonként összegyűjtve a következő hónap első két hete alatt, a B) kimutatás két példánya kapsán.

2. minden más beszolgáltatandó sajtóterméket évnegyedévenként összegyűjtve a forgalomba hozatalt követő évnegyed első két hete alatt, a C) kimutatás két példánya kapsán.

A C) kimutatásban a Magyar Nemzeti Múzeumot illető sajtótermékeket a következő fejezetek alatt kell csoportosítani: I. Időszaki folyóiratok és hírlapok (a napi lapok kivételével). II. Könyvek és füzetek. III. Zeneművek. IV. Önálló

képes ábrázolások (metszetek, könyomatok, térképek, gépi eljárással készült fényképi sokszorosítások stb.). V. Vegyes kisebb nyomtatványok, lehetőleg szám és természetük szerint csoportosítva például: falragaszok, színlapok, gyászjelentések stb.

A Magyar Tudományos Akadémiához csak az első bekezdés 2. pontjában említett kimutatást kell bemutatni. E kimutatásban a csoportosítás mellözhető.

5. §. A 4. §-ban említett kimutatásokat nemleges jelentésül az előírt időpontra az a nyomda- és nyomdavállalat beszolgáltatni köteles, amely a vonatkozó idő alatt nem mutathat be köteles példányt.

A Horvát-Szlavonországok területén, úgyszintén a külföldön nyomtatott, de a ST. hatályának területén kiadott sajtótermékeknek köteles példányait és az ezekről szóló kimutatásokat a kiadó köteles beszolgáltatni.

6. §. Ha valamely sajtótermék szövegét vagy kiegészítő részeit (képeket, hangjegyeket, föld- vagy térképeket) különböző nyomda- vagy könyomdavállalatok állították elő, minden egyes résztvevő nyomda- vagy könyomdavállalat tulajdonosa — az 5. §. második bekezdésének esetében pedig a kiadó — köteles a kimutatásba a sajtóterméket bejegyezni, a jegyzet-rovatban pedig megjelölni azt a személyt, aki a beszolgáltatást magára vállalta.

7. §. Ha a nyomdavállalat tulajdonosa az 1897: XLI. t.-c. 7. §-a alapján a sajtótermék beszolgáltatása alól időhöz kötött vagy végleges felmentést kíván kérni, a kinyomatás vagy más többszörösítés után haladéktalanul szabályszerűen bélyegezett kérvényt köteles benyújtani a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterhez, amelyben a fennforgó kivételes körülményeket hitelt érdemlő módon igazolni tartozik.

Ha a miniszter a kérelmet elutasítja, az erre vonatkozó elhatározás kézhezvételét követő legközelebbi beszolgáltatás alkalmával a nyomdavállalat tulajdonosa ezt a sajtóterméket is köteles bemutatni és a kimutatásba felvenni.

8. §. A m. kir. államnyomda tekintetében a m. kir. pénzügyminiszter határozza el, hogy állami érdekből mely sajtótermékből nem szabad köteles példányokat beszolgáltatni.

Az ilyen sajtóterméket a kimutatásba sem szabad felvenni.

9. §. Ha a kimutatásba felvett valamely köteles példányt elháríthatatlan okból csatolni nem lehet, a kimutatás jegyzet-rovatában ennek okát és az utólagos beküldésére kért újabb határidőt pontosan be kell jegyezni (1897:XXI. t.-c. 6. §-a).

10. §. A 4. §-ban említett kimutatásokat tisztán, olvashatóan, tintával kell kitölteni.

Az egy kimutatásba foglalt sajtótermékek címeit 1-től kezdődő folyószámokkal kell ellátni.

A folyószámokat az illető sajtótermékre is fel-tűnő helyen írónnal fel kell jegyezni; vigyázni kell azonban arra, hogy ezzel a szöveg (cím) vagy kép meg ne sérüljön.

11. §. A köteles példányt és a kimutatást a beszolgáltatásra kötelezett vállalat akár közvetlen kézbesítéssel, akár postai úton beküldheti.

A közvetlen kézbesítés helyét és időpontját az említett intézetek és hivatal igazgatói előre általánosságban határozzák meg. Az átvételre csak az erre kijelölt tisztviselő vagy közeg jogos.

12. §. A Magyar Nemzeti Múzeum és a Magyar Tudományos Akadémia a beküldött kimutatásokat és köteles példányokat sürgősen átvizsgálja, az átvizsgálás után a kimutatást az átvétel tanusításával egy példányban a beküldőnek visszaszolgáltatja; szükség esetében őt a hiányok pótlására felszólítja. Ennek lehetőleg a legközelebbi beszolgáltatás időpontjáig meg kell történnie.

A rendeltetési helyekre kellő időben nem érkezett köteles példány utólagos beszolgáltatását, vagy a nem teljes, hibás vagy a törvény szerint egyébként meg nem felelő példány pótlását a mulasztással terhelt féltől a beszolgáltatásra megszabott határidő leteltétől számított három éven belül ezután is meg lehet követelni. A felszólítás teljesítésére annak keltétől számított legalább 30 napi záros határidőt kell kitűzni.

2. *A m. kir. központi statisztikai hivatalt illető példányokról.*

13. §. Minthogy az 1897:XXXV. t.-c. 4. §-a eltérő magyarázatokra adott okot, a minisztérium kimondja, hogy a m. kir. központi statisztikai hivatalhoz az idézett törvényszakasz értelmében a következő sajtótermékekből is be kell szolgáltatni egy-egy példányt:

1. az esztétikai művekből;
2. az olyan szépirodalmi művekből, amelyek magyarázatok és jegyzetek felvétele folytán tudományos munkálatoknak tekinthetők;
3. az olyan naptárakból, amelyek cím- és névtárt tartalmaznak, vagy valamely szakmű szerepét töltik be;
4. a tudományos szakfolyóiratokból, tekintet nélkül a megjelenés időközzeire;
5. bármilyen módon sokszorosított s forgalomba kerülő statisztikai kimutatásokból, valamint föld- és térképekből.

14. §. A 4—11. §-oknak a Magyar Nemzeti Múzeumot illető köteles példányokra vonatkozó rendelkezései a m. kir. központi statisztikai hivatalt illető köteles példányok tekintetében is megfelelően irányadók.

3. *A sajtórendészeti köteles példányokról.*

15. §. A sajtórendészeti köteles példányt a terjesztés megkezdésével egyidejűleg rendszerint a nyomda- vagy könyvnyomtatás helye szerint, az 5. §. második bekezdésének esetében pedig a kiadás helye szerint illetékes kir. ítélőtábla székhelyén működő kir. ügyészséghez — a kir. ügyészség vezetője által e célra kijelölt hivatalos helyiségben — kell beszolgáltatni.

Az előbbi bekezdésben megjelölt kir. ügyészség vezetője az illetékes kir. főügyész hozzájárulásával intézkedhetik, hogy egyes sajtótermékek beszolgáltatása időnként vagy állandóan a kir. ítélőtábla kerületében működő más kir. ügyészségnél történjék.

Ha a sajtóterméket a terjesztés megkezdésekor

az erre kijelölt hivatalos helyiségben átadni nem lehet, posta útján kell azt haladéktalanul beküldeni.

16. §. Az érték- vagy hitelpapírok és az értékjegyek köteles példányát értéktelenítő jellel ellátva kell a kir. ügyészségnek bemutatni.

17. §. A kir. ügyészséghez beszolgáltatott sajtótermékekről a 4. §. első bekezdésének 1. és 2. pontja szerint szerkesztett kimutatást kell küldeni a sajtótermék beszolgáltatását követő minden hónap elején annak a törvényhatóságnak első tisztviselőjéhez, amelynek területén a nyomda vagy más többszörösítő vállalat működik. Budapesten ezenfelül a budapesti királyi ügyészséghez is.

A törvényhatóság első tisztviselője a kimutatást haladéktalanul megvizsgálja, a ST. 6. §-a szerint vezetendő nyomdai könyvvel tüzetesen összehasonlítja, az esetleg észlelt hiányok pótlását elrendeli, azután az illetékes kir. ítélőtábla székhelyén működő kir. ügyészséghez átteszi.

Ha valamely vállalat a kimutatást a szabályszerű időben be nem küldi, a törvényhatóság első tisztviselője azt a mulasztó költségén elkészítteti s a felmerült költséget közigazgatási úton behajtja.

A m. kir. államnyomdában az ellenőrzést a m. kir. pénzügyminiszter gyakorolja.

18. §. A kir. ítélőtábla székhelyén működő (Budapesten a budapesti) kir. ügyészség a beérkezett köteles példányokról a *B*) és a *C*) kimutatásnak megfelelő két nyilvántartást vezet. A nyilvántartásokat félévenként kell lezárni.

A *B*) minta rovatai szerint készült nyilvántartásba minden napilapot be kell vezetni, még pedig a nyilvántartás 1. és 2. rovatában félévenként csak egyszer; az egyes példányok beérkezését a 3. rovatban a megérkezés napján a napilap megfelelő számaival kell jelezni.

A *C*) minta rovatai szerint készült nyilvántartásba a napilapok kivételével az érkezés sorrendjében minden sajtóterméket be kell jegyezni.

E nyilvántartásokat az utólagosan beérkező *B*) és *C*) kimutatások adataival össze kell egyez-

tetni és az eltérések vagy hiányok esetében meg kell tenni a szükséges intézkedéseket, illetőleg meg kell indítani a törvényszerű eljárást.

A budapesti kir. ügyészség névmutatót is vezet, amely a sajtótermék szerzőjének és a sajtótermék címének betürendjében készül.

A köteles példányra a beérkezés napját fel kell jegyezni.

19. §. A sajtórendészeti köteles példányt — amennyiben a 20. §. kivételt nem tesz — a beérkezését követő második félv év elején a kir. ügyészség átadja a múzeumok és könyvtárak országos főfelügyelőségétől kirendelt közegnek.

A köteles példányként beszolgáltatott játékkártyákat a kir. ügyészség minden év elején átadja az illetékes m. kir. pénzügyigazgatóság kiküldött tagjának.

Az átadás időpontját a kir. ügyészség vezetője állapítja meg.

20. §. A 19. §. első bekezdése alá nem esik

1. az a sajtótermék, amely miatt bünvádi eljárást indítottak vagy amelyre a kir. ügyész szerint ilyen okból valamely más hivatalos eljárással kapcsolatban szükség lehet;

2. az érték- vagy hitelpapír és az értékjegy;

3. a nyomás és egyéb gépi többszörösítés útján másolt kézirat;

4. a fénykép, ha tisztán vegyi úton készült;

5. a játékkártya (19. §. 2. bek.).

Az 1. pont szerint visszatartott sajtóterméket, ha arra többé szükség nincs s a bíróság elkobzását el nem rendelte, a legközelebbi rendes átadási időpontban át kell szolgáltatni, hacsak az eljárás alatt használhatatlanná nem vált. A visszatartásról és a jelzett egyéb körülményekről az átadásnál rövid feljegyzést kell tenni, utalással a sajtótermék sorszámára és a hivatalos ügy iktató számára.

A 3. és 4. pontban felsorolt sajtótermékeket át kell szolgáltatni, ha valamely más sajtótermék kiegészítő részei vagy mellékletei; át kell adni továbbá a tudományos célra készült faksimiléket, a tankönyveket helyettesítő nyomatos tanári előadásokat és a nyomatos ujságokat.

21. §. A 20. §. szerint átvett sajtórendészeti példányok átvételéről az átvevő elismervényt állít ki, a kir. ügyészség pedig bizonylatot ad. Ezekben az okiratokban csak a nyilvántartási jegyzék sorszámaira kell hivatkozni.

Az átvevő a kir. ügyészség nyilvántartási jegyzékéről másolatot vehet; ezt a másolatot — ha az átvevő kívánja — a kir. ügyészség aláírással és pecséttel hitelesíti.

22. §. Az 5., a 6., a 8. és a 10. §-ban foglalt rendelkezések a sajtórendészeti köteles példányok tekintetében is megfelelően irányadók.

A 7. §-ban említett felmentés a sajtórendészeti köteles példányra nem terjed ki; a 8. §. tilalma erre is szól.

A kellő időben be nem küldött sajtórendészeti köteles példányt a kir. ügyészség bírói foglalás útján is beszerezheti.

4. Az összes köteles példányok postai szállításáról.

23. §. I. A köteles példányok és a 4. és a 17. §-ban említett kimutatások postai szállítása portómentes, ha a címlapra s ha szállítólevél szükséges, erre is a beküldő neve és a következő szavak: „Köteles sajtótermékpéldányok. Portómentes,” vagy „Köteles sajtótermékkimutatások. Portómentes.” fel vannak jegyezve. Ha ez a megjegyzés elmaradt, a portómentesség megszűnik s a feladó a postai viteldíjat megfizetni köteles. A hiányt a felvevő postahivatal felszólítására pótolni, ellenkező esetben a küldeményt bérmentesíteni kell.

Értéket nyilvánítani nem szabad; ellenkező esetben a küldeményért a rendes viteldíj jár.

Ha címzett hatóság vagy intézet a portóköteles bérmentetlen küldeményt nem fogadja el, a beszállítást meg nem történtenek kell tekinteni.

Portómentes továbbá a kimutatások visszaküldése (12. §.), ha a címlapra fel vannak jegyezve a következő szavak: „Átvételi elismervény köteles példányokról. Portómentes.”

II. Ha a postán küldött köteles példányok 250 grammnál súlyosabbak, vagy ha különböző alakúak, körül kell azokat kötni; ha egy kilogrammnál sú-

lyosabbak, erősen be kell csomagolni és bélyegmentesen szállítólevéllel kell ellátni.

Ha a küldemény 20 kilogrammnyi súlyt meghalad, több csomagra kell felosztani; egy csomag súlya 20 kilogrammot nem haladhat meg. Egy szállítólevéllel legfeljebb három csomag küldhető.

III. A 15. §. harmadik bekezdése esetében a postai alkalmazott a postai kézbesítőkönyv jegyzet-rovatában s a beküldött köteles példányon „Magában” vagy „Többivel együtt” szavakkal megjelöli, hogy a küldeményt magában vagy a terjesztésre szánt példányokkal együtt adták-e fel.

III. A sajtótermékek terjesztésének általános szabályaihoz.

(A ST. 9. §-ához.)

24. §. Postai szállítást teljesítő közforgalmú közlekedési vállalat alatt minden oly vállalatot kell érteni, amely a postai szállítást törvény vagy szerződés alapján közvetíteni köteles.

E vállalatok a sajtótermékeket jogérvényesen fennálló és kellően kihirdetett díjszabásaik alapján olyképp kötelesek szállítani, hogy a díjszabásokat a bennük foglalt feltételek teljesítése esetében mindenkivel szemben ugyanazon a módon alkalmazzák.

E vállalatoknak a ST. 9. §-ában megjelölt kötelezettsége nem jogosítja fel azokat a „posta” cím használatára s nem érinti a m. kir. postának a sajtótermékek egy részének kizárólagos szállítására vonatkozó, a postai szabályokon alapuló jogát.

A sajtótermékek postai szállítására vonatkozó szabályoknak, így különösen a postai tarifák és postaüzleti szabályzat sajtótermékekre vonatkozó rendelkezéseinek hatályát ez a rendelet nem érinti. (78. §.).

(A ST. 10. §-ához.)

25. §. Ha a bíróság valamely sajtótermék előzetes lefoglalását vagy elkobzását rendelte el, a határozatot az 1896:XXXIII. t.-c. 478. §-ában foglalt jogszabály alkalmazásán kívül — a szükséghez és az ügy sürgösségéhez képest:

1. közzéteheti az állam hivatalos lapjában vagy más alkalmasnak mutatkozó időszaki lapban;

2. közzététel végett felterjesztheti a m. kir. igazságügyi, belügyi és kereskedelemügyi miniszterhez;

3. a postai szállítás megakadályozása végett közölheti a m. kir. posta- és távirtda vezérigazgató-sággal;

4. a hajózási vállalatok utasítása végett közölheti a m. kir. vasúti és hajózási főlelügyelőséggel.

5. a vasúti szállítás meggátlása végett közölheti a m. kir. államvasutak igazgatóságával s ha a bíróság székhelyén vagy a sajtótermék valószínű terjesztésének helyén valamely magánvasút igazgatósága is van, azzal az igazgatósággal is;

6. közvetlenül közölheti annak a postahivatalnak s vasúti vagy hajózási állomásnak a főnökével, amelynél a sajtóterméket előreláthatólag feladják.

Hasonlóképen jár el a minisztérium, ha valamely külföldön kiadott sajtótermék terjesztését a ST. 10. §-a alapján eltiltotta.

26. §. A 25. §. 2. pontjában említett m. kir. miniszter a határozatot az illető minisztérium hivatalos lapjának legközelebbi számában „Lefoglalt sajtótermék” rovat alatt közzététeti.

A közigazgatási hatóságok és közegek — ideértve a rendőri és csendőri hatóságokat és közegeket, úgyszintén a községi elöljáróságokat is — ezt a rovatot s más lapok hasonló tartalmú hivatalos közleményeit is — figyelemmel kíséreni, a lefoglalást foganatosítani s a lefoglalt példányokat a közleményben megjelölt kir. bírósághoz vagy kir. ügyészséghez beküldeni kötelesek.

27. §. Az olyan sajtóterméket, melynek lefoglalását vagy elkobzását a kir. bíróság elrendelte, továbbá az olyan külföldi sajtóterméket, melynek terjesztését a minisztérium eltiltotta, sem postán, sem vasúton vagy hajón szállítani nem szabad.

A m. kir. posta a küldemények tartalmának megvizsgálása s a szállítási tilalom alá eső termékekkel való elbánás tekintetében fennálló törvényes szabályai és utasításai szerint jár el.

A vasút vagy hajózási vállalat, ha valamely

küldemény felvétele előtt állapítja meg, hogy abban az 1. bek. szerint a terjesztésből kizárt sajtótermék van, a felvételt megtagadja s az esetről a legközelebbi kir. ügyészségnek vagy más közigazgatási hatóságnak késedelem nélkül jelentést tesz.

Ha az előbbi bekezdésben foglalt körülményt csak a küldemény felvétele után állapítják meg, a küldeményt vagy annak szállítási tilalom alá eső részét fel kell tartóztatni s az esetről a feladó értesítése mellett annak a kir. bíróságnak, amelyik a lefoglalást vagy az elkobzást elrendelte, a minisztérium által kitiltott sajtótermék feltartóztatása esetén pedig a legközelebbi közigazgatási hatóságnak „büntetőügyben portómentes” jelzésű ajánlott levélben jelentést tenni. A küldeményt a kir. bíróság, illetőleg a közigazgatási hatóság rendelkezésének vételéig vissza kell tartani.

28. §. Ha a bíróság valamely sajtótermék lefoglalását vagy elkobzását elrendelte vagy, ha a minisztérium valamely a külföldön kiadott sajtótermék terjesztését eltiltotta s alapos gyanú merül fel, hogy az ily sajtóterméket posta útján más sajtótermékekhez rejtve, vagy zárt csomagokban terjesztik, a kir. ügyészség — amennyiben az állami közrend érdekében szükségesnek tartja — a postahivatalokat megkeresheti, hogy az ily határozottan megjelölendő nyomtatványok terjesztését vagy csempészetét minden törvényes módon akadályozzák meg; nevezetesen a keresztkötés alatti küldeménynek beható megvizsgálása útján a 27. §. második bekezdése szerint járjanak el, a zárt csomagok tartalmának tilos voltára nézve a külső körülményekből és a helyi viszonyok ismeretéből merített adataikat pedig a kir. ügyészséggel közöljék. Ezt a megkeresést sürgősen foganatosítani kell.

29. §. A közigazgatási hatóság a 27. §-ban említett jelentés alapján a tényállást megvizsgálja s amennyiben a küldeményt lefoglalás folytán a büntető bíróság rendelkezésére bocsátani nem kell, a rendelkezésre jogosultat haladéktalanul értesíti, hogy kívánságára és költségére az illető küldeményt visszaküldi; ha ez négy héten belül e kívánságát nem közölné, a küldeményt megsemmisíti; ha pedig

a küldeményt a büntető bíróság rendelkezésére kell bocsátani, a feladót és a címzettet erről megfelelően értesíti.

IV. A sajtótermékek házaló és utcai terjesztéséről.

1. A házaló és utcai terjesztés engedélyezéséről.

(A ST. 11. §-ához.)

30. §. A hatóság az engedélyt az utcai és a házaló terjesztés két módjára akár külön-külön, akár együttesen megadhatja.

Az engedély visszavonását és a ST. 11. §-ában említett tilalmat a belügyminiszter az állam hivatalos lapjában és a Belügyi Közlöny-ben, a törvényhatóság első tisztviselője a törvényhatóság hivatalos lapjában s ha ilyen nincs, a Belügyi Közlöny-ben közzéteszi, az érdekelteket pedig arról megfelelően értesíteti.

31. §. A törvényhatóság első tisztviselőjének a sajtótermék házaló vagy utcai terjesztését engedélyező, az engedélyezést megtagadó, az engedélyt visszavonó vagy a terjesztést megtiltó határozata ellen az érdekeltek tizenöt nap alatt a belügyminiszterhez fellebbezhetnek.

2. A házaló és az utcai elárusítói igazolványról.

(A ST. 13. §-ához.)

32. §. Alkalomszerűen megjelenő egyes sajtótermékek terjesztéséhez, ha a terjesztés nem ölti magára a foglalkozás jellegét s a ST. 11. §-a alapján meg van engedve, a terjesztőnek igazolványra nincs szüksége.

33. §. Az igazolványt a rendőrhatóság, Budapesten a székesfővárosi államrendőrség főkapitánya a kérelmező személyes jelentkezésére állítja ki. Az igazolványnak tartalmaznia kell az elárusító nevét, korát és lakását, az igazolvány nyilvántartási számát és annak a területnek a megjelölését, amelyen az elárusító használhatja.

A székesfővárosi m. kir. államrendőrség hatáskörének területén és a 10.000 lakosnál népesebb városokban és nagyközségekben az igazolvány hát-

lapjára reá kell erősíteni az elárusítónak a rendőrhatalóság pecsétjével ellátott arcképét is.

34. §. A sajtótermékek házaló és utcai terjesztőjét a székesfővárosi m. kir. államrendőrség főkapitánya karszalaggal is ellátja, amelyen az elárusítói igazolvány nyilvántartási számát kell feltüntetni, és amelynek viselése az elárusítóra kötelező.

Oly városokban és nagyközségekben, ahol ez az ellenőrzés hatályossága szempontjából szükségesnek mutatkozik, a rendőrhatalóság kötelezővé teheti a karszalag viselését.

35. §. A sajtótermékek házaló vagy utcai terjesztője köteles igazolványát állandóan magánál hordani; ha a karszalag viselése kötelező, ezt látható módon viselni és az igazolványt bármely közbiztonsági közeg kívánatára felmutatni.

Azt, aki ujságelárusítói igazolványát nem képes felmutatni, a közbiztonsági közeg a hírlapok és folyóiratok terjesztésétől haladéktalanul eltiltja, a nála levő sajtótermékeket őrizetbe veszi és a tettest, ha ismeretlen, vagy személyazonosságát igazolni nem tudja, a rendőrhatalóság elé állítja.

Hasonlóképen jár el akkor, ha az ujságelárusítói igazolvány birtokában levő egyén oly sajtótermékek terjesztésével is foglalkozik, amelynek házaló vagy utcai árusítását a hatóság nem engedélyezte.

36. §. Az igazolvány kiállítása megtagadásának vagy az igazolvány visszavonásának kérdésében másodfokon az alispán, törvényhatósági jogú városokban a tanács, harmadfokon a belügyminiszter; a budapesti m. kir. államrendőrség hatáskörének területén másodfokban a belügyminiszter határoz.

3. Egyéb rendelkezések.

(A ST. 14. §-ához.)

37. §. Az utcai és házaló terjesztésre vonatkozó külön szabályok (ST. 11—14., R. 30—39. §-ai), az árusításra és ingyenes szétosztásra terjednek ki, a ST. 14. §-ának harmadik bekezdésében foglalt korlátozással.

Házaló vagy utcai terjesztésre szánt minden sajtótermék első (külső) lapján az illető példány

árának szembetűnő módon és nyomtatásban fel kell tüntetve lennie.

A hírlapok és folyóiratok házaló és utcai terjesztése reggeli hat órától vasárnapon déli tizenkét óráig, más napokon este tíz óráig van megengedve. A külön kiadású lapok éjjeli tizenkét óráig árusíthatók. Ez a megszorítás a pályaudvarokra nem terjed ki.

38. §. Az elárusítónak tilos a sajtótermék címén és árán kívül egyebet, például az egyes közlemények címét és tartalmát kiáltani, vagy a sajtóterméket tolakodó módon kínálni.

A rendőrhatalóság engedélye nélkül tilos az elárusítónak terjesztés közben gyermeket — főleg csecsemőt — magával vinni és maga mellett tartani. Életük tizenkettedik évét betöltött fiatalok azonban vak, béma vagy nagyon elgyöngült elárusítókat kísérőik gyanánt vezethetnek.

39. §. Aki a 37. §-ban foglalt szabályokat meg nem tartja vagy a 38. §-ban foglalt rendelkezéseket megszegi, kihágást követ el és kétszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

V. A falragaszok kifüggesztéséről.

(A ST. 15. §-ához.)

40. §. A ST. 15. §-ának második bekezdésében foglalt tilalom alól a közigazgatási hatóság csak közérdekből (pl. valamely járvány megelőzésére stb.) adhat felmentést, ha ez az érdek más módon nem biztosítható.

Az ingatlanra vagy tartozékára kifüggesztett falragaszokat bárki akkor is eltávolíthatja, ha a kifüggesztés ellen előzetesen nem tiltakozott. A hatóság rendeletére kifüggesztett hirdetményt nem szabad eltávolítani.

VI. Az időszaki lapok bejelentéséről.

(A ST. 16. és 17. §-ához.)

41. §. Ha a kiadó jogi személy vagy társaság, be kell jelenteni annak a nevét is, aki az ügyvitelre

jogosult s ehhez képest a ST. értelmében a kiadásért felelős.

Ha a ST. 17. §-ában előírt feltételek igazolásához szükséges valamely hatósági bizonylat kiadása nyolc napnál hosszabb időt vesz igénybe, erről a kérelmezőt az ok megjelölésével értesíteni kell.

(A ST. 19. §-ához.)

42. §. A törvényhatóság első tisztviselője avégből, hogy megállapítsa, vajjon a ST. 16—18. §-aiban megkívánt feltételek fennforognak-e, illetőleg teljesítve vannak-e, más hatóságoktól is felvilágosítást kérhet; ebbeli megkereséseit soron kívül teljesíteni kell.

A bejelentés a 16—18. §-okban meghatározott feltételek fennforgása esetében sem tekinthető törvényszerűnek, ha a megindítani kívánt időszaki lap címe vagy alakja annyira hasonló egy már megjelenő lap címéhez vagy alakjához, hogy az a közönséget megtévesztené.

43. §. Ha a törvényhatóság első tisztviselője a bejelentést a ST. 19. §-a értelmében tudomásul vette, azt a *D)* mintaszerint vezetett törzskönyvbe bejegyzi; a politikai tartalmú időszaki lapokra vonatkozó bejelentésekről a m. kir. belügyminiszternek haladéktalanul jelentést tesz s az adatokat az illetékes kir. ítélőtábla székhelyén működő kir. ügyészséggel és a m. kir. pénzügyminiszteriumi számvevőség központi csoportjával is közli.

A törvényhatóság első tisztviselőjénél vezetett törzskönyv nyilvános; abba a hivatalos órák alatt bárki betekinthes s abból hivatalos másolatot vehet.

44. §. Ha a törvényhatóság első tisztviselője a bejelentést tudomásul nem vette s a kiadó emiatt a belügyminiszterhez fellebbezik, a fellebbezést 24 órán belül a szükséges jelentés kíséretében fel kell terjeszteni.

A m. kir. belügyminiszter a fellebbezést soron kívül intézi el.

45. §. A belügyminiszter elutasító határozata ellen a közigazgatási bírósághoz használt panaszt soron kívül kell elintézni.

46. §. A ST. 16. §-ában felsorolt körülmények-

ben beállott változás bejelentésének tudomásul vételénél az előbbi §-ok rendelkezéseit megfelelően kell alkalmazni.

Ha a hatóság a változás bejelentését nem veszi tudomásul és határozata jogerős lesz, két napon belül újabb, a törvénynek megfelelő bejelentést kell tenni. A bejelentés elmulasztása vagy törvényszerűségének hiánya miatt a lap megjelenését meggátolni nem szabad; de a kiadóval szemben megfelelő esetekben a ST. 24. §-ának 4. pontja alapján a büntető eljárás megindítható.

47. §. A kir. ítélőtábla székhelyén működő (Budapesten a budapesti) kir. ügyészség a 43. §. szerint közölt bejelentések és a szükséghez képest kért felvilágosítások alapján az E. minta szerint törzskönyvet vezet.

VII. A politikai tartalmú időszakos lapok biztosítékáról.

(A ST. 18. §-ához.)

1. A készpénzben letett biztosítékról.

48. §. Minden m. kir. állampénztár (adóhivatal), amelynél valamely időszakos lap részére készpénzben biztosítékot kívánnak letenni, köteles azt akadálytalanul átvenni és 24 óra alatt a tisztí biztosítékok elszámolásáról, befektetéséről és zár alóli feloldásáról szóló 49.463/1873. P. M. számú pénzügyminiszteri utasítás (1874. évi Pénzügyi Közlöny 90. l.) 3. §-ában előírt befektetési jegyzék mellett készpénzben közvetlenül a m. kir. központi állampénztárba beszállítani.

49. §. A m. kir. központi állampénztár a lapbiztosítékot a 48. §-ban említett utasítás és az 1897: XX. t.-c. végrehajtása tárgyában a magyar minisztertanács által a m. kir. számvevőszék elnökének egyetértésével 1889. évi 5110. M. E. szám alatt kiadott utasítás 193. §-ához alapszerű tartozó függelék (Rendeleték Tára 1899. évfolyam I. 820. l.) értelmében kezeli. A hírlapbiztosítékról kiállított okmányokat megőrzés végett az időszakos

lap kiadásának helye szerint illetékes törvényhatóság első tisztviselőjének kell kiadni.

50. §. A készpénzben letett biztosíték után az államkincstár a törvényes kamatlábnak megfelelő kamatot fizet, még pedig attól a naptól kezdve, a melyen a biztosíték a m. kir. központi állampénztárhoz gyümölcsöztetés végett beérkezett.

A kamatokat utólagos félévi részletekben minden év január 1-én és július 1-én az a m. kir. állampénztár vagy m. kir. adóhivatal fizeti ki, amelyet a letevő kérelméhez képest az illetékes törvényhatóság első tisztviselője kijelöl.

A m. kir. pénzügyminisztérium számvevőségének központi csoportja a kamatokat evégből az illetékes törvényhatóság első tisztviselője által kijelölt m. kir. állampénztárhoz vagy m. kir. adóhivatalhoz utalja át.

51. §. A kamatot az államkincstár esetről-estére szabályszerűen bélyegzett nyugtatóványra fizeti ki. A nyugtatóványon a biztosítéki okmány kelte, számát és tőkeösszegét — s ha több kamatrészlet egy összegbe foglalva nyugtáztatnék — az egyes kamatrészleteket is fel kell tüntetni. A felmondott biztosítéki tőke visszafizetésére kitűzött határnapon túl az államkincstár kamatot nem fizet.

A kamatot az államkincstár minden adólevonás nélkül fizeti ki; az ebbeli jövedelmet egyéni bevalás alapján vonják adó alá.

52. §. A lapbiztosítékok felett a fennálló jogszabályok szerint a lap kiadásának helye szerint illetékes törvényhatóság első tisztviselője rendelkezik.

A kir. bíróságok ítéleteivel megállapított pénzbüntetés és bűnügyi költség kiutalványozása iránt a kir. ügyészségnek, a kártérítési összeg kiutalványozása iránt pedig a kir. bíróságnak a teljesítési határidő elteltével kiadott megkeresésére a törvényhatóság első tisztviselője intézkedik.

Más foglalásokból eredő követelések tekintetében az 1881:LX. t.-c. 65. §-ának utolsó bekezdését kell megfelelően alkalmazni.

A törvényhatóság első tisztviselője a biztosítéknak az előbbi bekezdések értelmében bekövetke-

zett csökkenése vagy a letevő részéről történt felmondása esetében felhívja a kiadót, hogy a biztosíték összegét a ST. 18. §-ának megfelelően egészítse ki. Ha a kiadó ennek a kötelezettségének tizenöt nap alatt eleget nem tesz, a törvényhatóság első tisztviselője erről a kir. ügyészséget értesíti.

53. §. A letett biztosíték visszaszolgáltatását vagy újabbal való kicserélését a törvényhatóság első tisztviselője engedi meg.

A biztosíték visszaszolgáltatását csak a sajtó-jogi felelősség érvényesítésére nyitva álló határidő (a ST. 40. §-ának utolsó bekezdése) leteltével szabad engedélyezni.

Az időszaki lapnak vagy a biztosítéknyújtási kötelezettségnek megszűnte után az esetleg csökkent biztosítéki összeg kiegészítését a második bekezdésben említett határidőn belül nem lehet követelni.

A biztosíték kicserélését csak akkor szabad megengedni, ha az újabb biztosíték letevője az időszaki lapban korábban megjelent közlemények tekintetében is feltétlenül szavatol. Ezt a feltételt a letevőnek oly figyelmeztetéssel kell tudtára adni, hogy ha a kitűzendő záros határidő alatt a feltétlen szavatosság ellen észrevételeit a törvényhatóság első tisztviselőjénél be nem nyújtja, úgy fogják tekinteni, mint aki a feltétlen szavatosságba beleegyezett.

54. §. Az 52. és az 53. §§. esetében a törvényhatóság első tisztviselője a m. kir. pénzügyminisztérium számvevőségének központi csoportjához a biztosítéknak vagy egy részének felmondása iránt megkeresést intéz. Az utóbbi a biztosítéknak vagy egy részének felmondását feljegyzi és a biztosíték visszafizetése iránt a további intézkedéseket megteszi, egyúttal pedig az illetékes törvényhatóság első tisztviselőjét is értesíti.

A biztosítéki okmányt mindezekben az esetekben be kell vonni, ha pedig a biztosíték teljesen meg nem szűnnék, a fennmaradó összegről új okmányt kell az illetékes törvényhatóság első tisztviselője részére átszolgáltatni.

55. §. Az 54. §-ban említett felmondás határideje négy hét.

Ennek lejártával a pénzügyminisztérium vagy az illetékes m. kir. pénzügyigazgatóság utalványára a m. kir. állampénztár vagy a m. kir. adóhivatal az 52. §. szerint fizetendő pénzbüntetést és bűnügyi költséget hivatalos nyugtára, egyéb összegeket bélyeggel ellátott nyugtára, a biztosítékot pedig (53. §.) a következő okmányok ellenében fizeti le:

1. bélyeggel ellátott nyugta a tőkéről,
2. bélyeggel ellátott nyugta a kamatokról,
3. amennyiben ilyen kiadatott, eredeti pénztári letéti nyugta,
4. a biztosítéki okmány,
5. ha a biztosítékot a letevő jogutódjának kell visszafizetni, a tulajdonjog átruházását igazoló okmány és az átruházásért járó illeték befizetéséről szóló bizonyítvány.

Ha a biztosítéki okmány elveszett, a biztosítékot addig nem lehet visszafizetni, amíg az okmányt bírói úton meg nem semmisítették.

56. §. A kezelésre átvett biztosítékokról a pénzügyminisztériumi számvevőség központi csoportja minden biztosíték tulajdonosának nevére külön lapot vezet, amelyen a teljesített kamatfizetéseket és egyéb változtatásokat, valamint a tilalmakat is feljegyzi.

57. §. A letett biztosítéki tőkét átruházni és az eredeti készpénz biztosítéki okmányokat ezzel kapcsolatban átírni csak bíróság vagy közjegyző által hitelesített engedélyokirat alapján lehet.

Az átírást az illetékes törvényhatóság első tisztviselőjének megkeresésére a pénzügyminisztériumi számvevőség központi csoportja foganatosítja.

58. §. A biztosítékot a kiadó helyett más is leteheti; ily esetben a letett összeg kamatai az 50. és 51. §-ok rendelkezéseihez képest a letevőt illetik, a letett tőkére azonban a letevő mindaddig jogot nem tarthat míg annak biztosítéki jellege fennáll.

2. Az óvadékképes értékpapirokban letett biztosítékról.

59. §. Az óvadékképes értékpapirokban letett biztosítékot a lap kiadásának helye szerint illetékes törvényhatóság székhelyén működő m. kir. állampénztár (adóhivatal) közigazgatási letétként kezeli.

A Budapest székesfőváros területén kiadott időszakos lapok óvadékképes értékpapirokban letett biztosítékait a székesfőváros központi pénztára kezeli.

Az a m. kir. állampénztár (adóhivatal), amelynél a biztosítékul szolgáló értékpapírt letenni kívánják, köteles azt akadálytalanul átvenni és 24 óra alatt a szükséges összes adatok közlése mellett közvetlenül az előbbi bekezdésben megjelölt és a kezelésre illetékes pénztárhoz beszállítani.

60. §. Az 52. és 53. §-ok rendelkezéseit az óvadékképes értékpapirokban letett biztosíték tekintetében azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy e biztosíték felől a törvényhatóság első tisztviselője közvetlenül rendelkezik.

A letett értékpapirokból csak annyit szabad eladni, amennyi a pénzbüntetés, a bűnügyi költség és a kártérítési összeg kifizetéséhez okvetlenül szükséges.

Az eladás tőzsdei úton történik. A biztosítékot kezelő m. kir. állampénztár (adóhivatal) a törvényhatóság első tisztviselője által kijelölt értékpapírokat evégből, ha helyben el nem adhatja, a m. kir. központi állampénztárhoz terjeszti be, amely a fennálló gyakorlat és pénztári szabályok szerint jár el. Az értékpapír eladása esetében a pénztár a megmaradt biztosíték állagáról a törvényhatóság első tisztviselőjének haladéktalanul jelentést tenni tartozik, aki a biztosíték kiegészítéséig (52. §. utolsó bek.) az esetleg fennmaradó készpénz további kezelése felől is intézkedik.

61. §. A letett értékpapírokat a biztosítéki jelleg megszűntével az eredeti pénztári nyugta bevonása mellett a pénztár szabályszerűen bélyegtelen nyugtára adja ki.

Ha a biztosítékot a letevő jogutódja kívánja

felvenni, be kell mutatni az 55. §. 5. pontjában említett okiratokat is.

Az értékpapírok szelvényeit a letevő vagy jogtódja szabályszerű bélyegtelen nyugtára veheti át.

62. §. Az 57. és az 58. §-okban foglalt rendelkezés az óvadékképes értékpapírokban letett lapbiztosíték tekintetében megfelelően irányadó.

3. Átmeneti rendelkezések.

63. §. A ST. életbeléptetésétől számított egy éven belül a fennálló időszaki lapok kiadói, — ha csak az eddigi biztosíték nem készpénzben vagy óvadékképes értékpapírokban van letéve, — a ST. 18. §-ának megfelelő óvadékot kötelesek tenni, egyébként pedig az eddig befizetett biztosítékot az idézett §-ban meghatározott összegre tartoznak kiegészíteni.

Ellenkező esetben a ST. 28. §-ának 3. pontja a már fennálló politikai tartalmú időszaki lapok tekintetében is alkalmazást nyer.

VIII. A büntető rendelkezésekhez.

(A ST. 27. §-ához.)

64. §. A köteles példányok beszolgáltatása körül elkövetett mulasztások ügyében a feljelentést a Magyar Nemzeti Múzeum részéről a közalapítványi kir. ügyigazgatóság, a Magyar Tudományos Akadémia részéről annak igazolt ügyésze, a m. kir. központi statisztikai hivatal részéről annak igazgatósága, a királyi ügyészség pedig saját hatáskörében teszi meg.

A pénzbüntetés behajtására és kezelésére az általános jogszabályok irányadók; az említett könyvtárak részéről indított eljárás során megítélt pénzbüntetésekbe befolyt összegeket azonban annak a könyvtárnak a gyarapítására kell fordítani, melynek érdekében az eljárást folyamatba tették.

(A ST. 40. §-ához.)

65. §. A sajtó útján elkövetett bűncselekmények miatt megítélt pénzbüntetések és megállapított bünygi költség kezelésére és hovaforfítására a pénz-

büntetésekre és a bűnügyi költségre vonatkozó általános rendelkezések irányadók.

Ugyanez áll az ily pénzbüntetés és bűnügyi költség behajtására is, ha a ST. 18. és 40. §-a értelmében a biztosítékból közigazgatási úton be nem vonhatók.

IX. A hatósági ügyek közzétételét korlátozó rendelkezésekhez.

(A ST. 44. §-ához.)

66. §. Az 1897:XXXIV. t.-c. 20. §-a, az 1912: LIV. t.-c. 96. §-a és az 1913:VII. t.-c. 13. §-a szerint — amennyiben a két utóbb idézett törvényszakasz utolsó bekezdése kivételt nem állapít meg — büntetés alá esik, aki a hatóság engedelmé nélkül:

1. a büntető bíróság előtt a nyilvánosság kizárásával tartott tárgyalást vagy főtárgyalást, vagy pedig polgári vagy fegyelmi bíróság előtt a nyilvánosság kizárásával tartott tárgyalást bármely módon egészen vagy részben közzétesz;

2. bűnvádi vagy fegyelmi ügyben, továbbá a polgári bíróság előtt megindított házassági, születés törvényességének megtámadása iránti, kiskorúság meghosszabbítása, gondnokság alá helyezés és az atyai hatalom gyakorlatának megszüntetése, elme-egógyintézetbe vagy kórházi elmebetegosztályba felvétel vagy onnan elbocsátás iránti ügyben beadványt vagy hatósági iratot, amelyet a hatóság nyilvánosságra nem hozott, egészen vagy részben közzétesz;

3. a gyermek vagy fiatalkorú ügyében hatósághoz intézett beadványt, hatósági iratot vagy az eljárásnak bármely részét közzéteszi vagy hatósági eljárás tárgyává tett ilyen úgyról nyomtatvány útján hírt ad.

67. §. I. A hatósági engedelem megadására a 66. §. 1. és 2. pontja alá eső ügyek tekintetében a következő hatóságok vannak hivatva.

1. kir. járásbíróságnál levő ügyekben a kir. járásbíróság vezetője;

2. a kir. törvényszékeknél levő ügyekben a kir.

törvényszék elnöke, még pedig akkor is, ha az ügy esküdtbíróóság elé tartozik vagy ha vizsgálóbírónál vagy kiküldött bírónál vagy vádтанácsnál van;

3. a kir. ügyészségnél levő ügyben, továbbá a nyomozás szakában álló vagy olyan bűnvádi ügyben, amelyben nyomozást még nem rendeltek el, a kir. ügyészség vezetője;

4. a kir. főügyészségnél levő ügyben a kir. főügyész;

5. a koronaügyészségnél levő ügyben a koronaügyész;

6. a kir. ítélőtáblán vagy a kir. Curián levő ügyben annak a tanácsnak az elnöke, amely tanács az ügyben eljár vagy eljárt.

II. Ha azonban kir. járásbíróaságnál vagy kir. törvényszéknél levő ügyben felsőbíróóság, királyi ügyészségnél, kir. főügyészségnél vagy a koronaügyészségnél levő ügyben pedig bíróság zárta ki a tárgyalás nyilvánosságát, a 66. §. 1. pontja esetében az engedelem megadására annak a bíróságnak a vezetője (I. bekezdés 1. és 2. pontja) vagy annak a tanácsnak az elnöke (I. bekezdés 6. pontja) van hivatva, amely a nyilvánosságot kizárta.

III. Az I. és II. bekezdésben megjelölt hatóság az engedelem megadására felhatalmazhatja azt a hatóságot vagy hatósági tagot, akinél az ügyirat van, vagy aki az ügyben eljárt.

68. §. I. A hatósági engedelem megadására a 66. §. 3. pontja alá eső ügyekben a következő hatóságok vannak hivatva:

1. kir. járásbíróaságnál vagy kir. törvényszéknél, mint a fiataikorúak bíróságánál levő ügyben a fiatal korúak bírāja;

2. törvényszéknél mint fellebbviteli bíróságnál levő ügyben a fiataikorúak törvényszéki tanácsának (1913:VII. t.-c. 36. §.) az elnöke;

3. kir. ügyészségnél levő ügyekben a kir. ügyészség vezetője;

4. kir. főügyészségnél levő ügyben a kir. főügyész;

5. a koronaügyészségnél (1913:VII. t.-c. 43. §. utolsó bekezdése) levő ügyben a koronaügyész;

6. a kir. ítélőtáblán vagy a kir. Curián (1913:

VII. t.-c. 44. §. utolsó bekezdése) levő ügyben annak a tanácsnak az elnöke, amely tanács az ügyben eljár vagy eljárta;

7. közigazgatási hatóságnál levő ügyben, ha az ügy közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik, e hatóság vezetője.

II. Ha azonban kir. járásbírósnál vagy kir. törvényszéknél levő ügyben felsőbb bíróság, királyi ügyészségnél, kir. főügyészségnél vagy a koronaügyészségnél levő ügyben pedig bíróság zárta ki a tárgyalás nyilvánosságát, az engedelem megadására annak a bíróságnak a bírója vagy annak a tanácsnak az elnöke (I. bekezdés 1., 2. és 6. pontja) van hivatva, amely a nyilvánosságot kizárta.

III. Fiatalkorúaknak a rendes bíróság előtt levő bűnügyeiben a jelen rendelet 67. §-ának I. és II. bekezdéseit kell alkalmazni.

IV. a 67. §. III. bekezdése a jelen §. eseteire is irányadó.

69. §. Az engedelmet az előbbi §-ok szerint arra hivatott hatóság egyes közlemények tekintetében akár hivatalból, akár kérelmére olyképp adja meg, hogy az engedelmet bárki igénybe veheti.

Az ügyben eljáró hatósági személyt (az ügy előadóját, a vizsgálóbíró, az ügyészt, a nyomozó hatóság tagját stb.) — amennyiben a 67. §. III. bekezdése értelmében nem ez a hatósági személy határoz, — meg kell hallgatni az engedelem megadása vagy megtagadása felől. Folyamatban levő bűnügyi vizsgálat tartama alatt, ha a vizsgálóbíró ellenzi, az engedelmet nem szabad megadni.

70. §. Az engedelem megadása iránti kérelmet rendszerint szóval, — ha pedig a kérelem elintézése hosszabb időt vesz igénybe, a hatóság kívánságára írásban, az utóbbi esetben ívenként egy korona bélyeggel ellátva, — annál a hatóságnál kell előterjeszteni, amelynél az illető ügyirat van, vagy a mely az illető eljárást lefolytatta.

Ha az illető hatósági tag az előbbi §-ok értelmében az engedelmet maga adhatja meg, a kérelmet hivatalból juttatja el a megfelelő hatósághoz vagy hatósági taghoz.

A kérelemben pontosan meg kell jelölni azt a tárgyalást vagy a tárgyalásnak, az eljárásnak vagy az ügynek azt a részét vagy pedig azt a beadványt vagy hatósági iratot, amelynek közzétételét kéri, továbbá azt is elő kell adni, hogy miért kéri a közzététel megengedését.

Az írásban előterjesztett kérelmet lajstromozás vagy iktatás nélkül az ügy irataihoz az illető tárgyalási jegyzőkönyv vagy hatósági irat mellé kell csatolni.

71. §. Az engedelmet írásba kell foglalni, az ügynek utolsó számával, kelettel, hivatali pecséttel és aláírással el kell látni és pontosan meg kell benne jelölni azt a tárgyalást vagy a tárgyalásnak azt a részét vagy pedig azt a beadványt vagy hatósági iratot, amelynek közzétételére az engedelem szól. Sem az engedelem megadását, sem megtagadását nem szabad indokolni.

Az engedelem megadását, vagy megtagadását a kelet feltüntetésével az ügyíraton fel kell jegyezni s a feljegyzést alá kell írni.

Az engedelmet a bíróság hirdető tábláján közvé kell tenni.

A jelenlevő kérelmezővel az engedelmet megadó vagy megtagadó határozatot szóval kell közölni s az átvételt vagy közlést elismertetni, ha pedig a kérelmező nincs jelen, az elnöki ügyek kézbesítésére fennálló szabályok szerint kell neki az engedelmet vagy a megtagadó határozatot kézbesíteni.

Az engedelem megadása felől hozott határozat ellen felfolyamodásnak nincs helye.

Az engedelem egy példányát haladéktalanul meg kell küldeni az engedelmet adó hatóság székhelye szerint illetékes kir. ítélőtábla székhelyén működő kir. ügyészségnek.

Az engedelem megadása vagy megtagadása tárgyában hozott határozat bélyegmentes.

X. Rendelkezések a sajtóeljárásról.

(A ST. 46. §-ához.)

72. §. Rágalmazás és becsületsértés esetében, ha az eljárásra a ST. 46. §-a szerint nem a kir.

ítélőtábla székhelyén működő, hanem más esküdt-bíróság hivatott s a vizsgálatot a ST. életbeléptetésének napján még nem rendelték el vagy nem fejezték be, a vizsgálóbíró az ügy iratait a ST. 46. §-a szerint eljárni hivatott esküdtbíróság mellett működő kir. ügyészséghez teszi át.

Ez a kir. ügyészség az ügyet megvizsgálja s ha közérdekből indokoltnak tartja, hogy a már megindult vizsgálatot és eljárást a kir. ítélőtábla székhelyén működő bíróság folytassa le, ez iránt indokolt előterjesztést tesz a vádtanácsnak. A vádtanács a ST. 46. §-a szerint határoz.

Ellenkező esetben a kir. ügyészség az ügyiratokat a vizsgálat elrendelése vagy folytatása végett a saját székhelyén működő vizsgálóbíróhoz teszi át.

Ugyanígy jár el a vádtanács, ha az ügyészség előterjesztése ellenére az ügy áttételét nem rendelte el.

(A ST. 47. §-ához.)

73. §. A ST. 47. §-ában említett, közszemérem ellen elkövetett és az 1878:V. t.-c. 248. §-a szerint büntetendő vétség miatt folyamatba tett ügyekben az esküdtbíróság jár el, ha a ST. életbe léptének napján a főtárgyalást már kitűzték.

(A ST. 48. §-ához.)

74. §. Amennyiben a ST. életbe léptének napján olyan sajtóügyek vannak folyamatban, amelyekben az eljárás a ST. 48. §-a szerint elévült, a kir. ügyészség az eljárás megszüntetése iránt késedelem nélkül előterjesztést tenni és a bíróság az eljárást megszüntetni tartozik.

(A ST. 51. §-ához.)

75. §. A m. kir. igazságügyminiszternek 1899. évi 3.700/I. M. E. számú rendeletével a kir. bíróságok részére kibocsátott büntető ügyviteli szabályok 2. §-ának második bekezdése a sajtó útján elkövetett bűncselekmények miatt folyamatba tett eljárásra is szól.

(A ST. 62. §-ához.)

76. §. Sajtó útján elkövetett bűncselekmények esetében, ha az eljárás a ST. életbe léptének napja

előtt megindult, a következő átmeneti rendelkezések irányadók:

1. Ha a ST. életbe léptének napján a vizsgálatot már befejezték az ügyben eddig érvényben volt perjogi szabályok szerint kell eljárni. Ugyanez a szabály irányadó akkor is, ha később a bíróság a vizsgálat kiegészítését rendeli el. A ST. 53. §. 4. bekezdésének rendelkezése, mint a vádlottra kedvező anyagi jogi szabály, ily ügyekben is alkalmazást nyer.

2. Ha a ST. életbe léptének napján a vizsgálatot még nem fejezték be s az 1896:XXXIII. t.-c. 103. §-a szerint a vizsgálat nem kötelező, a kir. ügyészség belátásához képest a vizsgálat folytatását (1869:XXXIII. t.-c. 103. §-ának 3. a) pontja) vagy megszüntetését indítványozhatja.

A 72. §. esetében ezt az indítványt az a kir. ügyészség teszi meg, amelynek székhelyén az eljárást a 72. §-ban foglalt jogszabályok szerint folytatni fogják.

XI. A hatályukat vesztő és hatályban maradó rendeletekről.

(A ST. 63. §-ához.)

77. §. E rendelet életbe léptének napjától kezdve különösen hatályukat veszti:

I. A m. kir. igazságügyminiszternek következő rendeletei:

1. az 1867. évi június hó 5-én 307. I. M. E. sz. a. kelt rendelet a nyomtatványok köteles példányainak beszolgáltatása tárgyában (R. T. 130. l.);

2. az 1867. évi július hó 17-én 481. I. M. E. sz. a. kelt rendelet a sajtótermékek köteles példányainak beküldése iránt (R. T. 231. l.);

3. az 1867. évi szeptember hó 12-én 705/1867. I. M. E. sz. a. kelt rendelet a sajtótörvény elleni vétségeknek az illető kerületi közbíró tudomására hozatala tárgyában (R. T. 394. l.);

4. az 1882. évi március hó 30-án 16.401/1881. sz. a. kelt rendelet az esküdtszéki sajtóbíróági íté-

lettel megállapított pénzbüntetések behajtása és kezelése tárgyában (I. K., 1894. évi folyam, 303. l.);

5. az 1894. évi szeptember hó 17-én 36.245/1894. I. M. sz. a. kelt rendelet az 1881. évi 16.401. I. M. sz. a. kibocsátott rendeletnek újból közlése iránt (R. T. II. 399. l.);

6. az 1895. évi április hó 1-én 13.691/1895. I. M. sz. a. kelt rendelet a nyomtatványok lefoglalása iránt hozott bírói határozatok közlése végett tendő intézkedésről (I. K. 123. l.);

7. az 1896. évi augusztus hó 11-én 39.008/1896. I. M. sz. a. kelt rendelet a nyomtatványok lefoglalásának gyorsítása és sikeresebb foganatosítása tárgyában (R. T. II. 253. l.);

8. az 1898. évi március hó 6-án 858/1898. I. M. E sz. a. kelt rendelet a bíróságilag lefoglalt nyomtatványok postai szállításának megakadályozása tárgyában (R. T. 429. l.);

9. az 1898. évi június hó 33-án 35.775/1898. I. M. sz. a. kelt rendelet a nyomdatermékekből a m. kir. központi statisztikai hivatalt az 1897:XXXV. t.-c. alapján megillető köteles példányok beszolgáltatása iránt kiadott körrendelet közlése tárgyában (I. K. 190. l.);

10. az 1908. évi május hó 13-án 11.537/1908. I. M. sz. a. kelt rendelet a nyomdatermékek tudományos célú, valamint sajtórendészeti köteles példányaira vonatkozó rendelet módosítása tárgyában kiadott vallás- és közoktatásügyi miniszteri rendelet közléséről (I. K. 153. l.);

II. A m. kir. belügyminiszternek következő rendeletei:

1. az 1874. évi 1137. B. M. sz. a. kelt rendelet a hírlapi biztosítékok tárgyában;

2. az 1881. évi június hó 30-án 2.591. B. M. E. sz. a. kelt rendelet a hírlapbiztosítékok tárgyában (M. VII. 639. l.);

3. az 1883. évi december hó 4-én 4.971/1883. B. M. E. sz. a. kelt rendelet az időszakos lapok biztosítéka fejében jelzálogul lekötött ingatlan becsértékének mikénti megállapítása tárgyában (R. T. 1.770. l.);

4. az 1891. évi augusztus hó 2-án 414/1891. B. M. E. sz. a. kelt rendelet az 1848:XVIII. t.-cikkbe becikkelyezett „sajtótörvény” IV. fejezete 39. §-ában foglalt rendelkezések megszegésének minősítése, s az azok ellen vétő nyomdatulajdonosok megbüntetése tárgyában (R. T. 8. l.);

5. az 1892. évi október hó 6-án 3.961/1892. B. M. E. sz. a. kelt rendelet időszaki lapok megindítására nézve az 1848:XVIII. t.-c. 30. §-ához képest beadandó nyilatkozatoknak az illetékes sajtóügyi közvádolóval való közlése tárgyában (35.645/1892. I. M. sz. I. K. 464. l.);

6. az 1893. évi április hó 30-án 1.324/1893. B. M. E. sz. a. kelt rendelet a hírlapbiztosítékok tárgyában (M. VII. 697. l.);

7. az 1894. évi április hó 19-én 1.651/1894. B. M. E. sz. a. kelt rendelet az időszaki lapok megindításáról a belügyminiszterhez teendő jelentések tárgyában (M. VII. 645. l.);

8. az 1897. évi február hó 27-én 48/1897. B. M. sz. a. kelt rendelet a sajtótermékekről a törvényhatóságokhoz bemutatandó kimutatások tárgyában (M. VII. 646. l.);

9. az 1898. évi január hó 21-én 5.528/1898. B. M. sz. a. kelt rendelet a lefoglalt sajtótermékek jegyzékének a „Rendőri Lapok”-ban közzététele tárgyában (R. T. 43. l.);

10. az 1899. évi január hó 16-án 477/1899. B. M. sz. a. kelt rendelet a postai szállításból kitiltott nyomtatványoknak a vasúton vagy gőzhajón való szállításából kizárása tárgyában (R. T. 430. l.);

11. az 1899. évi december hó 12-én 5.567/1899. B. M. E. sz. a. kelt rendelet a bünvádi perrendtartás életbeléptetése tárgyában (R. T. 2397. l.);

12. az 1910. évi október hó 29-én 129.657/1910. B. M. sz. a. kelt rendelet a nyomdvállalatok nyilvánartatása tárgyában (Belügyi Közlöny, 496. l.);

13. az 1912. évi augusztus hó 26-án 136.000/1912. B. M. sz. a. kelt rendelet a sajtótermékeknek názaló vagy utcai terjesztéséről (R. T. 1.008. l.);

III. a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszternek az igazságügyminiszterrel egyetértőleg kiadott következő rendeletei:

1. az 1898. évi február hó 1-én 5.720/1898. V. M. sz. a. kelt rendelet a nyomdatermékek tudományos célokra szolgáló köteles-példányainak beszolgáltatásáról szóló 1897:XLI. t.-c. végrehajtása és a sajtórendészeti köteles-példányokkal való elbánás tárgyában (R. T. 193. l.);

2. az 1908. évi április hó 25-én 46.564/1908. V. M. sz. a. kelt rendelet a nyomdatermékek tudományos célú, valamint sajtórendészeti köteles példányaira vonatkozó rendelet módosítása tárgyában (I. K. 153. l.);

IV. a m. kir. kereskedelemügyi miniszternek következő rendeletei:

1. a földművelés- ipar- és kereskedelemügyi m. kir. miniszternek 1884. évi október hó 23-án 84.184/1884. sz. a. kelt rendelete, mely szerint az 1884. évi XVII. t.-cikkbe foglalt ipartörvény intézkedései a nyomdákra is kiterjednek (RT. 1.619. l.);

2. az 1898. évi június hó 8-án 2.862/1898. K. M. E. sz. a. kelt rendelet a m. kir. központi statisztikai hivatalról szóló 1897:XXXV. t.-c. 4. §-a értelmében nevezett hivatalt a nyomdatermékekből megillető köteles példányok beszolgáltatása tárgyában (R. T. 830. l.);

3. az 1898. évi február hó 4-én 6.551./1898. K. M. sz. a. kelt rendelet az időszakos lapok sajtórendészeti köteles példányairól (I. K. 39. l.);

4. az 1898. évi február hó 25-én 13.642/V. 1898. sz. a. kelt rendelet (amely azonos tartalmú az 1898. évi március hó 6-án 858/1898. I. M. E. sz. a. kelt s fentebb idézett rendelettel);

5. az 1898. évi december hó 31-én ad 90.302/1898. K. M. sz. a. kelt rendelet azon nyomtatványoknak, melyektől a postai szállítási jog megvonatott, a vasúti és gőzhajózási szállításból való kizárása tárgyában (R. T. 1.347. l.);

V. a m. kir. pénzügyminiszternek következő rendelete:

1. az 1881. évi május hó 26-án 938/1881. P. M.

sz. a. kelt rendelet a készpénzben letett hírlapbiztosítékok elszámolásáról, gyümölcsöző elhelyezéséről és visszaszolgáltatásáról (R. T. 596. l.).

78. §. E rendelet életbeléptének napja után is hatályban maradnak különösen:

I. a m. kir. igazságügyminiszternek következő rendelkezései:

1. a kir. ügyészség számára 1899. évi november hó 15-én 4.600/1899. I. M. E. sz. a. kelt rendelettel kiadott utasítás 162. §-a (R. T. 1963. l.);

2. az 1906. évi június hó 4-én 20.486/1906. I. M. sz. a. kelt rendelet a postaküldemények és táviratok lefoglalására s azokról adatok szolgáltatására vonatkozólag 34.662/1906. sz. a. kiadott kereskedelemügyi miniszteri rendeleteknek közlése tárgyában (I. K. 173 l.);

II. a m. kir. belügyminiszternek következő rendelkezései:

1. az 1874. évi április hó 5-én 15.148/1874. B. M. sz. a. kelt rendelet az értékpapirokhoz hasonlító hirdetéseknek s más nyomtatványok elkobzása iránt (R. T. 335. l.);

2. az 1897. évi június hó 27-én 40.003/1897. B. M. sz. a. kelt rendelet a szemérmert sértő nyomtatványoknak és képeknek nyilvános helyeken való kitétele által elkövetett kihágásról (R. T. I. 636. l.);

3. a nyomozó rendőri hatóságok és közegek részére 1899. évi december hó 22-én 130.000. B. M. sz. a. kelt rendelettel kiadott utasítás 35. §-a (R. T. 2.431. l.);

4. a m. kir. csendőrség számára 1900. évi február hó 20-án 1187. B. M. sz. a. kiadott utasítás 127. és 135. §-a (R. T. II. 335. l.);

5. a kivándorlásról szóló 1909. II. t.-c. végrehajtása tárgyában 1909. évi január hó 15-én 57.000/1909. B. M. sz. a. kelt rendelettel kiadott utasítás 55. és 56. §-a (R. T. I. 1.049. l.);

III. a m. kir. kereskedelemügyi miniszternek következő rendeletei:

1. az 1897. évi december hó 10-én 77.108/1897. K. M. sz. a. kelt rendelet a köteles sajtótermék-

példányok beszolgáltatása tárgyában (P. T. R. T. 34. szám);

2. az 1906. évi május hó 25-én 34.662/1906. K. M. sz. a kelt rendelet postaküldemények és táviratoknak a posta- (távírda-) hivataloknál való lefoglalásáról és az azokról való adatszolgáltatásról (R. T. 645. l.);

3. az 1898. évi szeptember hó 3-án 29.679/1908. K. M. sz. a kelt rendelet a köteles sajtótermékek sürgetése ügyében (P. T. R. T. 30. sz.);

4. az 1898. évi szeptember hó 3-án 41.058/1908. K. M. sz. a kelt rendelet a köteles sajtótermékek beküldése tárgyában (P. T. R. T. 23. sz.);

5. az 1909. évi augusztus hó 12-én 53.788. K. M. sz. a kelt rendelet a kivándorlásról szóló 1909:II. t.-c. 50. §-ában említett postai küldemények lefoglalása, illetve kézbesítése körül követendő eljárás tárgyában (R. T. II. 1410. l.).

XII. Életbeléptető és Fiume városára és kerületére vonatkozó rendelkezések.

(A ST. 64. §-ához.)

79. §. A sajtóról szóló 1914:XIV. t.-c., a polgári perrendtartás életbeléptetéséről szóló 1912:LIV. t.-c. 96. §-a és a jelen rendelet 1914. évi április hó 12. napján lép életbe.

80. §. Ez a rendelet Fiume városára és kerületére is kiterjed.

Ezen a területen a ST-nek és a jelen rendelkezésnek mindazon §-aiban, amelyek a kir. járásbíró-ságokra vonatkoznak a kir. járásbíró-ság helyett az egyes bíróságokat, amelyek a törvényhatóság első tisztviselőjére és a helyi hatóságra vonatkoznak, ezek alatt a polgármestert kell érteni.

Budapesten, 1914. évi március hó 30.

TISZA s. k.

m. kir. miniszterelnök.

BETÜRENDES TÁRGYMUTATÓ.

Akadémiai köteles lappéldányok — — 60, 99,	177
Álszerkesztő — — — — — — —	93
Álszerző — — — — — — —	123
Átvevő — — — — — — —	125
Átmeneti intézkedések — — — — —	167
Becsületsértési per — — — — —	134
Bejelentési kötelesség — — — — —	73
Biztosíték — — — — — — —	28, 78
Bizonyítás — — — — — — —	154
Büntető rendelkezések — — — — —	88
Bűnügyi költség — — — — — — —	131
Cautio — — — — — — —	28, 78
Cautio nélküli lapban politizálás — — — — —	101
Colportage — — — — — — —	21, 63
Életbeléptető intézkedések — — — — —	167, 207
Elévülés — — — — — — —	145
Elkobzás — — — — — — —	141, 147
Esküdtbírói hatáskör — — — — — — —	142
Előzetes letartóztatás — — — — — — —	151
Falragasz — — — — — — —	71
Felelősségi rendszer — — — — — — —	33, 119
Felelős szerkesztő — — — — — — —	75, 124
Felbujtó — — — — — — —	121
Főtárgyalásról értesítés — — — — — — —	158
Felmondás — — — — — — —	162
Fenyegető magatartás — — — — — — —	94
Fonográf — — — — — — —	51
Hatósági közlések — — — — — — —	55

Házaló terjesztés	— — — — —	70
Hatósági tárgyalások közlése	— — —	138
Helyreigazítási jog	— — — — —	24, 82
Hírlaptudósító ujság	— — — — —	53, 125
Hírdetések	— — — — —	90, 100, 119
Időszaki lap	— — — — —	72
Igazolvány utcai terjesztésre	— — — — —	68
Ítéletek közzététele	— — — — —	134
Jogi személy felelőssége	— — — — —	132
Kártérítés	— — — — —	36, 128
Kiadó	— — — — —	72, 74, 100, 123
Könyomatos	— — — — —	53, 125
Köteles példány	— — — — —	59, 99, 177
Lefoglalás	— — — — —	147
Letartóztatás	— — — — —	151
Megrendelőhöz kézbesítés	— — — — —	70
Nemzeti Múzeum köteles példánya	— — — — —	60, 99, 177
Nyílttéri közlemény	— — — — —	119
Nyomdaalapítás	— — — — —	57
Nyomdatulajdonos	— — — — —	58, 89, 98, 99, 119
Nyomtatvány	— — — — —	51
Nyomdai alkalmazottak	— — — — —	88
Objectiv eljárás	— — — — —	141
Országgyűlési iratok közlése	— — — — —	138
Pénzbüntetés behajtása	— — — — —	131
Politikai lapok	— — — — —	78
Politizálás cautio nélkül	— — — — —	93, 101
Pornográfia	— — — — —	143
Postai szállítási kötelesség	— — — — —	61
Rágalmazási per	— — — — —	134
Revolverezés	— — — — —	93
Rögtönös hatályu felmondás	— — — — —	162
Sajtóbüncselekmény	— — — — —	30, 106
Sajtószabadság	— — — — —	16, 51

Sajtótermék	— — — — —	51
Sajtórendészet	— — — — —	20, 56
Sajtórendészeti bűncselekmény	— — — — —	91
Sajtóbüntetőjog	— — — — —	29, 106, 116
Sajtóeljárás	— — — — —	38, 140
Sajtóvétség	— — — — —	106
Sajtókihágás	— — — — —	91, 114
Semmiségi okok	— — — — —	158
Statisztikai hivatal köteles példánya	—	60, 99, 180
Strohmann szerző	— — — — —	123
Szemérem elleni vétség	— — — — —	143
Szerkesztő	— — — — —	102
Szerkesztőségi tag	— — — — —	160
Szerző	— — — — —	121
Szolgálati szerződés	— — — — —	160
Társaság felelőssége	— — — — —	132
Telefon	— — — — —	52
Terjesztés	— — — — —	61
Tiltott sajtótermék	— — — — —	62
Törzskönyv a nyomdai termékekről	— — — — —	57
Tiltott hirdetések	— — — — —	90, 100
Tolakodó magatartás	— — — — —	94
Utcai terjesztés	— — — — —	21, 63
Ujraközlés	— — — — —	127
Vagyoni károkozás	— — — — —	128
Valóság bizonyítása	— — — — —	154
Valótlan hír közlése	— — — — —	90, 95
Vádaláhelyezés	— — — — —	153
Vádaláhelyező végzés	— — — — —	155
Vizsgálat	— — — — —	153
Vizsgálati fogság	— — — — —	151
Végrehajtási záradék	— — — — —	173
Végrehajtási rendelet	— — — — —	176
Zsarolás	— — — — —	94

IGAZITANDÓK.

A 178. lapon az 5. §. második bekezdésének első két sora így módosítandó:

...A ST. hatályának területén kívül nyomtatott, de a ST. hatályának...

A 194. lapon pedig az 55. §. első bekezdését így:

A m. kir. pénzügyminiszterium számvevőségének központi csoportja részéről az 54. §. szerint feljegyzett felmondásnak határideje 4 hét...

A 195. lapon az 59. §. három bekezdése *elé* új, *első bekezdésnek*:

Hírlapbiztosítéskul a ST. 18. §-a szerint óvadékképes értékpapirokat is lehet tenni. Az óvadékképes értékpapirokat és azt, hogy mily értékben fogadhatók el, a letétek kezelésére vonatkozólag a m. kir. adóhivatalok részére kiadott utasítás 27. §-a határozza meg.

A 204. lapon a 8. pont *elé* új 8. pont gyanánt beszurandó:

8. az 1894. évi november 8-án 4187/1894. B. M. sz. a. kelt rendelet a hírlapbiztosítékokról (M. VII. 643. l.);

A 8—13. pontok új számozást: 9—14. nyernek.

A Bűnügyi Szemle és Büntető Jog Tára

szerkesztőségének dolgozó-társai
a magyar büntető jogászvilág
előkelő művelőiből sorakoznak.

A Bűnügyi Szemle cikkei és közlemé-
nyei a modern büntetőjogból vannak
merítve és tartalmuk sok esetben ut-
törő irányuak.

A Büntető Jog Tára közli a nevezete-
sebb elvi jelentőségű birói ítéleteket,
melyekhez a szerkesztőség munkatár-
sai megbeszéléseket fűznek.

Előfizetési ára: Bűnügyi Szemle és
Büntető Jog Tárával együtt egész évre
16 K, $\frac{1}{2}$ évre 8 K, $\frac{1}{4}$ évre 4 K.

Megrendelési cím:

Bűnügyi Szemle és Büntető Jog Tára kiadó-
hivatala **Budapest, I., Krisztina-körut 155—157.**
és **Wessely és Horváth** könyvnyomdája, Pécsent.

